

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“
Европска банка за обнову и развој

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

План поновног успостављања извора прихода

Референтни број: 2025/031

Коначна верзија | 3. 12. 2025. 00:00:00

Овај извештај узима у обзир посебне инструкције и захтеве нашег клијента. Није намењен за било које треће лице, нити се било које треће лице може на њега позивати. Не преузима се одговорност према било ком трећем лицу.

Број посла 303066-00

Arup d.o.o. Beograd (Savski venac)
Vojvode Mišića Boulevard 17/4
BIGZ Office Building
11000 Belgrade
Republic of Serbia
arup.com

Верификациони лист

Назив пројекта Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Назив документа План ангажовања заинтересованих страна

Број посла 303066-00

Број документа 2025/031

Деловодни број ESIA Том II

Ревизија	Датум	Име фајла	План поновног успостављања прихода		
Коначна верзија	03.12.2025	Опис			
			Припремио/ла	Провера	Одобрење
		Име	Armine Simonyan	Милош Деспотовић	Александар Бајовић
		Потпис			
		Име фајла			
		Опис			
			Припремио/ла	Провера	Одобрење
		Име			
		Потпис			
		Име фајла			
		Опис			
			Припремио/ла	Провера	Одобрење
		Име			
		Потпис			

Издати верификациони лист уз документ ☒

Речник	2
1. Увод	4
1.1 О пројекту	4
1.2 Опис пројекта	4
1.3 Ревизија историјске експропријације земљишта	7
1.4 Циљ и обухват Плана поновног успостављања извора прихода	8
1.5 Структура Плана поновног успостављања извора прихода	8
1.6 Претпоставке и ограничења	9
2. Процена утицаја пројекта	10
2.1 Утицаји пројекта	10
2.2 Резиме претходног процеса прибављања земљишта	15
3. Прикупљање података и друштвенодруштвено-економска полазна основа	17
3.1 Резиме методологије прикупљања података и анкета	17
3.2 Налази из анкете погођених домаћинстава	18
3.3 Додатна запажања током анкетирања	46
4. Политички, правни и регулаторни оквир	48
4.1 Национални оквир	48
4.2 Захтеви EBRD	52
4.3 Резиме главних разлика између националног законодавства и захтева EBRD	53
5. Права и накнаде	1
5.1 Лица под утицајем пројекта (PAP)	1
5.2 Права на накнаду и помоћ	1
6. Мере за поновно успостављање извора прихода	1
7. Консултације и обелодањивање информација	1
7.1 Консултације	1
7.2 Објављивање Плана	2
8. Механизам за жалбе	3
8.1 Поступак за решавање жалби	3
8.2 GRM: Правни систем	5
8.3 Независни механизам одговорности за пројекте EBRD-а	5
9. Имплементациони аранжмани	6
9.1 ЈВП „Србијаводе“	6
9.2 Општине Уб и Ваљево	6
9.3 ЕРС извођач радова	6
9.4 Надзорни консултант	7
9.5 EBRD	7
9.6 Остали субјекти	7
9.7 Изградња капацитета и обука у имплементацији ПЛАН-а	7

10.	Мониторинг и извештавање	8
10.1	Интерни мониторинг	8
10.2	Екстерни мониторинг	8
10.3	Извештавање и објављивање	9

Табеле

Табела 1	Преглед погођених земљишних парцела	11
Табела 2	Број испитаника по типу и полу	18
Табела 3	Старосна група испитаника по полу	19
Табела 4	Величина домаћинства	20
Табела 5	Просечан број деце по домаћинству	21
Табела 6	Просечан број запослених чланова домаћинства	23
Табела 7	Ниво образовања испитаника	24
Табела 8	Радни статус испитаника	25
Табела 9	Сектор запослења испитаника	26
Table 10	Приходи домаћинства	27
Табела 11	Самопроцена економске ситуације домаћинства	29
Табела 12	Промене у економској ситуацији (у последње 4 године)	29
Табела 13	Власништво над возилима за свакодневни превоз	30
Табела 14	Власништво над пољопривредним возилима/опремом	32
Табела 15	Број експроприсаних парцела	35
Табела 16	Укупна површина парцела испитаника	37
Табела 17	Погођено подручје парцела испитаника	38
Табела 18	Статус компензационе понуде	41

Слике

Слика 1	Локација пројекта у односу на Србију и Колубарски регион	6
Слика 2	Укупна површина пројекта, укључујући мрежу за наводњавање (Фаза 2)	6
Слика 3	Локација бране и акумулација у односу на оближња насеља и државни пут број 21 (треба преместити/подићи ниво)	7
Слика 4	Стамбени објекат - смештај са делимичним радним временом са споредним објектом видљивим са леве стране	12
Слика 5	Стамбени објекат - празан и недовршен	12
Слика 6	Помоћна конструкција - штала	12
Слика 7	Споменик борцима из Другог светског рата	13
Слика 8	Стамбени објекат унутар потенцијалног нивоа воде	14
Слика 9	Поступак за решавање жалби	4

Цртежи

No table of figures entries found.

Фотографије

No table of figures entries found.

Прилози

No table of figures entries found.

Додаци

Прилог А	1
Катастарска карта са парцелама преклопљеним на сателитски снимак, укључујући зону потапања акумулације.	1
Прилог В	1
Упитник за анкету	1
Прилог С	1
Прилог Д	1
Информативна брошура	1

Скраћенице

Скраћеница	Пун назив
CM	Катастарска општина
EBRD	Европска банка за обнову и развој
EIA	Процена утицаја на животну средину
EPC	Инжењеринг, набавка и изградња
ES	Животна средина и друштво
СТУДИЈА	Процена утицаја на животну средину и друштвено-економске аспекте
ESP	Политика животне средине и друштва
FGD	Фокус групна дискусија
GRM	Механизам за решавање жалби
GLR	Регистар жалби
HLA CAP	Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са корективним планом
ПЛАН	План поновног успостављања извора прихода
MAFWM	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
NGO	Невладина организација
PAP	Лице погођено пројектом
PGD	Пројекат за грађевинску дозволу
PIU	Јединица за имплементацију пројекта
PR	Услов за реализацију
PWMC	Јавно водопривредно предузеће
RS	Република Србија
SEP	План ангажовања заинтересованих страна
SIA	Процена друштвеног утицаја
ToR	Пројектни задатак
WMD	Управа за водопривреду

КОМПЕНЗАЦИЈА. Компензација може бити обезбеђена у материјалном облику или у еквивалентној вредности за имовину или ресурс који је прибављен или на који утиче пројекат. Компензација ће бити обезбеђена пре преузимања земљишта и имовине у свим случајевима, укључујући и ситуације када то није могуће због одсуства или немогућности идентификације власника. У случају одсуства власника, новац је доступан на неограничени временски период.

ГРАНИЧНИ ДАТУМ (CUT-OFF DATE). Гранични датум је датум мораторијума након кога се све промене у власништву над непокретностима не узимају у обзир у поступку експропријације. Гранични датум за Пројекат је 18. август 2022. године, што је датум усвајања Декларације о јавном интересу за Пројекат. За имовину на земљишту (усеве и објекте) датум спровођења Пописа имовине на конкретної катастарској парцели сматра се граничним датумом за усева и објекте.

ЕКОНОМСКО РАСЕЉАВАЊЕ. Губитак извора прихода или средстава за егзистенцију, који настаје услед експропријације земљишта или онемогућеног приступа ресурсима и имовини (земљишту, води или шуми) као последица изградње или функционисања пројекта или његових придружених објеката.

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА. Значи одузимање или ограничавање права својине над имовином уз исплату накнаде у складу са тржишном вредношћу те имовине.

ОБНОВА ИЗВОРА ПРИХОДА. Мере које ће се предузимати како би се физички и економски расељеним лицима (РАР-овима) помогло да унапреде своје услове живота и егзистенцију, или да их барем обнове, у реалним оквирима, на ниво пре расељавања или на ниво који је постојао пре почетка имплементације пројекта — зависно од тога који је виши. Подршка мора да се настави и након расељавања, током прелазног периода, на основу разумне процене времена потребног да би се обновили извори прихода и животни стандард.

НАДОКНАДА ЗА ПРЕСЕЉЕЊЕ. Надокнада за пресељење представља компензацију за трошкове који су директно повезани са премештањем/релоцирањем домаћинства, у случајевима експропријације стамбеног објекта или пословног простора.

РАР. Лице погођено пројектом (Project Affected Person) је свако лице које, као резултат спровођења пројекта, изгуби право да поседује, користи или на други начин има корист од изграђеног објекта, земљишта (грађевинског, пољопривредног или пашњака), једногодишњих или вишегодишњих усева и дрвећа, или било које друге непокретне или покретне имовине, делимично или у целости, привремено или трајно.

ФИЗИЧКО РАСЕЉАВАЊЕ. Губитак стана или имовине изазван експропријацијом земљишта у вези са пројектом, што захтева физичко премештање лица погођеног пројектом са његовог/њеног места становања, места рада или пословног простора пре пројекта.

ПОДРУЧЈЕ ОБУХВАЋЕНО ПРОЈЕКТОМ. У контексту овог документа, подручје обухваћено пројектом сматра се територија четири катастарске општине — три у Општини Уб (КО Памбуковица, КО Радуша и КО Слатина) и једна у ширем подручју Града Ваљева (КО Гола Глава).

ТРОШАК ЗАМЕНЕ. За пољопривредно земљиште, трошак замене је тржишна вредност земљишта пре пројекта које има једнак производни потенцијал или намену и које се налази у близини погођеног земљишта, увећана за трошкове припреме земљишта до нивоа продуктивности сличне оној погођеног (експроприсаног) земљишта, као и за трошкове свих дажбина за регистрацију и пренос. За куће и друге објекте, то је тржишни трошак материјала потребних за изградњу објекта сличне или боље површине и квалитета од погођеног објекта, или за поправку делимично погођеног објекта, увећан за

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

трошкове транспорта грађевинског материјала до градилишта, трошкове рада и накнаде извођача, као и трошкове регистрације и преноса. При утврђивању трошка замене не узимају се у обзир амортизација имовине нити вредност употребљивог материјала, нити се од вредности погођене имовине одбија корист која ће произаћи из пројекта. Трошак замене такође укључује трошкове равнања терена или друге припреме за нову градњу или употребу. Трошкови се обрачунавају на основу тренутка када се имовина замењује; ако то није случај, у обрачун се уноси инфлација.

ИНТЕРЕСНЕ СТРАНЕ. Сва лица, групе, организације и институције које су заинтересоване за пројекат, потенцијално погођене пројектом или које имају способност да утичу на њега.

ПРЕЛАЗНА НАКНАДА. Представља једнократну новчану надокнаду као додатну финансијску помоћ ради олакшавања прилагођавања погођених лица (РАР-ова) на подручје у које се пресељавају.

1. Увод

1.1 О пројекту

Европска банка за обнову и развој („EBRD“) разматра могућност обезбеђивања финансирања за Републику Србију („Зајмопримац“ или „Клијент“), коју заступа Министарство финансија.

Кредит је намењен финансирању изградње нове бране и акумулационе инфраструктуре у Памбуковици, укључујући пратеће радове као што су ерозивне бране узводно, измештање путева и слично („Пројекат“). Средства кредита биће такође усмерена на подршку имплементацији пројекта, надзор радова и плаћање накнаде на почетку коришћења кредита. Како овај Пројекат подразумева „greenfield“ развој велике бране, EBRD га је категорисао као Пројекат категорије А, што значи да је потребна свеобухватна Процена утицаја на животну средину и друштвено-економске аспекте (СТУДИЈА).

Пројекат ће спроводити Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ („Србијаводе“), национално тело надлежно за управљање водама, укључујући коришћење вода и заштиту од загађења. „Србијаводе“ је такође одговорно за управљање ризицима повезаним са водним телима (као што је ризик од поплава). „Србијаводе“ послује у оквиру Управе за водопривреду (WMD), која је административни орган Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (MAFWM).

1.2 Опис пројекта

Планови за Памбуковицу предвиђају изградњу насуте бране висине 30.5 m (брана Памбуковица) на реци Уб (око 21 km узводно од насеља Уб, у општини Уб) и у другој фази која није финансирана овим Пројектом, мрежу за наводњавање у долини реке Уб. Брана ће бити вишенаменска, са укупним запреминским капацитетом акумулације од 8,15 милиона m³. Њене планиране функције су:

- Заштита од поплава,
- Наводњавање 2.225 ha,
- Обезбеђивање минималног еколошког протока у акумулацији и низводно у реци,
- Задржавање седимената.

Памбуковица је село у западној Србији, у оквиру општине Уб, која је део Колубарског округа. Село се налази приближно 80 километара југозападно од Београда, главног града Србије. Ово подручје је претежно рурално и пољопривредно, са оближњим градовима Уб, Ваљево и Лајковац. Брана Памбуковица је планирана на реци Уб, око 21 km узводно од ушћа у реку Тамнава, која се налази 15 km западно од насеља Уб. Локација бране припада катастарским општинама Памбуковица, Радуш, Слатина и Гола Глава. Локација пројектног подручја приказана је на Слици 1 испод, док Слика 2 приказује укупно подручје пројекта (Фаза 1 и 2), а Слика 3 представља локацију бране и акумулације у односу на оближња насеља и Државни пут бр. 21 (Фаза 1).

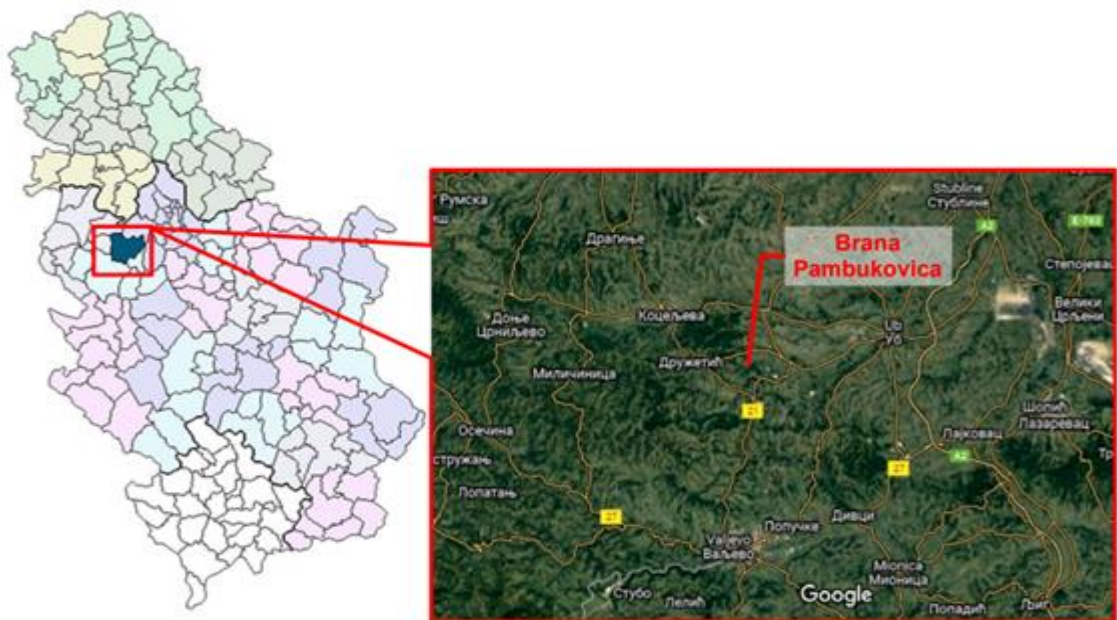
Изградња и припрема техничке документације за брану Памбуковица предвиђена је у две фазе:

- **Фаза 1:** Изградња бране Памбуковица. За потребе изградње бране, а пре пуњења акумулације, деоница државног пута бр. 21 у дужини од 900 m мораће да буде подигнута изнад максималног нивоа воде у акумулацији, а додатне инсталације које се налазе у зони акумулације биће измештене. Фаза 1 се завршава пуњењем акумулације и формирањем језера. Од тренутка када је спроведена гар анализа, пројекат бране је развијен до фазе „Пројекат за грађевинску дозволу“ (ПГД), у складу са националним законодавством. Концептуални пројекат реконфигурације пута је у току.
- **Фаза 2:** Изградња система за наводњавање у општини Уб планирана је да започне паралелно са завршетком радова из фазе 1. Радови на наводњавању обухватају изградњу кључних објеката дистрибутивне мреже система за наводњавање, укључујући пумпне станице, притисне цевоводе и

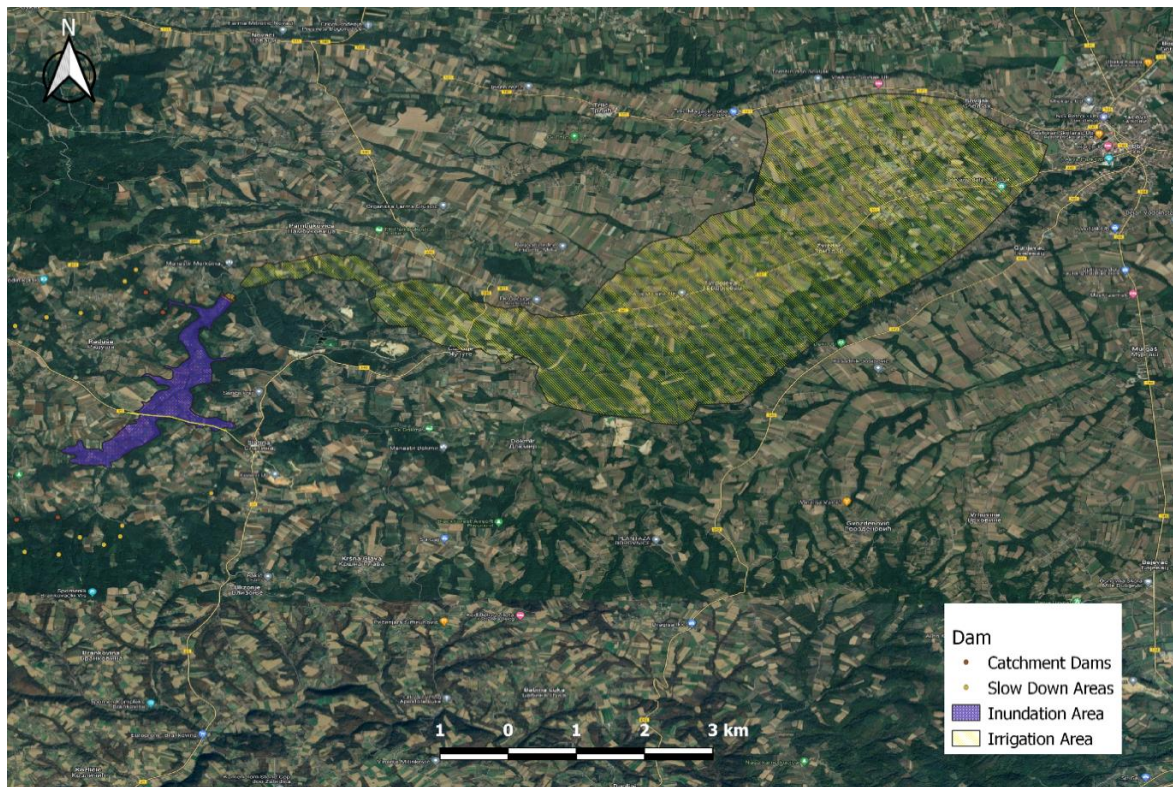
Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

резервоаре за дневно балансирање дотока. Остатак инфраструктуре дистрибутивне мреже планира се развијати до пуних капацитета у наредне две године. Развој секундарне дистрибутивне мреже планиран је истовремено са примарном мрежом.

Иако EBRD тренутно не разматра финансирање фазе 2, она се сматра саставним делом остварења циљева Пројекта, и Студија узима у обзир другу фазу као придружени објекат. Студија изводљивости и пратећи Прелиминарни пројекат система за наводњавање завршени су 2018. године. Процена утицаја на животну средину (EIA) за систем за наводњавање тренутно није предвиђена.

Слика 1 Локација пројекта у односу на Србију и Колубарски регион

Слика 2 Укупна површина пројекта, укључујући мрежу за наводњавање (Фаза 2)

Слика 3 Локација бране и акумулација у односу на оближња насеља и државни пут број 21 (треба преместити/подићи ниво)

1.3 Ревизија историјске експропријације земљишта

Пројекат има развојну историју која почиње Студијом експропријације коју је израдио Енергопројект-Хидроинжењеринг а.д. у фебруару 2020. године, као и Ажурираном студијом експропријације коју је израдио Андзор инжењеринг д.о.о. у априлу 2022. године. На основу ових докумената, поступак експропријације је покренуло ЈВП „Србијаводе“ и спроводи се у складу са националним законодавним оквиром.

Накнадно Ревизија претходног процеса прибављања земљишта и корективни план спроведена је као део Студија, ради прегледа и процене досадашњег поступка експропријације, као и потврде евентуалних разлика између поступка и захтева ЕБРД у вези са прибављањем земљишта, те описивања додатних мера ублажавања које је потребно спровести како би процеси прибављања земљишта, расељавања и поновног успостављања извора прихода били усклађени са Политиком заштите животне средине и друштва ЕБРД (2019).

Кључни циљеви ревизије били су: да се преиспита и верификује напредак у експропријацији земљишта и друге имовине за потребе Пројекта; да се потврди да ли су дефинисане политике, захтеви и права усклађени са захтевима ЕБРД; да се идентификује да ли постоје преостале активности које је потребно спровести како би процеси расељавања и поновног успостављања извора прихода били усклађени са захтевима Пројекта; да се опишу даље корективне мере које је потребно спровести ради усклађивања процеса прибављања земљишта, расељавања и поновног успостављања извора прихода са PR5, дефинишу рокови и одговорности за њихову имплементацију; и да се идентификују научене лекције које могу бити корисне за фазу 2 Пројекта.

Овај ПланПЛАН је развијен на основу налаза Ревизије историјске експропријације земљишта, прегледа секундарних извора података, укључујући пројектну документацију, јавно доступне податке, као и релевантно законодавство и стандарде у области прибављања земљишта и поновног успостављања извора прихода, као и прикупљених примарних података путем анкетаирања погођених заједница и интервјуа са представницима државних органа који спровode поступак експропријације.

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

1.4 Циљ и обухват Плана поновног успостављања извора прихода

Историјско и планирано прибављање земљишта обухвата 578 парцела укупне површине око 2,67 милиона m², од чега је 476 у приватном власништву, а 102 у јавној својини. Већину губитака чини пољопривредно земљиште; од објеката су погођене ограничен број стамбених и помоћних пољопривредних зграда, објекти за наводњавање и бунари. Економско расељавање ће настати услед трајног губитка земљишта и прихода од усева, дрвећа и пашњака, губитка приступних путева и бунара, као и локализованих, привремених поремећаја током фазе изградње (саобраћај, прашина, приступ).

Овај План поновног успостављања извора прихода („План“ ПЛАН) прати Студију процене утицаја на животну средину и друштво („Студија“), укључујући Ревизију претходног процеса прибављања земљишта и План корективних мера (HLA CAP) припремљен за Пројекат бране Памбуковица. ПЛАН служи као самоставан оквир за избегавање, минимизирање и ублажавање економског расељавања насталог услед прибављања земљишта и грађевинских активности.

План се примењује на сва домаћинства и привредне субјекте погођене Пројектом, укључујући власнике, закупце, кориснике, неформалне кориснике, укључујући рањиве особе у тим групама. Његови главни циљеви су:

- Поново успоставити или побољшати изворе прихода и животни стандард лица под утицајем пројекта (PAP) у односу на стање пре пројекта;
- Премостити разлике између националног законодавства о експропријацији и Услови за реализацију 5 (PR5) EBRD који се односи на прибављање земљишта, невољно расељавање и економско расељавање;
- Обезбедити транспарентно обелодањивање информација, смислене консултације и приступачан механизам за жалбе, у складу са Планом ангажовања заинтересованих страна (SEP) развијеним као део студије;
- Пружити накнаду, подршку у поновном успостављању извора прихода и транзициону подршку прилагођену различитим категоријама PAP-ова и рањивим групама;
- Пратити и извештавати о резултатима имплементације ради омогућавања адаптивног управљања и континуираног унапређења.

План успоставља структуриран и транспарентан оквир за обнову извора прихода, подршку рањивим групама, олакшавање приступа накнади и обезбеђивање партиципативног мониторинга и ангажовања. Он допуњује прибављање земљишта спроведено по српском законодавству, обезбеђујући додатне мере које захтева PR5 EBRD ради обнове, а пожељно и побољшања, извора прихода и животног стандарда PAP-а. План је обавезујући за ЈВП “Србијаводе” као спроводиоца, његове извођаче и партнере из општина Уб и Ваљево током припреме, изградње, пуњења акумулације и почетног периода рада.

План је усклађен са SEP, који регулише обелодањивање информација, двосмерне консултације и управљање жалбама током целог животног циклуса пројекта, укључујући фазе пре изградње, изградње и рада. Механизам за жалбе, канали и стандарди обраде дефинисани SEP-ом овде се преузимају по референци и чине формални систем за жалбе у оквиру Плана.

1.5 Структура Плана поновног успостављања извора прихода

План поновног успостављања извора прихода организован је у десет основних поглавља, након којих следе прилози са пратећим материјалима и подацима.

Поглавље 2 – Утицаји пројекта: Резимира очекиване трајне и привремене утицаје који произилазе из изградње бране, акумулације и пратеће инфраструктуре, укључујући ефекте на земљиште, објекте, усеве, дрвеће и приступ.

Поглавље 3 – Прикупљање података и друштвенодруштвено-економска полазна основа: Описује анкете и методе прикупљања података коришћене за припрему Плана и представља друштвенодруштвено-економски профил погођених лица, укључујући чланове заједнице, пољопривреднике и сточаре.

Поглавље 4 – Политички, правни и регулаторни оквир: Разматра релевантно национално законодавство, политике и захтеве финансијера (EBRD), са приказом корака које ће Пројекат предузети ради премошћавања евентуалних разлика.

Поглавље 5 – Права и накнаде: Пружа детаљну матрицу права која сумира критеријуме подобности, принципе накнаде и приступе вредновању за све категорије утицаја.

Поглавље 6 – Мере за поновно успостављање извора прихода: Описује програме за поновно успостављање извора прихода и друге мере подршке осмишљене ради обнове или побољшања животног стандарда и економских услова погођених лица.

Поглавље 7 – Консултације и обелодањивање информација: Резимира активности ангажовања заинтересованих страна спроведене током припреме Плана и описује текуће аранжмане за обелодањивање у складу са SEP-ом.

Поглавље 8 – Механизам за жалбе: Представља поступак решавања жалби успостављен за погођена лица, укључујући канале за подношење, рокове за обраду и одговорна лица за контакт.

Поглавље 9 – Аранжмани за имплементацију: Дефинише институционалне одговорности, механизме координације, кадрове и ресурсе потребне за спровођење Плана.

Поглавље 10 – Мониторинг и извештавање: Описује оквир за мониторинг, индикаторе, учесталост и аранжмане за извештавање ради евалуације спровођења Плана и резултата у области извора прихода.

Прилози: Пружају допунске податке, алате за анкетирање, записе о ангажовању заинтересованих страна и референтне материјале коришћене у изради Плана.

1.6 Претпоставке и ограничења

Овај План је припремљен на основу прегледа расположивих информација (укључујући податке о утицајима на земљиште који су били доступни у тренутку израде), као и података прикупљених током почетног анкетирања. План ће бити додатно ажуриран током периода јавних консултација.

Поред тога, током прве године ангажовања извођача могу бити потребни додатни подаци у фази финалног пројектовања, у случају да постоје додатни утицаји услед преусмеравања трасе пута (за деоницу државног пута бр. 21 дужине 900 метара која треба да буде подигнута изнад максималног нивоа акумулације), приступа ерозивним бранама, као и могућих решења за насип како би се избегли утицаји на стамбени објекат (уколико власник објекта изабере ову опцију). Иако се не очекује да ће ово довести до већих промена у погледу земљишта које је обухваћено пројектом, ситуација ће бити поново процењена када буде доступно више података. Како је наведено у HLA CAP документу, поступак откупа земљишта је и даље у току, а зоне утицаја обухватају подручје бране, акумулације и приступних путева.

Потенцијални додатни захтеви за земљиштем могу обухватити следеће¹:

¹ План поновног успостављања извора прихода биће ажуриран како буду постајале доступне додатне, проверене информације о погођеном земљишту, а потом и периодично (годишње), у складу са добром праксом за праћење и извештавање. Детаљније информације о процесу ажурирања и праћења дате су у поглављима 9 и 10.

- Приступ ерозивним бранама— Очекује се да ће приступ бити обезбеђен путем уговора о службености кроз директне договоре са власницима земљишта; не очекује се пренос власништва или експропријација.
- Могуће проширење пута – Ово ће бити потврђено у каснијој фази. Проширење пута се обично договара са локалном заједницом у зависности од тренутног стања пута (нпр. да ли може да поднесе саобраћај тешких возила). Земљиште се прибавља путем уговора о службености са власницима, а заједница има корист од унапређеног пута.
- Приступни и шумски путеви – Постојећи шумски путеви се типично успостављају кроз уговоре о службености који се директно преговарају са власницима земљишта; пренос власништва или експропријација нису предвиђени. У вези са новим или проширеним приступним путевима који могу бити потребни за изградњу или за обнову приступа за лица погођена пројектом (РАР), тачне локације и потенцијални утицаји биће познати тек након што се спроведе детаљно мапирање (као што је предвиђено у табели са мерама обнове егзистенције) и одрази у наредном ажурирању Плана поновног успостављања извора прихода. Мапирање потребних приступних путева биће завршено пре почетка изградње, током прве године ангажовања Извођача (или раније).
- Бунари – Потенцијални утицаји који се односе на бунаре, укључујући било какву потребу за заменским бунарима, биће потврђени након што се спроведе детаљно мапирање (ова мера је укључена у табелу обнове егзистенције), а План ће бити ажуриран када резултати мапирања буду доступни. Мапирање бунара биће завршено пре почетка изградње, у оквиру прве године ангажовања Извођача.
- Подручја за обнову биодиверзитета – Потенцијалне области низводно од бране у власништву „Србијаводе” идентификоване су у Плану унапређења управљања стаништима и компензације као погодне за садњу дрвећа ради поновног успостављања шумских станишта или за побољшање квалитета станишта кроз промену пракси управљања. Сваки потенцијални утицај на приходе услед коришћења ових области треба избегавати где год је то могуће током коначног избора локације, а ако дође до утицаја на егзистенцију (нпр. пошто кошење земљишта које се потенцијално неформално користи за производњу сена више неће бити могуће), активности обнове прихода треба проширити на погођена лица.

Тренутно не постоје информације о обиму потенцијалних утицаја на земљиште у оквиру фазе 2 – систем за наводњавање, нити о обиму привременог прибављања земљишта током фазе изградње фазе 1, што је описано у тачки 2.1 у наставку (нпр. за канцеларију на градилишту, камп, складиште и зоне за одржавање, депоније и сл.).

Привремено коришћење земљишта које захтева извођач радова имаће приоритет на земљишту које је већ у оквиру акумулационог подручја (тј. земљишту које је већ укључено у експроприсану област), а свако привремено коришћење земљишта ван овог подручја биће организовано искључиво на основу добровољног закупа.

2. Процена утицаја пројекта

2.1 Утицаји пројекта

Пројекат утиче на земљиште у оквиру четири катастарске општине, које се углавном налазе на територији општине УБ и делимично у ширем подручју града Ваљева. Тренутна процена утицаја на земљиште обухвата површине неопходне за изградњу бране и акумулације.

Утицаји на земљиште. Према подацима доступним у тренутку израде овог Плана поновног успостављања извора прихода, укупна површина обухваћена Пројектом износи 2.674.664 m² и обухвата 578 парцела које су предмет експропријације. Од тога, 2.230.024 m² се налази у оквиру

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

општине УБ, конкретно у катастарским општинама (КО) Памбуковица, Радуша и Слатина. Преосталих 444.640 m² земљишта које је предмет прибављања налази се у КО Гола Глава, која административно припада граду Ваљеву. Катастарска подлога са приказом парцела преклопљених са сателитским снимком, укључујући зону плављења акумулације, дата је у Прилогу А. Ове слике пружају увид у начин коришћења земљишта дуж реке и у оквиру пројектног подручја.

Број погођених власника земљишта тренутно се процењује на 307, на основу текућег поступка експропријације. Овај број може бити коригован по завршетку потврде власништва. Уобичајено је да појединци поседују више парцела у оквиру подручја Пројекта, да више чланова истог домаћинства имају засебне парцеле, или да једна парцела има више сувласника, од којих сваки има дефинисан удео у власништву.

Већина захваћеног земљишта је пољопривредно (74%), затим следи шумско земљиште (14%), реке (5%) и постојећа путна инфраструктура (6%). Преосталих 1% чине грађевинско земљиште, дворишта, неуређено земљиште и воћњаци². Већина земљишта је у приватном власништву, изузев путева и река који су у јавној својини. Табела испод илуструје утицаје на земљиште, како је дефинисано у студијама експропријације.

Табела 1 Преглед погођених земљишних парцела

Катастарска Општина	Број погођених парцела		
	Укупно	Приватне	Јавне
Памбуковица	57	53	4
Радуша	261	226	35
Слатина	170	118	52
Гола Глава	90	79	11
Укупно	578	476	102

Подаци приказани у овом извештају заснивају се на расположивим катастарским информацијама. Тренутно доступна листа садржи уносе који захтевају додатну верификацију како би се обезбедила тачност укупних вредности, идентификовала недостајућа поља и осигурала комплетност свих записа у мери у којој је то било могуће. Иако Консултант није могао да потврди да је укупан број лица под утицајем пројекта (РАР) мањи од 307, стварна ситуација указује да је број РАР-ова мањи од почетне процене (ближи броју 250, непотврђено). Коначна потврда укупног броја власника земљишта/лица погођених пројектом (РАР) биће завршена од стране „Србијаводе“ као део првог редовног ажурирања Плана поновног успостављања извора прихода, пре почетка фазе изградње.

Утицаји на објекте. Укупно је идентификовано пет објеката у оквиру зоне експропријације, не рачунајући јавне путеве који ће бити захваћени Пројектом. Ови објекти укључују две стамбене зграде (једна викендица; једна празна, недовршена, не користи се за становање), један мали помоћни објекат, један помоћни објекат (штала) и један споменик. Објекти су приказани на фотографијама испод (види Слике 4–6).

² У Србији се земљиште класификује у четири категорије: грађевинско, пољопривредно, шумско и водно земљиште. Ове категорије су дефинисане просторним и урбанистичким планским документима. Катастарски регистар садржи додатне поделе на основу квалитативних и других релевантних фактора, где је то применљиво, као што је класа пољопривредног земљишта. Потребно је нагласити да изградња стамбених или других објеката за становање на пољопривредном земљишту није дозвољена. Легализација стамбених објеката на пољопривредном земљишту могућа је, поред других предуслова, само кроз конверзију пољопривредног земљишта у грађевинско, што захтева измене релевантних планских докумената. Грађевинско земљиште односи се на земљиште на којем је дозвољена градња, а земљиште које је планираним документима одређено као грађевинско може се и даље обрађивати све док не настане потреба за изградњом.

Слика 4 - Стамбени објект - смештај са делимичним радним временом са споредним објектом видљивим са леве стране

Слика 5 Стамбени објект - празан и недовршен

Слика 6 Помоћна конструкција - штала

Слика 7 Споменик борцима из Другог светског рата

Стамбени објекти и повезани садржаји

Иако су два стамбена објекта захваћена Пројектом, не очекује се да ће доћи до физичког расељавања.

Погођени су један од стамбених објеката, површине 562 m², као и помоћни објекат површине 46 m², који се налази поред главне куће. Иако власници нису поднели формални захтев за изузеће од експропријације, били су у контакту са ЈВП “Србијаводе” ради проналажења техничког решења за изузимање имовине из зоне експропријације, с обзиром да се објекат налази на ивици планиране акумулације. Решење подразумева изградњу заштитног насипа источно од објекта, према акумулацији. Техничко решење може захтевати и додатна разматрања током оперативне фазе рада бране.

Како је приказано на слици 8 – Стамбени објекат унутар потенцијалних нивоа воде, очекује се да ће део парцеле бити у зони акумулације при пројектованом нормалном нивоу воде. У случају нивоа воде који се јавља једном у 10.000 година, као и при максималном нивоу воде на круни бране, очекује се да ће цела имовина бити унутар акумулације. Стога се не очекује да предложени насип може обезбедити довољан ниво заштите за имовину, те ће највероватније бити неопходна експропријација. На основу недавних састанака јавних консултација, „Србијаводе“ је навела да домаћинство изгледа наклоњено експропријацији и накнади, иако ће то морати бити потврђено током наредног ажурирања Плана поновног успостављања извора прихода.

Слика 8 Стамбени објекат унутар потенцијалног нивоа воде

Други стамбени објекат је велика двоспратна зграда чија површина није утврђена. Зграда није завршена и, на основу њеног изгледа и стања, може се закључити да је већ неколико година у недовршеном стању. Не користи се ни за стално, ни за привремено становање.

Штала се користи за складиштење опреме и сточне хране. Током анкетирања није уочена стока у штали.

Накнада за објекте биће утврђена кроз процес експропријације од стране овлашћеног судског вештака из области грађевинског инжењерства.

Споменик из првог светског рата

Споменик (види Сliku 7) се налази на парцели у приватном власништву и није евидентиран од стране локалних установа за заштиту културног наслеђа. Основе је приближно 1 m² (1 m x 1 m), а висина око 2,5 m, израђен од камена. Очекује се да ће споменик бити премештен, а у току су преговори са власником парцеле и представницима катастарске општине око нове локације за премештај. С обзиром да је захваћен само део парцеле, споменик ће највероватније бити премештен на преостали део исте парцеле, ван зоне утицаја. Трошкови премештања су у надлежности ЈВП “Србијаводе” (као корисника експропријације), али се разматра неколико опција – (i) да власник сам организује премештање, а трошкови буду рефундирани од стране Србијавода, (ii) да “Србијаводе” ангажује извођача за премештање споменика, или (iii) да премештање споменика буде обухваћено уговором са извођачем радова на брани. Додатни детаљи биће прикупљени и укључени у ажурирану верзију извештаја.

Утицај на усеве. Већина парцела које се прибављају за потребе Пројекта је пољопривредне намене, претежно засејане једногодишњим културама као што су житарице, пшеница и кукуруз, а забележено је и неколико воћњака и винограда. Ово је типично за алувијалне равни дуж реке, где је земљиште

релативно равно и вишег квалитета. У оквиру зоне акумулације постоје и значајне површине шума које ће бити експроприсане.

У оквиру поступка експропријације, вредност усева утврђује овлашћени судски вештак пољопривредне струке, који вреднује усеве на основу врсте, зрелости (у случају вишегодишњих култура и дрвне масе) и актуелних тржишних вредности. Закон о експропријацији прописује да се накнада за једногодишње усеве утврђује и исплаћује у ситуацијама када власницима није омогућено да обаве жетву. Процена вредности шумске масе спроводи се паралелно са проценом вредности земљишта. Власници ће добити накнаду за губитак дрвећа, као и за земљиште испод њих. Слично, у случају вишегодишњих култура, процене овлашћених стручњака односе се на усеве, док се земљиште додатно надокнађује.

Када је реч о једногодишњим усевима, ЈВП “Србијаводе” је усвојило приступ благовременог обавештавања уместо исплате накнаде. С обзиром да почетак грађевинских радова или било каква мобилизација на градилишту није непосредна, власницима (бившим власницима) парцела је омогућено и биће омогућено да наставе са обрадом својих њива и након завршетка експропријације, све док засађени усеви не сазру. „Србијаводе“ ће обавестити бивше власнике најмање једну пољопривредну сезону пре почетка изградње како би се избегли ненамерни губици једногодишњих усева. Накнада за једногодишње усеве биће исплаћена само у ретким случајевима када радови морају да започну пре жетве, а у тим случајевима проценитељи ће утврдити износ накнаде.

Утицај на привредне субјекте. Не постоје привредни субјекти који су директно погођени прибављањем земљишта за Пројекат, ни у зони директног утицаја пројекта, ни дуж приступних путева који су планирани за потребе Пројекта. Пројекат утиче искључиво на пољопривредну производњу.

Утицаји на постојеће бунаре. Приступ води представља значајну рањивост у области пројекта, јер се већина домаћинстава ослања на индивидуалне или заједничке бунаре. Неколико бунара који се користе за наводњавање (а у неким случајевима и за пијаћу воду, иако квалитет није потврђен) налази се у оквиру акумулационог подручја и биће изгубљени када започне пуњење акумулације. Консултације и теренске посете указују да ће неким домаћинствима бити потребан алтернативни извор воде. Потребно је мапирање бунара како би се утврдио тачан број погођених бунара и дефинисали детаљи одговарајућих мера ублажавања. Са „Србијаводама“ је договорено да ће сваки погођени бунар бити замењен бунаром најмање истог квалитета и капацитета.

Остали могући утицаји. Може бити потребно додатно прибављање земљишта (види одељак 1.6) за проширење постојећих путева, ерозивне бране на притокама реке Уб и приступне путеве до ових ерозивних брана, као и да се обнове или одржавају сеоски путеви како би се омогућио приступ приватним поседима. Локација и површина овог додатног земљишта у овој фази нису могли бити идентификовани. Претпоставља се да би ово додатно прибављање земљишта захватило мале површине у власништву појединаца и да би се спроводило путем уговора о службености. Положај приступних путева се унапред усаглашава са власницима како би се обезбедио минималан негативан утицај и, где је могуће, додатна корист за власнике.

Земљиште које би се привремено користило током изградње (нпр. за камп) још увек није идентификовано. Ове површине се очекују да ће бити обезбеђене директно од стране извођача радова, уз претпоставку да ће камп и складишта бити лоцирани у оквиру зоне акумулације, која је тренутно у поступку експропријације.

2.2 Резиме претходног процеса прибављања земљишта

Јавни интерес и одлука о експропријацији. Влада Републике Србије донела је Одлуку о утврђивању јавног интереса за Пројекат бране Памбуковица 12. маја 2021. године, на основу оригиналне Студије експропријације. Након ажурирања студије, које је обухватило и поделу неколико парцела, донета је измењена Одлука о јавном интересу 18. августа 2022. године. Ове одлуке омогућиле су покретање поступака експропријације у складу са Законом о експропријацији

Републике Србије, при чему је спровођење водила Општинска управа УБ у име ЈВП “Србијаводе” као инвеститора Пројекта.

Након проглашења јавног интереса, општина УБ је идентификовала захваћене парцеле и власнике земљишта, шаљући им појединачна писмена обавештења са позивом да учествују у поступку експропријације. Власници су били позвани да доставе документацију којом потврђују своје власништво или право коришћења. Према наводима општинских службеника, поступак је био секвенцијалан и у току, како је завршавана верификација власништва.

У оквиру процеса експропријације, лица погођена пројектом (РАР) су обавештена да захтеви за откуп преосталих (резидуалних) делова делимично експроприсаног земљишта морају бити поднети у законски прописаном року, иако налази истраживања указују да је свест о овом року генерално била ниска.

Процена вредности и накнада. Процена вредности захваћеног земљишта вршена је од стране овлашћених судских вештака које је именовала општина. Износи накнаде су одређивани методом упоредне тржишне вредности, ослањајући се на референтне цене пољопривредног земљишта у оближњим подручјима. Тако добијене процене коришћене су за обрачун износа накнаде која је исплаћивана из буџета ЈВП “Србијаводе”, директно на рачуне власника или преко службених налога за плаћање. У случајевима нерешеног власништва, оставинских поступака или судских спорова, средства за накнаду су депонована на ескроу рачуне општине до разрешења правног статуса.

Поступак је углавном обухватао пољопривредне парцеле, са мањим деловима шума и мешовитих површина. У већини случајева експроприсане су целе парцеле, што је довело до потпуног преноса власништва на Републику Србију. У неким случајевима, када је земљиште делимично експроприсано, преостали делови су често били мали, фрагментисани или тешко приступачни, што их је чинило економски неисплативим. Неки погођени власници изразили су забринутост да њихове преостале парцеле више не могу ефикасно да се обрађују или да им се приступи, посебно у случајевима где су изгубљени приступни путеви или су нове границе умањиле могућност механизоване обраде. „Србијаводе“ је посвећена решавању оваквих ситуација у блиској консултацији са лицима погођеним пројектом (РАР), укључујући обнову приступа где је то могуће и/или стицање „изолираног“ земљишта када је потребно.

Износи накнада примењени током претходног стицања земљишта прегледани су као део HLCAP-а. Ова процена је потврдила да су процене коришћене за експропријацију биле у складу са, а у неким случајевима и изнад, преовлађујућих тржишних вредности у то време. Ови налази пружају основу за разумевање перцепције накнада од стране лица погођених пројектом током почетне фазе истраживања.

Није понуђена накнада у натури — погођена лица су добила искључиво новчану накнаду, на основу процењене тржишне вредности. Није било могућности за замену земљишта за земљиште, нити су разматране додатне исплате или транзиционе надокнаде, чак ни у случајевима када накнада није у потпуности обнављала производни капацитет.

Накнада у натури није била понуђена као опција.

Јавно информисање и комуникација. Обавештења су достављана појединачно, а јавне расправе или групне консултације нису одржаване, јер српско законодавство не захтева колективно обелодањивање у вези са експропријацијом. Као резултат тога, многа погођена лица су о поступку сазнала преко комшија или приликом посете општини, што је ограничило укупну транспарентност.

3. Прикупљање података и друштвенодруштвено-економска полазна основа

3.1 Резиме методологије прикупљања података и анкета

Процена за Пројекат бране Памбуковица комбиновала је преглед секундарних података и прикупљање примарних података ради процене друштвених и економских утицаја повезаних са прибављањем земљишта и за потребе израде Плана. Методологија је пратила оквир Студије и захтеве EBRD Услови за реализацију.

Анализа доступних података: Почетна фаза обухватала је преглед званичних статистика, општинских и националних база података и пројектно специфичних докумената. Ово је укључивало Студије експропријације (Енергопројект 2020; Андзор инжењеринг 2022), Студију процене утицаја на животну средину, документацију за пројекат грађевинске дозволе, као и просторне и регулаторне планове. Подаци из Републичког завода за статистику, Националне службе за запошљавање и Агенције за привредне регистре анализирани су ради утврђивања друштвено-економске полазне основе на нивоу општине и заједнице.

Почетно анкетирање домаћинстава: Примарно прикупљање података први пут је спроведено у новембру 2024. године, путем структурираног упитника који је администриран са 34 лица под утицајем пројекта (РАР), што представља око 11% свих РАР-ова у катастарским општинама Памбуковица, Радушa, Слатина и Гола Глава. Анкета је прикупила информације о друштвено-економском статусу домаћинстава, зависности извора прихода од пољопривреде и екосистемских услуга, информисаности и задовољству поступком експропријације, као и самопроцену добробити пре и после прибављања земљишта. Учешће је било добровољно и анонимно.

Додатно анкетирање: С обзиром на ограничену репрезентативност почетног узорка, дизајнирано је додатно анкетирање ради постизања робуснијег и родно уравнотеженог узорка од 60 нових испитаника (20% свих РАР), чиме је укупна покривеност анкетом достигла око 30% (94 домаћинства). Проширена анкета имала је за циљ да пружи дубљи увид у утицаје на изворе прихода, рањивост и исходе након накнаде. Додатно анкетирање је планирано као мешовити приступ, укључујући:

- Индивидуална/случајна анкетирања са приоритетом за домаћинства којима управљају жене и домаћинства са ниским приходима;
- Циљана анкетирања за РАР са значајним губицима (експроприсано више од 1 ha), у току судских поступака или са ограниченом покретљивошћу;
- Фокус групне дискусије организоване током јавних консултација у оквиру Студије у свакој погођеној општини, са мешовитим и групама само за жене.

Ове додатне активности су делимично реализоване током септембра 2025. године, али су се суочиле са додатним ограничењима, при чему је истраживање обухватило 46 лица погођених пројектом (РАР) уместо 60, укључујући интервју са власником јединог стамбеног објекта који се налази у погођеном подручју. Иако је почетни циљ био 60 РАР-ова, тим није успео да дође до тог броја јер многи власници земљишта не живе стално у подручју пројекта. Неки појединци поседују више парцела, док се у другим случајевима парцеле деле међу члановима истог домаћинства. Анкетни тим је спровео посете од врата до врата и накнадно контактирао потенцијалне испитанике, али није идентификовао додатне РАР-ове који већ нису учествовали у почетној или додатној анкети.

Теренска анкетирања су стога завршена са 46 испитаника, што се сматра пуним доступним узорком. Резултати су приказани заједно са подацима из почетне анкете у јединственим табелама, али раздвојени по фазама анкетирања, јер је додатни упитник обухватио шири сет питања. На основу овог

обухвата, расположиви скуп података се сматра довољним за ажурирање HLA CAP, Социјалне процене утицаја (SIA) и за припрему овог Плана.

Покушај је такође направљен да се организују дискусије у фокус групама (FGD) током недавних јавних консултација одржаних у октобру 2025. године, али није било интересовања или спремности од стране лица погођених пројектом (РАР) да учествују на таквим додатним састанцима, осим власника погођених кућа. Додатне консултације са заједницом биће спроведене током наредне фазе пројектовања и имплементације.

Два круга анкетања заједно пружају свеобухватну и реалну слику о томе како је Пројекат утицао на живот и изворе прихода људи. Комбиновани подаци обухватају различита искуства — од оних који су изгубили значајне делове земљишта до оних са ограниченим утицајем, и одражавају разлике у накнадама, информисаности и рањивости међу домаћинствима. Додатна анкета, спроведена у септембру 2025, проширила је обухват и омогућила дубље разумевање тренутних друштвено-економских услова, потврђујући већину ранијих налаза и пружајући богатији увид у приходе, коришћење земљишта, наводњавање и перцепције о Пројекту.

Иако планирани број испитаника није у потпуности достигнут због тога што многи РАР-ови живе ван подручја пројекта, постигнути узорак представља пуно доступно становништво и пружа снажну емпиријску основу за анализу. Комбиновано, налази пружају тачан одраз ставова заједнице, истичу практичне изазове као што је ограничен приступ одговарајућем заменском земљишту и показују како људи настављају да се ослањају на пољопривреду упркос застарелој механизацији и малим поседима. Ове информације чине практичну основу Плана, обезбеђујући да су мере реалне, инклузивне и засноване на стварним околностима и гласовима погођених домаћинстава.

3.2 Налази из анкете погођених домаћинстава

Овај одељак представља резултате друштвено-економских анкета спроведених међу погођеним домаћинствима, пружајући преглед њихових животних услова, извора прихода и перцепција о Пројекту. Где је било могуће, налази су упоређени са расположивим секундарним подацима, као што су национални попис и општинска статистика, ради контекстуализације уочених образаца и разлика.

Почетна анкета обухватила је 34 испитаника (са комплетним подацима за 29), док је додатна анкета обухватила 46 испитаника. Резултати обе анкете представљени су у наредним подтемама, са родно раздвојеном анализом где је применљиво.

3.2.1 Демографија

Пол: Од укупно 75 испитаника који су учествовали у обе анкете, 55 су мушкарци (73,33%), а 20 жене (26,67%). Од 55 мушкараца, 47 су власници погођених парцела, док је 8 чланова домаћинстава погођених власника. Од 20 жена, 6 су власнице погођене имовине, а 14 су чланице погођених домаћинстава. Ови подаци су конзистентни у почетној и додатној анкети и одражавају типичан родни образац за рурална подручја у Србији, где су мушкарци чешће уписани као власници земљишта.

Табела 2 Број испитаника по типу и полу

Врста испитаника	Укупно испитаника	Мушкарци, број	Мушкарци, %	Жене, број	Жене, %
Почетна анкета					
Власници имовине	24	21	87.50	3	12.50
Чланови домаћинства	5	1	20.00	4	80.00
Укупно	29	22	75.86	7	24.14
Додатна анкета					

Врста испитаника	Укупно испитаника	Мушкарци, број	Мушкарци, %	Жене, број	Жене, %
Власници имовине	29	26	89.66	3	10.34
Чланови домаћинства	17	7	41.18	10	58.82
Укупно	46	33	71.74	13	28.26
Укупно	75	55	73.33	20	26.67

У већини случајева, мушкарци су старешине својих домаћинстава, што одражава традиционалну и у великој мери патријархалну друштвену структуру која и даље карактерише руралне заједнице у Србији.

Просечна старост: Комбиновани резултати анкета показују да већина РАР-ова спада у старије старосне групе, у складу са трендовима пописа за ова насеља. Највећу групу чине испитаници узраста 56–65 година, који представљају 34,67% свих учесника (са 45,46% мушкараца и 42,86% жена у том распону у почетној анкети, и 27,27% мушкараца и 23,08% жена у додатној анкети), што потврђује изражено учешће лица средњег и старијег животног доба. Старосна група 66–75 година чини 30,67% укупног узорка, поново указујући на значајно учешће старије популације, нарочито међу женама (53,85% у додатној анкети). Ова демографска структура сугерише да велики део становништва чине старији који се вероватно неће активно укључити у, нити директно користити од, пројектних радних прилика.

Група 46–55 година обухвата 18,67% свих испитаника (углавном мушкарци), представљајући потенцијално економски најактивнији сегмент заједнице. Иако мања по бројности, ова група може показати већу спремност за укључивање у активности повезане са Пројектом или у привремене ангажмане.

Млађе старосне групе су значајно недовољно заступљене. Само 9,33% испитаника је узраста 26–35 година, а свега 2,67% између 36–45 година, без испитаника млађих од 25 година у било којој анкети. Овај образац указује на јасан демографски јаз међу млађим одраслим особама, вероватно услед одласка ради школовања или запослења, што је уобичајен тренд у руралним подручјима. Категорија 75+ обухвата само 2,67% испитаника, што одражава релативно мали удео веома старе популације. У целини, подаци упућују на демографски образац у којем доминирају старији одрасли, са изразитим недостатком млађих становника, највероватније повезаним са миграцијама ради образовања или запослења. Детаљни подаци дати су у Табели 3.

Табела 3 Старосна група испитаника по полу

Године	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
25 и испод	0	0	0	0	0	0
26 до 35	1	3.44	1	4.55	0	0
36 до 45	0	0	0	0	0	0
46 до 55	6	20.69	6	27.27	0	0
56 до 65	14	48.28	10	45.46	4	57.14
66 до 75	8	27.59	5	22.72	3	42.86

Године	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
76 и преко	0	0	0	0	0	0
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
25 и испод	0	0	0	0	0	0
26 до 35	6	13	6	18.18	0	0
36 до 45	2	4.3	2	6.06	0	0
46 до 55	8	17.4	7	21.21	1	7.69
56 до 65	12	26.1	9	27.27	3	23.08
66 до 75	15	32.6	8	24.24	7	53.85
76 и преко	2	4.3	1	3.03	1	7.69
Без одговора	1	2.2	0	0	1	7/69
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Величина домаћинства: Домаћинства са пет или више чланова представљају највећу групу, са учешћем од 30,67% свих испитаника, што указује да проширене породичне структуре и даље преовлађују и пружају међусобну подршку у овим насељима.

Двочлана домаћинства су друга по величини група са 25,33%, што одражава јако присуство мањих породичних јединица; у комбинацији са старењем становништва, ова домаћинства могу бити подложнија економским поремећајима који могу настати услед Пројекта.

Четворочлана домаћинства чине 13,33%, а трочлана 9,33%, што показује да средње велике, често вишегенерацијске породице опстају упоредо са мањим домаћинствима. На крају, једночлана домаћинства чине 18,67%, што је у складу са трендовима старења и исељавања у руралним подручјима. Детаљи су приказани у Табели 4.

Табела 4 Величина домаћинства

Број чланова домаћинства	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
1	2	6.90	1	4.54	1	14.29
2	11	37.93	7	31.82	4	57.14
3	3	10.34	3	13.64	0	0
4	6	20.69	5	22.73	1	14.29
5 и више	7	24.14	6	27.27	1	14.28
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						

Број чланова домаћинства	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
1	12	26.09	7	21.21	5	38.46
2	8	17.39	5	15.15	3	23.08
3	4	6.52	3	9.09	1	7.69
4	4	8.70	4	12.12	0	0
5 и више	16	34.78	13	39.39	3	23.08
Без одговора	2	4.35	1	3.03	1	7.69
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Просечан број малолетне деце по домаћинству: У оба круга анкетања, већина анкетираних домаћинстава (69,33%) пријавила је да нема малолетну децу, што је у складу са израженим трендом старења становништва. Домаћинства са једним малолетником чине 10,67% укупног узорка, док она са двоје малолетника такође чине 10,67%. Само 5,33% домаћинстава пријавило је троје малолетника, а 2,67% четворо. Нити једно анкетирано домаћинство није имало петоро или више малолетне деце.

Ови резултати потврђују раније демографске налазе – већину домаћинстава чине старије одрасле особе или старија популација, док је мали удео породица са малом децом. Подаци указују на пад наталитета и могућу емиграцију младих, што одражава постепено демографско смањење типично за рурална насеља. Детаљи су приказани у Табели 5.

Табела 5 Просечан број деце по домаћинству

Број малолетних чланова домаћинства	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
Без малолетних	19	65.52	14	63.64	5	71.42
1	4	13.80	3	13.64	1	14.29
2	3	10.34	2	9.09	1	14.29
3	2	6.90	2	9.09	0	0
4	1	3.44	1	4.54	0	0
5 и више	0	0	0	0	0	0
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
Без малолетних	33	71.74	23	69.70	10	76.92
1	4	8.70	3	9.09	1	7.69
2	5	10.87	3	9.09	2	15.38
3	2	4.35	2	6.06	0	0

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

Број малолетних чланова домаћинства	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
4	1	2.17	1	3.03	0	0
5 и више	0	0	0	0	0	0
Без одговора	1	2.17	1	3.03	0	0
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Током додатног анкетирања, домаћинства су такође питана да ли у породици има деце са посебним потребама. Три домаћинства су потврдила да имају децу са посебним потребама – једно домаћинство којим управља мушки испитаник и два којима управљају женски испитаници.

Поред тога, на питање да ли у домаћинству тренутно живе млади одрасли (узраста 18–30 година), 11 испитаника је одговорило потврдно, укључујући 10 мушких и 1 женског испитаника.

Потреба за специјалном здравственом негом: Приближно четвртина анкетираних домаћинстава (24,14%) навела је да има чланове којима је потребна честа или специјална здравствена нега. Ово укључује 13,64% домаћинстава мушких испитаника и 42,86% домаћинстава женских испитаника, што указује на већу учесталост потребе за специјалном здравственом негом у домаћинствима са женским испитаницима. Пријављени случајеви се углавном односе на старије чланове домаћинства са хроничним болестима и један случај инвалидитета.

У додатном анкетирању, четири испитаника (8,70%) навела су да имају чланове домаћинства којима је потребна посебна нега. Ово укључује једног мушког испитаника који је навео болест, једног мушког испитаника који је пријавио инвалидитет, једног мушког испитаника који је навео старост, болест и инвалидитет, и једну женску испитаницу која је навела старост и болест.

Брига о лицима ван домаћинства: У почетном истраживању ниједан испитаник није пријавио да пружа бригу лицима ван свог домаћинства. Међутим, у додатном истраживању три испитаника (6,52%) су навела да жене у њиховом домаћинству обично пружају бригу лицима ван домаћинства, најчешће рођацима као што су старији родитељи или чланови проширене породице који живе одвојено, што је у складу са генерално већим теретом бриге код жена, примећеним у ширим налазима истраживања.

Миграције чланова домаћинства: Током додатног анкетирања, испитаници су питани да ли је неки члан домаћинства мигрирао ради посла или образовања у последње четири године. Укупно 11 испитаника (23,91%; укључујући 10 мушких и 1 женског испитаника) навело је да је члан домаћинства мигрирао у друго место у оквиру земље, док су 4 испитаника (8,70%; укључујући 2 мушка и 2 женска испитаника) пријавила миграцију у иностранство. Преостали испитаници су навели да нико из њиховог домаћинства није мигрирао. Ови налази указују на умерен ниво унутрашње мобилности и ограничену међународну миграцију, при чему мушки испитаници чешће пријављују миграцију из радних разлога.

Доношење одлука у домаћинству: На питање ко обично доноси важне одлуке у домаћинству, већина испитаника је навела да главну одлучујућу улогу има мушкарац – глава домаћинства. Од укупног броја, 39 испитаника (84,78%) — укључујући 9 женских и остале мушке испитанике — изјавило је да одлуке доноси мушкарац-глава домаћинства. Четири испитаника (8,70%) — три жене и

један мушкарац — навела су да кључне одлуке доноси жена-глава домаћинства, док су три испитаника (6,52%) — два мушкарца и једна жена — изјавила да се одлуке доносе заједнички.

Ови резултати потврђују да традиционалне родне улоге и даље обликују обрасце доношења одлука у домаћинству, иако мали број домаћинстава показује структуре заједничког или женског одлучивања.

Просечан број запослених лица по домаћинству: У свим анкетираним домаћинствима, 60% је навело да нема ниједног стално запосленог члана, што указује на снажну зависност од пољопривредних активности као главног или јединог извора прихода. Овај образац наглашава економску рањивост ових породица, које су изложене ризицима повезаним са климатским варијацијама, флукутацијама тржишта и ограниченом диверзификацијом прихода.

Домаћинства са једним стално запосленим чланом чине 18,67% укупног узорка, док она са два запослена члана чине 16%. Само 5,33% домаћинстава је пријавило три запослена члана, а ниједно домаћинство није пријавило четири или више. Ови подаци јасно показују да је стабилно, сигурно запослење реткост у заједници, што ограничава отпорност домаћинстава и смањује њихову способност за дугорочна улагања или прилагођавање спољним шоковима.

У домаћинствима са једним запосленим чланом, тај члан често представља једини поуздан извор прихода, који се допуњује малом пољопривредном производњом. Породице са два или три запослена члана су релативно ретке, али показују нешто бољу финансијску стабилност. И у тим случајевима, испитаници често наводе да пољопривреда и даље има суштинску допунску или чак примарну улогу, јер многи улажу зараде од формалног запослења у пољопривредне активности.

У целини, резултати потврђују да, упркос одређеној диверзификацији, локална економија остаје снажно ослоњена на пољопривреду, што наглашава важност подршке алтернативним изворима прихода и могућностима за отварање радних места у погођеним заједницама. Детаљи су приказани у Табели 6.

Табела 6 Просечан број запослених чланова домаћинства

Број запослених чланова домаћинства	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
Нема запослених чланова	20	68.97	15	68.18	5	71.42
1	3	10.34	3	9.09	1	14.29
2	3	10.34	2	9.09	1	14.29
3	3	10.35	2	13.64	0	0
4 и више	0	0	0	0	0	0
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
Нема запослених чланова	25	54.35	16	48.48	9	69.23
1	11	23.91	10	30.30	1	7.69
2	9	19.57	6	18.18	3	23.08
3	1	2.17	1	3.03	0	0
4 и више	0	0	0	0	0	0

Број запослених чланова домаћинства	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Ниво образовања: Ниједан од анкетираних није навео да нема формално образовање. Највећи проценат испитаника, 57,33%, завршио је школовање на нивоу основне школе. Ову групу углавном чине старији појединци који су школовање завршили пре него што је основно образовање постало обавезно, што одражава генерацијске разлике у приступу образовању. Ограничено формално образовање у овој групи смањује могућности за формално запослење и приступ информацијама и услугама.

Даље, 37,33% испитаника завршило је средњу стручну или занатску школу, што указује на значајан сегмент становништва који поседује практичне вештине применљиве у локалним условима, нарочито у пољопривреди и техничким занимањима. Стручно образовање остаје важан пут за побољшање запослености и отпорности у руралним срединама.

Само 5,33% испитаника навело је да је завршило гимназију или више образовање. Овај низак проценат истиче ограничен приступ вишем образовању, рани улазак у пољопривредни рад и потенцијалне препреке као што су економска ограничења или удаљеност до образовних установа. Укупни образовни профил потврђује да већина становника поседује основно или практично образовање, са мало могућности за стицање виших квалификација. Детаљи су приказани у Табели 7.

Табела 7 Ниво образовања испитаника

Ниво образовања	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	људи	%	људи
Почетна анкета						
Основна школа	14	48.28	8	36.37	6	85.71
Средња стручна школа	13	44.82	13	59.09	0	0
Гимназија	2	6.90	1	4.54	1	14.29
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
Основна школа	29	63.04	19	57.58	10	76.92
Средња стручна школа	15	21.61	12	36.36	3	23.08
Гимназија и више	2	4.35	2	6.06	0	0
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

3.2.2 Извори прихода и животни стандард

Статус запослености: У оба круга анкетирања, пољопривреда остаје доминантно занимање, чинећи 36% свих испитаника, при чему су већина мушкарци. Ово указује да мала пољопривредна газдинства и даље представљају главни извор прихода за већину домаћинстава. Друга по величини група су пензионери (41,33%), од којих су многи старије жене. Иако су званично у пензији, већина њих је и даље ангажована у пољопривредним активностима ради подршке егзистенцији домаћинства и допуне пензије.

Домаћинства са члановима у сталном радном односу чине 10,67% испитаника, што показује ограничен приступ сигурним пословима у локалној економији. Само 1,33% је ангажовано на привременим пословима, а 1,33% је пријавило неформално запослење, што наглашава укупну оскудицу рада ван пољопривреде. Додатно, 8% испитаника није запослено, од чега су већина жене које су се изјасниле као домаћице, примарно одговорне за бригу о деци и кућне послове.

Ови налази одражавају укупну економску структуру анкетираних заједница, где пољопривреда и пензије остају примарни извори прихода, док су могућности за стабилно зарађивање ограничене. Подаци наглашавају потребу за диверзификацијом извора прихода и циљаном подршком за јачање запослености ван пољопривреде, нарочито за жене и млађе становнике. Детаљи су приказани у Табели 8.

Табела 8 Радни статус испитаника

Статус запослења	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	људи	%	људи
Почетна анкета						
Пољопривреда	15	51.72	13	59.09	2	28.57
Стално запослење	2	6.90	2	9.09	0	0
Привремено запослење	1	3.45	1	4.55	0	0
Неформално запослење	1	3.45	1	4.55	0	0
Пензионер	10	34.48	5	22.72	5	71.43
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
Незапослен/а	6	13.04	1	3.03	5	38.46
Пољопривреда	12	26.09	10	30.30	2	15.38
Стално запослење	6	13.04	6	18.18	0	0
Привремено запослење	1	2.17	1	3.03	0	0
Неформално запослење	0	0	0	0	0	0
Пензионер/ка	21	45.66	15	45.45	6	46.15
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Сектор запослења: У оба круга анкетања, пољопривредни сектор доминира локалним запослењем, при чему се 36% свих испитаника изјаснило као samozапослени у приватној пољопривреди. Ово потврђује да мала пољопривредна производња и даље представља примарни извор прихода, нарочито међу мушкарцима. Друга по величини група, која чини 41,33% испитаника, су пензионери, од којих многи настављају да се баве лакшим пољопривредним радом ради допуне пензије и одржавања прихода домаћинства.

Запослење у приватном сектору чини 13,33%, док је запослење у јавном сектору занемарљиво — у додатном анкетању није било ниједног испитаника из јавног сектора, а само неколико случајева је забележено раније. Групу незапослених чини 8% испитаника, претежно жене, од којих су многе домаћице које се баве кућним пословима и бригом о деци.

Ова расподела одражава ограничену диверзификацију локалне економије, где преовлађују samozапосленост у пољопривреди и егзистенција заснована на пензијама, док су могућности за формално зарађивање, нарочито за жене, и даље веома оскудне. Детаљи су приказани у Табели 9.

Табела 9 Сектор запослења испитаника

Сектор запослења	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
Самозапослени	16	55.17	14	63.64	2	14.29
Приватни сектор	2	6.90	2	9.09	0	0
Јавни сектор	1	3.45	1	4.55	0	0
Пензионер	10	34.48	5	22.72	5	85.71
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
Незапослени	6	13.04	1	3.03	5	38.46
Самозапослени	11	23.91	9	27.27	2	15.38
Приватни сектор	8	17.39	8	24.24	0	0
Јавни сектор	0	0	0	0	0	0
Пензионери	21	45.66	15	45.45	6	46.15
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Приходи и трошкови домаћинства (процене): Укупно 31,03% испитаника (углавном мушкараца) из почетног анкетања и 67,39% из додатног анкетања одлучило је да не открије своје приходе, што одражава ширу културну склоност ка поверљивости и неповерењу према државним и недржавним институцијама у руралној Србији. Међу онима који нису желели да поделе ову информацију, велика већина се ослања на пољопривреду као главни извор прихода.

Међу испитаницима који су дали податке о приходима, 60% је навело пољопривреду као примарни извор прихода, затим следе пензије (20%) и плате (15%). Током додатног анкетања, 28 испитаника је потврдило пољопривреду као главни извор прихода, 7 је навело пензије, 7 плате, 1 је поменуо дознаке из иностранства, а 3 нису одговорили. Један испитаник је навео да се ослања на неформалне приходе, док је неколико испитаника са платом такође пријавило пољопривреду као секундарни

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

извор прихода, што илуструје распрострањеност стратегије двоструких прихода ради економске стабилности.

Укупно 35 испитаника (20 из почетног и 15 из додатног анкетирања, укључујући 8 жена) дало је детаљне податке о месечним приходима. Најчешће пријављен опсег прихода био је 50.000–100.000 РСД (25,7%), затим 150.000–200.000 РСД (17,1%) и 200.000–250.000 РСД (11,4%). Око 8,6% испитаника је пријавило месечни приход испод 50.000 РСД, док је 5,7% навело да зарађује преко 250.000 РСД. Преостала домаћинства (приближно 31%) пријавила су приход између 100.000–150.000 РСД, што одражава умерену, али неуједначену расподелу прихода у оквиру анкетиране групе.

Треба напоменути да домаћинства која зависе од пољопривреде, било као примарног или допунског извора, доживљавају значајне варијације прихода из године у годину. Због ниског нивоа механизације, традиционалних метода рада и ограничених могућности за улагање, приноси у пољопривреди су веома осетљиви на временске услове и тржишне флукуације. Као резултат, нека домаћинства могу једне године остварити релативно висок приход, а већ наредне доживети значајне губитке због суше или других шокова, што чини стабилност прихода трајним изазовом. Детаљи су приказани у Табели 10.

Table 10 Приходи домаћинства

Приходи	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
Није открио/ла	9	31.03	7	31.82	2	28.57
Мање од 50.000 РСД	2	6.90	0	0	2	28.57
50.000 - 100.000 РСД	6	20.69	3	13.64	3	42.86
100.000 - 150.000 РСД	2	6.90	2	9.09	0	0
150.000 - 200.000 РСД	5	17.24	5	22.73	0	0
200.000 - 250.000 РСД	4	13.80	4	18.18	0	0
Више од 250.000 РСД	1	3.44	1	4.54	0	0
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
Није открио/ла	31	67.39	23	69.70	8	61.54
Мање од 50.000 РСД	10	21.74	6	18.18	4	30.77
50.000 - 100.000 РСД	3	6.52	2	6.06	1	7.69
100.000 - 150.000 РСД	1	2.17	1	3.03	0	0
150.000 - 200.000 РСД	1	2.17	1	3.03	0	0
200.000 - 250.000 РСД	0	0	0	0	0	0
Више од 250.000 РСД	0	0	0	0	0	0
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Месечни приход по члану домаћинства израчунат је за испитанике који су дали податке и о месечном приходу и о броју чланова домаћинства (у случајевима када је наведен опсег прихода, за

израчунавање је коришћена средња вредност опсега). Јавно доступни подаци о сиромаштву и социјалној неједнакости за 2024. годину (када је спроведено анкетање) утврђују месечне прагове прихода за различите величине породица. Праг ризика од сиромаштва износи 35.606 РСД месечно за једночлано домаћинство; 64.091 РСД за домаћинство са два одрасла и једним дететом; и 74.773 РСД за четворчлано домаћинство са два одрасла и двоје деце.

Међу анкетираним домаћинствима, само два испитаника су пријавила приходе испод ових прагова. Оба случаја се односе на четворчлана домаћинства са укупним месечним приходом испод 50.000 РСД, што значи око 12.500 РСД по члану домаћинства месечно. У оба ова случаја ради се о женским испитаницама, што одражава специфичну економску рањивост домаћинстава којима управљају жене или у којима жене дају одговоре, а имају више издржаваних чланова.

Ниједан од анкетираних није навео да његово домаћинство прима социјалну помоћ, док је само један испитаник одлучио да не да ову информацију.

Међу анкетираним домаћинствима, два испитаника (оба мушкарца) навела су да имају кредите које отплаћују, док три испитаника нису одговорила на ово питање. Сви остали испитаници потврдили су да немају кредите или дугове.

Трошкови домаћинства: У почетном анкетању, већина испитаника (70%; углавном мушкарци) навела је да су им главни трошкови одржавање домаћинства, затим улагања у пољопривреду (65%), што укључује већину женских испитаника, и трошкови за гориво (55%), такође углавном жене. Неколико испитаника је додатно навело рачуне за комуналне услуге, трошкове комуникације (интернет и телефон), као и лечење и лекове. Два испитаника (једна жена и један мушкарац) навела су и трошкове образовања деце и куповину одеће као главне трошкове домаћинства. У додатном анкетању, обрасци потрошње су били углавном слични. Сви испитаници (100%) навели су одржавање домаћинства као главни трошак, затим рачуне за комуналне услуге (89,13%), намирнице (82,61%), улагања у пољопривреду (63,04%), гориво (30,43%) и лекове (21,74%). У целини, резултати оба анкетања показују да се буџети домаћинстава превасходно усмеравају на основне свакодневне потребе и одржавање, док улагања у пољопривреду представљају главну секундарну категорију трошкова.

Процена економске ситуације (самопроцена): Према почетном анкетању, 75,86% учесника је описало свој економски статус као просечан, 20,69% се изјаснило да живи испод просека, а мали проценат (3,45%, женски испитаник) пријавио је материјалну ускраћеност (види Табелу 13). У додатном анкетању, 52,17% испитаника је описало своју ситуацију као просечну (могу да покрију већину потреба), 32,61% је навело да је испод просека (могу да покрију само основне потребе), а 15,22% је навело материјалну ускраћеност, што значи да се боре да покрију чак и основне трошкове домаћинства.

Личне опсервације анкетног тима указују да многи испитаници који тврде да живе у „просечним“ економским условима, у ствари имају стандард испод просека. Ово недовољно пријављивање тешкоћа вероватно одражава скромност и друштвене перцепције „просека“, а не стварну финансијску стабилност. Посебно је упечатљиво да је једно четворчлано домаћинство са месечним приходом испод 50.000 РСД (знатно испод националног прага сиромаштва) ипак само себе оценило као „просечно“, што илуструје јаз између перцепције и стварног економског благостања.

У целини, резултати указују да, иако многа домаћинства себе описују као финансијски стабилна, њихове стварне околности су често много рањивије. Ово је нарочито изражено у руралним срединама, где зависност од мале пољопривреде и ограничених извора прихода чини домаћинства подложнијим економским тешкоћама.

Табела 11 Самопроцена економске ситуације домаћинства

Процена економске ситуације	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
Просечно	22	75.86	19	86.36	3	42.86
Испод просека	6	20.69	3	13.64	3	42.86
Материјална депривација	1	3.45	0	0	1	14.28
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
Просечно (способно да покрије већину потреба)	24	52.17	17	51.52	7	53.85
Испод просека (способно да покрије основне потребе)	15	32.61	12	36.36	3	23.08
Материјална депривација (борба за покривање основних потреба)	7	15.22	4	12.12	3	23.08
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Промена економске ситуације (претходне четири године): Комбинујући резултате оба анкетирања, јасна већина (73,33% свих испитаника) навела је да у претходне четири године није било промене у њиховом економском статусу. Само 21,33% је навело да се њихова ситуација променила, док 5,33% није дало одговор (види Табелу 14). Међу онима који су пријавили промену, већина је описала погоршање финансијске ситуације, док је само једно домаћинство пријавило побољшање. Укупна стабилност коју је пријавила већина испитаника може се приписати чињеници да је ЈВП “Србијаводе” дозволило погођеним корисницима земљишта да наставе са обрадом и коришћењем својих парцела чак и након што су примили накнаду. Овај континуирани приступ продуктивном земљишту помогао је да се очува ниво прихода домаћинстава и ублаже негативни ефекти прибављања земљишта, нарочито за породице које зависе од пољопривреде. Као последица тога, већина домаћинстава је своје економске околности доживела као стабилне, иако многа и даље остају рањива на спољне економске и еколошке факторе.

Табела 12 Промене у економској ситуацији (у последње 4 године)

Change in Economic Situation	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
Пријављене промене	10	34.48	7	31.82	3	42.86

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

Change in Economic Situation	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Нису пријављене промене	19	65.52	15	68.18	4	57.14
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
Пријављене промене	6	13.04	4	12.12	2	15.38
Нису пријављене промене	36	78.26	26	78.79	10	76.92
Без одговора	4	8.70	3	9.09	1	7.70
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Фактори који утичу на промену економске ситуације: У оба круга анкетирања, 21,33% испитаника је навело да је у претходне четири године дошло до негативних промена у економској ситуацији њиховог домаћинства, док је већина навела да није било значајних промена. Међу онима који су пријавили погоршање, идентификовано је неколико кључних фактора: инфлација и пораст трошкова живота, повећање цена горива, растући трошкови пољопривредне производње, утицаји повезани са Пројектом.

Возила за свакодневни превоз: У оба анкетирања, 82,67% испитаника је навело да поседује бар једно возило које користи за свакодневни превоз, што указује на снажну ослоњеност на личну мобилност ради посла, приступа пијацама и основним услугама. Власништво над возилима је чешће међу мушкарцима, али је већина женских испитаника такође навела да има приступ возилу у домаћинству.

Када је реч о старости возила, више од половине (49,33%) свих пријављених возила старије је од 15 година, од чега је 24% у категорији 15–20 година, а 25,33% старије од 20 година. Још 29,33% возила је старо 10–15 година, док само 1,33% испитаника поседује возило млађе од 10 година. Ово показује широку зависност од застарелих и потенцијално непоузданих возила, што подразумева веће трошкове одржавања и већу рањивост на поремећаје у транспорту.

С друге стране, 17,33% испитаника је навело да не поседује возило, што је чешће међу женским испитаницама. Ова домаћинства се суочавају са значајним изазовима у погледу мобилности, што може утицати на њихов приступ могућностима запослења, здравственој заштити и другим основним услугама. Чак је и приступ локалним продавницама прилично ограничен, јер су села у ствари групе разбацаних засеoka, које међусобно повезују земљани или полу асфалтирани путеви са сеоским „центром“.

Табела 13 Власништво над возилима за свакодневни превоз

Присуство возила за свакодневни превоз и његова старост	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
Без возила	5	17.24	4	18.18	1	14.29
Возило млађе од 10 година	0	0	0	0	0	0

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

Присуство возила за свакодневни превоз и његова старост	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Возило 10-15 година	3	10.35	3	13.64	0	0
Возило 15-20 година	6	20.69	6	27.27	0	0
Возило 20 и више година	15	51.72	9	40.91	6	85.71
Укупно	29	100	22	100	7	100
Додатна анкета						
Без возила	11	23.91	4	12.12	7	53.85
Возило млађе од 10 година	1	2.17	1	3.03	0	0
Возило 10-15 година	19	41.30	15	45.45	4	30.77
Возило 15-20 година	11	23.91	9	27.27	2	15.38
Возило 20 и више година	3	6.52	3	9.09	0	0
Без одговора	1	2.17	1	3.03	0	0
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

3.2.3 Пољопривредна пракса и систем за наводњавање

Пољопривредна возила/опрема: У оба круга анкетања, већина испитаника је навела да поседује трактор, што потврђује централну улогу механизоване пољопривреде у локалној егзистенцији. У почетном анкетању, 100% испитаника је поседовало трактор, док је у додатном анкетању власништво било нешто ниже, 71,74% домаћинстава. У оба анкетања, сви трактори су били старији од 20 година и углавном у лошем стању, што значајно ограничава продуктивност, повећава трошкове одржавања и директно утиче на економску стабилност домаћинстава која зависе од пољопривреде.

У почетном анкетању, већина трактора (79,31%) била је опремљена плуговима, затим 65,52% сејалицама и 55,17% тањирачама, док су додатни прикључци укључивали балирке (6,90%), прскалице (17,24%), фрезе (34,48%), косачице или тримере (27,59%) и комбајне (41,38%).

Упоредо, додатно анкетање показује нешто другачију расподелу: међу власницима трактора, 56,52% има плугове, 39,13% сејалице, 50,00% тањираче, 30,43% балирке, 26,09% прскалице, 36,96% фрезе и 50,00% косачице или тримере, док ниједан испитаник није пријавио власништво над комбајном.

У целини, иако заједница показује снажну пољопривредну основу и власништво над основном механизацијом, велика старост и лоше техничко стање већине опреме озбиљно ограничавају продуктивност. Од 46 испитаника у додатном анкетању, 35 је дало додатне детаље о стању пољопривредне опреме и навело да је 52,17% опреме у осредњем стању (употребљива, али захтева често поправке), 21,74% у лошем или веома лошем стању (често се квари или је једва употребљива, што ограничава продуктивност), а само 2,17% у добром и потпуно функционалном стању. Боље одржавање и благовремене поправке помогли би да се одржи употребљивост опреме, повећа оперативна ефикасност и подржи стабилност прихода домаћинстава.

Табела 14 Власништво над пољопривредним возилима/опремом

Присуство возила за свакодневни превоз и његова старост	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
Поседује трактор	29	100.00	22	100.00	7	100.00
Опремљен плугом	23	79.31	17	77.27	6	86.71
Опремљен сејалицом	19	65.52	16	72.73	3	42.86
Опремљен тањирачем	16	55.17	11	50.00	5	71.43
Има балирке	2	6.90	2	0.09	0	0
Има прскалице	5	17.24	5	22.73	0	0
Има фрезе	10	34.48	7	31.82	3	42.86
Има косилице/тримере	8	27.59	7	31.82	1	14.29
Домаћинства са комбајнима	12	41.38	11	50.00	1	14.29
Додатна анкета						
Поседује трактор	33	71.74	25	75.76	8	61.54
Опремљен плугом	26	56.52	21	63.64	5	38.46
Опремљен сејалицом	18	39.13	16	48.48	2	15.38
Опремљен тањирачем	23	50.00	18	54.55	5	38.46
Има балирке	14	30.43	11	33.33	3	23.07
Има прскалице	12	26.09	10	30.30	2	15.38
Има фрезе	17	36.96	14	42.42	3	23.08
Има косилице/тримере	23	60.00	18	54.55	5	38.46
Домаћинства са комбајнима	0	0	0	0	0	0

Извори знања и вештина у пољопривреди: Пољопривредна производња у овом подручју је углавном малог обима и заснива се претежно на традиционалним методама рада. Током почетног анкетања, на питање о методама које користе и изворима знања о пољопривреди, 44,83% испитаника је навело да су знање стекли од својих родитеља или га и даље стичу на тај начин (ово укључује 45,45% мушких и 42,86% женских испитаника). Укупно 48,27% испитаника је навело да су знање стекли и од родитеља и од других малих земљопоседника, што указује на снажан осећај заједништва и сарадње међу локалним пољопривредницима (ово укључује 50,00% мушких и 42,86% женских испитаника). Само мали проценат, 6,90% анкетираних РАР-ова, навео је друштвене мреже, дигиталне или штампане медије као изворе за проширење знања (ово укључује 4,55% мушких и 14,28% женских испитаника).

Од 46 испитаника у додатном анкетању, 38 (82,61%) је навело да се бави пољопривредом, док је 8 (17,39%; 5 мушкараца и 3 жене) изјавило да се не бави пољопривредним активностима. Међу онима који су активни у пољопривреди, 20 мушкараца (52,63%) и 7 жена (18,42%) рекли су да су знање стекли углавном од родитеља, 5 мушкараца (13,16%) и 2 жене (5,26%) су навели да су учили од других пољопривредника, а 3 мушкарца (7,89%) су навела да су знање стекли из свих извора заједно.

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

Једна женска испитаница (2,63%) је навела да сама не поседује детаљно пољопривредно знање, јер њен син управља пољопривредом у породици.

Ови налази потврђују да међугенерациски пренос знања и учење од колега остају доминантни начини стицања пољопривредних вештина код малих пољопривредника. Међутим, ограничена употреба савремених или дигиталних извора информација указује на трајну ослоњеност на традиционалне праксе и потребу за јачањем приступа иновативним пољопривредним техникама.

Извори воде за наводњавање: Анализа извора воде за наводњавање међу домаћинствима погођеним пројектом показује снажну ослоњеност на традиционалне методе црпљења воде, при чему бунари остају доминантан извор у оба круга анкетања.

- Бунари: Значајних 72,42% испитаника из почетног анкетања навело је да користи бунаре као главни извор воде за наводњавање (укључујући 72,72% мушкараца и 71,42% жена). Слично томе, у додатном анкетању, 37 испитаника (80,43%) – од тога 25 мушкараца (65,79%) и 12 жена (31,58%) – користи бунаре као примарни извор за наводњавање. Ова ослоњеност на подземне воде истиче значај система бунара за одрживост локалне пољопривреде и забринутост заједнице у вези са потенцијалним утицајем пројекта на стабилност подземних вода.
- Локалне водене површине: У почетном анкетању, 10,34% испитаника користило је локалне реке, језера или сличне водене површине за наводњавање (укључујући 13,64% мушкараца). У додатном анкетању, један мушки испитаник (2,17%) је навео да користи речну воду за наводњавање.
- Транспортвана или цистернска вода: 6,90% испитаника из почетног анкетања и три испитаника (6,52%) у додатном анкетању (два мушкарца и једна жена) користе транспортвану воду из цистерни или других извора. Још један мушки испитаник (2,17%) навео је да користи и бунарску и транспортвану воду, што одражава логистичке изазове и трошкове приступа води за наводњавање.
- Градска вода: Само један мушки испитаник (2,17%) у додатном анкетању користи градску воду за наводњавање, што указује да формална водоводна инфраструктура има минималну улогу у подршци пољопривредним потребама.
- Без наводњавања: У почетном анкетању, 10,34% испитаника је навело да нема потребу за наводњавањем (укључујући 9,09% мушкараца и 14,29% жена), док су у додатном анкетању три мушка испитаника (6,52%) потврдила да не користе наводњавање.

У целини, подаци показују да су бунари кључни извор воде за наводњавање у оба анкетања, што наглашава велику зависност заједнице од подземних вода и повезане ризике од несташице воде или флукуација нивоа које могу директно утицати на пољопривредну продуктивност и приходе.

Информисаност и интересовање за компоненту наводњавања: Огромна већина испитаника показала је ограничену информисаност о аспектима наводњавања у оквиру Пројекта. У почетном анкетању, 82,75% учесника је навело да није упознато са било којим аспектом наводњавања у оквиру Пројекта (укључујући 81,82% мушкараца и 85,71% жена), док је 17,24% рекло да је нешто чуло, али није сигурно шта Пројекат подразумева у погледу наводњавања (укључујући 18,18% мушкараца и 14,29% жена). Ипак, већина њих (72,41%) препознаје потенцијалну корист од прикључења на мрежу за наводњавање и изјављује да би били заинтересовани за прикључење (ово укључује 90,91% мушкараца и 85,71% жена).

У додатном анкетању, ниво информисаности је остао слично низак. Од 46 испитаника, 8 мушкараца (17,39%) је навело да је упознато са компонентом наводњавања, 12 испитаника (26,09%; укључујући 10 мушкараца и 2 жене) је чуло нешто али није сигурно у детаље, док 24 испитаника (52,17%; укључујући 13 мушкараца и 11 жена) није упознато са било којим аспектом наводњавања у оквиру Пројекта. Два мушка испитаника (4,35%) изразила су незаинтересованост за наводњавање –

један је навео да не верује у Пројекат јер му је најбоља земља поред реке већ одузета, а други је једноставно рекао да није заинтересован.

У целини, резултати оба анкетања показују низак ниво информисаности и разумевања компоненте наводњавања у оквиру Пројекта. Ипак, упркос неизвесности, значајан део испитаника је изразио интересовање за потенцијално прикључење на систем за наводњавање. У додатном анкетању, 21 испитаник (45,65%) је навео да би био заинтересован за прикључење на мрежу за наводњавање, 22 испитаника (47,83%) је рекло да није заинтересовано, а 3 испитаника (6,52%) је било неодлучно. Овај мешовити образац одговора указује да, иако многи препознају потенцијалне користи од наводњавања, други остају скептични или не виде релевантност за своју тренутну пољопривредну праксу.

Забринутости у вези са системом за наводњавање: Одговори испитаника у вези са забринутостима око система за наводњавање истичу следеће (неки испитаници су дали више одговора):

- **Цена прикључка:** У почетном анкетању, 55,17% испитаника је изразило забринутост због цене прикључне тачке између њихових парцела и система за наводњавање (укључујући 63,64% мушкараца и 28,57% жена), што указује на распрострањену бригу о финансијском оптерећењу иницијалног прикључка. Слично томе, у додатном анкетању, 13 испитаника (28,26%), од тога 7 мушкараца и 6 жена, навело је високу цену прикључка као главну забринутост.
- **Месечни трошкови коришћења:** У почетном анкетању, 20,69% испитаника је изразило забринутост због текућих месечних трошкова коришћења система за наводњавање (укључујући 22,73% мушкараца и 14,29% жена). У додатном анкетању, 2 мушка испитаника (4,35%) су навела високе месечне оперативне трошкове као главну забринутост, што потврђује трајну бојазан у вези са дугорочном приступачношћу.
- **Утицај на цену земљишта:** Мањи део испитаника (3,45%) у почетном анкетању навео је забринутост да би наводњавање могло повећати цену земљишта (укључујући 4,55% мушкараца), што одражава страх да би побољшање приступа наводњавању могло променити динамику тржишта земљишта.
- **Квалитет воде:** Још 3,45% испитаника је изразило забринутост у вези са здравственим квалитетом воде за наводњавање (укључујући 4,55% мушкараца), што наглашава значај безбедних и поузданих извора воде за пољопривреду и безбедност хране.
- **Без забринутости или незаинтересованост:** У почетном анкетању, 37,93% испитаника је навело да нема забринутости у вези са системом за наводњавање (укључујући 27,27% мушкараца и 71,43% жена). Слично томе, у додатном анкетању, 11 испитаника (23,91%), од тога 10 мушкараца и 1 жена, рекло је да нема забринутости, док је 20 испитаника (43,48%), од тога 15 мушкараца и 5 жена, изјавило да уопште нису заинтересовани за прикључење на систем за наводњавање.

У целини, комбиновани подаци указују да су финансијски аспекти (посебно трошкови прикључка и коришћења) примарна брига међу испитаницима, а затим ограничено интересовање код појединих домаћинстава која не сматрају наводњавање релевантним или корисним за своје тренутне пољопривредне активности. У овој фази још увек није потврђено да ли неке од погођених заједница спадају у коначно подручје наводњавања. „Србијаводе“ ће дефинисати тачне локације система за наводњавање у оквиру друге фазе Пројекта, на основу јавног интереса и укључујући области око акумулације које су погођене у првој фази. Током састанака за објављивање информација, индикативна карта је ажурирана и укључена у пројектну документацију како би „Србијаводе“ могла додатно да прецизира пројектовање.

3.2.4 Експропријација и утицај накнаде

Број експроприсаних парцела: У почетном анкетању, већина испитаника (41,38%) је навела да им је за потребе Пројекта експроприсана само једна парцела, док су остали имали више захваћених

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

парцела – 34,48% је имало две парцеле, 17,24% три парцеле, а по 3,45% је имало четири, односно пет експроприсаних парцела. Ниједан испитаник није пријавио да му је експроприсано више од пет парцела.

Додатно анкетање је потврдило сличне налазе. Од 46 испитаника, 45,65% је навело да им је експроприсана једна парцела, 15,22% две парцеле, 8,70% три парцеле, 4,35% четири парцеле, а 10,87% пет парцела, док 15,22% није дало одговор.

У целини, резултати оба анкетања потврђују да је подручје насељено углавном малим земљопоседницима, при чему већина испитаника поседује само једну или две парцеле. Ово одражава образац мале пољопривредне производње и фрагментисаног власништва над земљиштем, што је типично за рурална домаћинства у овом региону.

Табела 15 Број експроприсаних парцела

Број експроприсаних парцела	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
1	12	41.38	9	40.91	3	42.85
2	10	34.48	9	40.91	1	14.29
3	5	17.24	3	13.64	2	28.57
4	1	3.45	1	4.54	0	0
5	1	3.45	0	0.00	1	14.29
Укупно	29	100.00	22	100.00	7	100.00
Додатна анкета						
1	21	46.65	15	45.45	6	46.15
2	7	15.22	5	15.15	2	15.38
3	4	8.70	4	12.12	0	0
4	2	4.35	2	6.06	0	0
5	5	10.87	4	12.12	1	7.69
Без одговора	7	15.22	3	9.09	4	30.77
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Трајање власништва над земљиштем: Подаци указују на снажну традиционалну везаност за земљу међу анкетираним становништвом. У почетном анкетању, 93,10% испитаника (укључујући већину женских испитаника) навело је да је земљиште у њиховом власништву дуже од 50 година, док је преосталих 6,90% навело власништво дуже од 20 година. Ови налази истичу дубоку генерацијску повезаност домаћинстава са земљом, која представља саставни део њиховог наслеђа, идентитета и прихода.

Додатно анкетање је потврдило овај тренд. Од 46 испитаника, 42 (91,30%; укључујући 12 жена) навело је власништво дуже од 50 година, 2 мушкарца (4,35%) навела су власништво од 20–50 година, 1 мушкарац (2,17%) од 10–20 година, а 1 жена (2,17%) од 1–5 година.

Узевши у обзир оба анкетања, резултати потврђују снажан међугенерациски континуитет власништва над земљом. Чињеница да већина испитаника поседује земљу дужи низ година указује на потенцијални утицај прибављања земљишта. Губитак земље са тако дугом историјом власништва може утицати на пољопривредне активности, а у неким случајевима и на породичне рутине и шире везе у заједници.

Власништво над захваћеном имовином: Током додатног анкетања, испитаници су замољени да појасне правни статус власништва над захваћеном имовином. У скоро свим случајевима, имовина је у власништву једног члана домаћинства, најчешће мушкарца – главе домаћинства (39 случајева), док је у 5 случајева власник жена – глава домаћинства. Један испитаник је навео да је имовина у заједничком власништву, а други да је имовина била у власништву оца испитаника који је преминуо, те је оставински поступак у току.

У целини, подаци потврђују да је индивидуално власништво (претежно мушараца – глава домаћинства) доминантан образац, са само неколико случајева заједничког или нерешеног власништва.

Укупне површине парцела предвиђених за експропријацију (у арима, 1 ар = 100 м²):

Расподела површина земљишта предвиђених за експропријацију међу анкетираним РАР-овима пружа важан увид у потенцијални обим утицаја који Пројекат може имати на локалну пољопривредну производњу и природу постојећег коришћења земљишта. Подаци показују разноврстан спектар поседа међу испитаницима, иако је већина парцела у потпуности експроприсана. У почетном анкетању, највећи део испитаника (62,06%) поседовао је парцеле у распону од 50 до 500 ари, док је 20,70% навело да поседује између 10 и 50 ари. Мањи број испитаника је пријавио посед испод 10 ари (6,90%), 500–1000 ари (3,44%) и 1000–5000 ари (6,90%).

Додатно анкетање је потврдило сличне обрасце, показујући да већина испитаника (63,04%) поседује земљу између 50 и 500 ари, затим 20,65% између 10 и 50 ари. Мањи проценат има поседе испод 10 ари (10,87%), док по 2,17% има између 500–1000 ари и 1000–5000 ари.

Узевши у обзир оба анкетања, налази потврђују да већина анкетираних домаћинстава поседује средње велике парцеле, типичне за малу пољопривредну производњу, док само неколицина има веће поседе. Експропријација чак и једне парцеле (посебно за оне са ограниченим или умерено великим поседима) представља директан ризик за пољопривредну продуктивност и економску стабилност домаћинства (види Табелу 16).

Табела 16 Укупна површина парцела испитаника

Укупна површина експроприсане земље	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
испод 10 ара	2	6.90	1	4.54	1	14.29
10-30 ара	3	10.35	3	13.64	0	0
30-50 ара	3	10.35	3	13.64	0	0
50-100 ара	9	31.03	6	27.27	3	42.84
100-500 ара	9	31.03	8	36.37	1	14.29
500-1000 ара	1	3.44	0	0.00	1	14.29
1000-5000 ара	2	6.90	1	0.00	1	14.29
Укупно	29	100.00	22	100.00	7	100.00
Додатна анкета						
Нема информација	2	4.35	1	3.03	1	7.69
Испод 10 ара	5	10.87	4	12.12	1	7.69
10-30 ара	5	10.87	4	12.12	1	7.69
30-50 ара	3	6.52	1	3.03	2	15.48
50-100 ара	11	23.91	8	24.24	3	23.08
100-500 ара	18	39.13	14	42.42	4	30.77
500-1000 ара	1	2.17	1	3.03	0	0
1000-5000 ара	1	2.17	0	0	1	7.69
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Захваћене површине парцела предвиђених за експропријацију (у арима, 1 ар = 100 м²):

Расподела захваћених површина земљишта међу анкетираним РАР-овима пружа вредан увид у обим губитака и потенцијалне последице по локалну пољопривредну производњу. Подаци показују да је већина испитаника доживела значајно смањење продуктивне површине, при чему су већина парцела експроприсане делимично или у потпуности.

У почетном анкетирању, највећи део испитаника (34,48%) је пријавио захваћене површине између 50 и 100 ари, затим 27,59% са захваћеним површинама између 100 и 500 ари. Мањи број испитаника је пријавио захваћене површине испод 10 ари (3,45%), између 10 и 30 ари (13,79%) и 30–50 ари (13,79%). Само неколико испитаника је имало захваћене површине веће од 500 ари, укључујући 3,45% у категорији 500–1000 ари.

Додатно анкетирање је потврдило сличне трендове, при чему је већина испитаника (32,61%) пријавила захваћене површине између 50 и 100 ари, а 2,17% између 100 и 500 ари. Мањи проценти су пријавили захваћене површине од 10–30 ари (13,04%), 30–50 ари (6,52%) и испод 10 ари (10,87%). Само неколико испитаника је пријавило веома велике захваћене површине (по 2,17% за 500–1000 ари и 1000–5000 ари), док 30,43% није дало податке о захваћеној површини.

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

Узевши у обзир оба анкетања, резултати показују доследне обрасце, указујући да је већина РАР-ова изгубила између 50 и 500 ари земљишта. Ово показује да Пројекат превасходно утиче на мала и средња пољопривредна газдинства, где губитак чак и једне парцеле може значајно смањити продуктивни капацитет и економску сигурност домаћинства (види Табелу 17).

Табела 17 Погођено подручје парцела испитаника

Погођено подручје експроприсаних парцела	Укупно		Мушкарци		Жене	
	Људи	%	Људи	%	Људи	%
Почетна анкета						
Без информација	1	3.45	0	0	1	14.29
испод 10 ара	1	3.45	1	4.54	0	0
10-30 ара	4	13.79	3	13.64	1	14.29
30-50 ара	4	13.79	4	18.18	0	0
50-100 ара	10	34.48	7	31.82	3	42.84
100-500 ара	8	27.59	7	31.82	1	14.29
500-1000 ара	1	3.45	0	0.00	1	14.29
1000-5000 ара	0	0	0	0.00	0	0
Total	29	100.00	22	100.00	7	100.00
Додатна анкета						
Без информација	14	30.43	11	33.33	3	23.08
испод 10 ара	5	10.87	4	12.12	1	7.69
10-30 ара	6	13.04	5	15.15	1	7.69
30-50 ара	3	6.52	1	3.03	2	15.38
50-100 ара	15	32.61	10	30.30	5	38.46
100-500 ара	1	2.17	1	3.03	0	0
500-1000 ара	1	2.17	1	3.03	0	0
1000-5000 ара	1	2.17	0	0	1	7.69
Укупно	46	100	33	100	13	100
Укупно	75	100	55	73.33	20	26.67

Преостало земљиште након експропријације: Подаци из почетног анкетања показују да је 58,62% испитаника навело да ће након експропријације имати преостало земљиште, а сви су потврдили да ће то преостало земљиште бити употребљиво за даљу обраду. Са друге стране, 41,38% је навело да им након експропријације неће остати никакво земљиште, што значи да је захваћена парцела чинила њихов целокупан посед.

Додатно анкетање је пружио додатни увид и углавном потврдило ове трендове. Од 46 испитаника, 17 (36,96%; укључујући 6 жена и 11 мушкараца) је навело да ће имати преостало земљиште након експропријације, док је 26 испитаника (56,52%; 6 жена и 20 мушкараца) навело да им неће остати никакво земљиште. Три испитаника (6,52%) нису дала одговор.

Међу онима који ће задржати земљиште, 14 испитаника (82,35%; укључујући 9 мушкараца и 5 жена) је навело да је преостало земљиште употребљиво, док 3 испитаника (17,65%; 1 жена и 2 мушкарца) сматрају да није употребљиво. Ниједан од ових последњих није дао детаље о величини преосталог земљишта. На питање зашто сматрају да преостало земљиште није употребљиво, двоје испитаника је навело да је у питању проблем са приступом, док је један навео високе трошкове и ниску исплативост обраде на умањеној парцели.

Међу онима који сматрају да је преостала парцела употребљива, 6 испитаника је дало податке о величини парцеле, која се кретала од 20 до 260 ари. Већина њих је навела да је преостала парцела суседна експроприсаној, док је један испитаник навео да се налази поред породичне куће. Најудаљенија преостала парцела је удаљена око 8 km од куће испитаника. Сви испитаници су навели да је њихово земљиште приступачно током целе године, а до њега најчешће стижу пешке, аутомобилом или трактором, у зависности од сезоне. Од шест испитаника који су поделили детаље, троје је навело да су у последње време користили преостало земљиште за пољопривредну производњу.

Начин коришћења земљишта пре експропријације: Анализа експроприсаног земљишта из почетног анкетирања показује да је значајних 79,31% захваћених парцела коришћено као пољопривредно земљиште. Са друге стране, 17,24% експроприсаног земљишта је класификовано као зарасла шума – неке од ових површина су можда раније коришћене за обраду или друге активности, али су касније остављене да мирују, што је довело до зарастања вегетацијом. У једном случају (3,45%) парцела је коришћена и за пољопривреду и као шума.

Додатно анкетирање је потврдило сличне обрасце коришћења земљишта. Од 46 испитаника, 37 (80,43%) је навело да је њихово експроприсано земљиште коришћено за пољопривреду, 7 (15,22%) је идентификовало парцеле као шуму, а 2 (4,35%) су описала мешовиту пољопривредну и шумску употребу. Међу пољопривредним корисницима, 34 испитаника (73,91%) су гајила једногодишње усеве, углавном кукуруз, пшеницу и соју, док су 2 испитаника (4,35%) имала вишегодишње културе или дрвеће, а 1 испитаник (2,17%) је имао оба типа. Мањи број (7 испитаника, 15,22%) је навео да у последњој сезони није било активне обраде, иако су неки раније обрађивали земљу, а 2 испитаника (4,35%) нису дала одговор.

Током додатног анкетирања, на питање да ли су престали или ће престати да се баве пољопривредом због експропријације, 39 испитаника (84,78%) је навело да наставља са пољопривредним активностима, 4 испитаника (8,70%) је потврдило да су престали са обрадом, 1 испитаник (2,17%) је навео да је захваћена парцела шума, а 1 испитаник (2,17%) је објаснио да је преостала парцела неприступачна. Један испитаник није одговорио.

У целини, налази показују да оба анкетирања доследно показују да је већина експроприсаног земљишта била продуктивно пољопривредно земљиште, док је само мали део чинила шума или мешовите парцеле. Док већина РАР-ова наставља да се бави пољопривредом, неки — углавном они који су изгубили једину или најбољу парцелу — били су приморани да престану са обрадом. За многе је преостало земљиште слабијег квалитета и мање приступачно, што га чини мање погодним за даља улагања у пољопривреду.

Понуђено заменско земљиште:

У почетном анкетирању, ниједан од анкетираних РАР није навео да му је понуђено заменско земљиште као накнада за експроприсане парцеле. Само 6,90% је навело да је тражило заменско земљиште, док преосталих 93,10% није поднело такав захтев, углавном зато што нису били упознати са овом опцијом. Ово може указивати на недостатак комуникације у објашњавању механизма накнаде, али и на то да већина испитаника није сматрала замену земљишта реалним или практичним решењем. Неколико испитаника је изразило скептицизам у погледу доступности одговарајућег заменског земљишта у околини, а у тренутку почетног анкетирања нико није добио заменско земљиште.

Додатно анкетирање је потврдило ове налазе. Од 46 испитаника, 44 (95,65%) је навело да им није понуђено никакво заменско земљиште, док су 2 испитаника (4,35%) одлучила да не одговоре. Слично томе, 4 испитаника (8,70%) је навело да су формално тражили заменско земљиште, али нико није пријавио да га је заиста добио. Од ове четири, две (4,35%) су навеле да у близини није било доступно одговарајуће заменско земљиште, док су преостале две (4,35%) изразиле жељу да не дају додатне детаље.

На питање о разлозима зашто нису тражили заменско земљиште, 24 испитаника (52,17%) је навело да нису знали да таква опција постоји. Међу осталима, 2 испитаника (4,35%) су навела да у околини нема одговарајућег земљишта, још 4 (8,70%) да нема земљишта упоредивог квалитета, 7 испитаника (15,22%) је изјавило да нису заинтересовани за замену земљишта, а мањи број је навео специфичне разлоге као што су поседовање само мале парцеле (2,17%), поседовање шумског земљишта (2,17%) или забринутост у вези са приступом (2,17%). Два испитаника (4,35%) нису дала одговор.

У целини, оба истраживања доследно показују да заменско земљиште није обезбеђено ниједном лицу погођеном пројектом (РАР). Иако српско законодавство дозвољава заменско земљиште као облик накнаде, ова опција највероватније није примењена у контексту овог пројекта, јер је одговарајуће заменско земљиште оскудно у области пројекта. Резултати истраживања такође указују на ниску свест о овој теоријској опцији, што је у складу са чињеницом да она није представљена као практична или изводљива алтернатива.

Изоловано земљиште:

Током додатног анкетирања, испитаници су питани да ли су поднели захтев за куповину преосталог дела своје парцеле након експропријације. Од 46 испитаника, само 2 (4,35%) је потврдило да је поднело такав захтев, док је 6 испитаника (13,04%) навело да то још није учинило, али планира. Већина (29 испитаника или 63,04%) је навела да није поднела и не намерава да поднесе захтев, а 9 испитаника (19,57%) није дало одговор.

На питање о познавању законског рока за подношење таквих захтева, само два испитаника (4,35%) су одговорила: један је потврдио да је упознат са роком, а други да није. Остали испитаници нису знали или нису желели да одговоре, што указује на ограничену упућеност у правне процедуре у вези са могућностима куповине земљишта након експропријације.

У целини, ови налази указују на веома низак ниво ангажовања и информисаности у вези са могућношћу куповине преосталих парцела, што је вероватно последица ограничених информација, неизвесности у поступку и слабог интересовања за додатне административне кораке након експропријације.

У целини, ови налази указују на веома низак ниво ангажовања и свести у вези са опцијом да се затражи откуп резидуалног („изолизованог“) земљишта након делимичне експропријације, што је вероватно последица комбинације ограничених информација, процедуралне неизвесности и ниског интересовања за предузимање додатних административних корака након процеса експропријације.

Утицај на екосистемске услуге: Процена указује да Пројекат нема директан утицај на екосистемске услуге. Иако нема доказа о комерцијалној зависности од ових услуга, неки испитаници у почетном анкетирању су навели повремене лов као рекреативну активност. Према прелиминарним подацима, 8,82% испитаника је сматрало да Пројекат потенцијално може утицати на могућности за лов у будућности. Пчеларске активности се не очекује да буду погођене, јер се већина кошница налази на оближњим падинама, ван подручја Пројекта.

Додатно истраживање је потврдило ова почетна запажања, показујући да, осим производње усева о којој је горе било речи, испитаници нису били укључени у активности као што су лов, пчеларство, сакупљање лековитог биља, риболов или брање печурака. Ово указује да егзистенција заснована на екосистему није значајно заступљена у погођеним насељима и да се не очекује да Пројекат има мерљив утицај на локалне екосистемске услуге.

Експропријација и накнада: Почетно анкетирање је обухватило 29 домаћинстава у општини Уб, где је у тренутку прикупљања података поступак експропријације достигао фазу предлога за накнаду. Додатно анкетирање је обухватило укупно 46 домаћинстава, од којих је 34 из општине Уб и 12 из општине Ваљево.

Табела 18 Статус компензационе понуде

Статус понуде за компензацију	Укупно		Мушкарци		Жене	
	људи	%	људи	%	људи	%
Почетна анкета						
Нема информација	11	37.93	7	31.82	4	57.14
Прихваћено	11 ³	37.93	10	45.45	1	14.29
Очекивано, још није достављено	7 ⁴	24.14	5	22.73	2	0
Укупно	29	100.00	3	100.00	1	28.57
Додатна анкета						
Нема информација						
Прихваћено	35		25		10	
Очекивано, још није достављено	7		6		1	
Укупно	4		2		2	
Укупно	46		33		13	

Задовољство накнадом: Резултати почетног анкетирања показују различите нивое задовољства међу РАР-овима у вези са понуђеном накнадом за њихову захваћену имовину. Укупно, 51,72% испитаника (укључујући 50,00% мушкараца и 57,13% жена) изразило је мишљење да је накнада била испод тржишне вредности. Још 31,04% (укључујући 36,36% мушкараца и 14,29% жена) описало је себе као умерено забринуте, наводећи да ни износ накнаде ни сам поступак нису испунили њихова очекивања и перцепцију тржишних услова. Само 13,79% (укључујући 13,64% мушкараца и 14,29% жена) изјавило је да су задовољни, сматрајући да је накнада у складу са тржишним условима, док 3,45% (једна женска испитаница) није изразило мишљење. Додатно, три испитаника (10,34%), сви мушкарци, консултовала су адвоката због незадовољства понуђеним износом.

Додатно анкетирање је потврдило да су мишљења о накнади и даље подељена. Од 46 испитаника, 3 (6,52%) (1 мушкарац и 2 жене) су навели да је накнада испод тржишне вредности, док су 4 (8,70%) (сви мушкарци) сматрали да је значајно испод тржишне вредности. Највећа група, 19 испитаника (41,30%) (14 мушкараца и 5 жена), сматра да је накнада једнака тржишној вредности, а 9 (19,57%) (6 мушкараца и 3 жене) је изјавило да нису сигурни како се накнада пореди са тржиштем. Још 4 испитаника (8,70%) (2 мушкарца и 2 жене) су истакла да разлике у ценама земљишта по локацијама или времену чине накнаду неправедном, при чему је један навео да су цене земљишта скоро удвостручене од тренутка исплате накнаде. Два испитаника су пријавила ангажовање адвоката – један води поступак пред судом, а други је ангажовао адвоката. Четири испитаника (8,70%) (3

³ Један од мушких испитаника прихватио је накнаду након окончања судског поступка.

⁴ Два мушка испитаника чекају окончање судског поступка.

мушкарца и 1 жена) су навела да никада не би добровољно продала земљу, а један испитаник (2,17%) није дао одговор.

Иако истраживања нису директно тражила од испитаника да објасне промене између два периода, неколико испитаника у додатном истраживању је навело да су цене земљишта порасле од процеса експропријације, што је можда утицало на њихове тренутне ставове о адекватности накнаде.

Узевши у обзир оба анкетања, налази указују да, иако значајан део РАР-ова прихватила накнаду као правичну или у складу са тржиштем, велики број њих је доживљава као недовољну.

Правне жалбе и судски поступци: У почетном анкетању, пријављена су три случаја (10,34%, сви мушкарци) у којима је покренут судски поступак. У једном од ових случајева, суд је потврдио првобитну понуду “Србијавода”, власник је прихватио пресуду и добио накнаду. Друга два случаја су и даље у току, сваки дуже од шест месеци. Разлози за покретање судског поступка, према наводима испитаника, укључују забринутост због ниског износа накнаде и перцепцију да понуђена вредност не одражава стварну вредност њихове имовине.

Додатно анкетање је идентификовало шест испитаника (13,04%) који су поднели правне жалбе преко адвоката. У пет случајева покренут је судски поступак који је и даље у току, док у једном случају жалба није прешла у судски спор. Од пет активних судских поступака, четири су покренута због незадовољства износом накнаде, а један се односи на губитак приступа путу као последицу Пројекта.

У целини, ови налази показују да, иако је већина погођених лица прихватила накнаду без правне ескалације, значајна мањина и даље оспорава адекватност накнаде и повезане утицаје, што одражава трајну забринутост у вези са правичношћу и приступом у поступку експропријације.

Утицај накнаде на економски статус: Пријављени утицај накнаде на економску ситуацију обештећених РАР-ова показује различите перцепције. У почетном анкетању, 51,73% испитаника (укључујући већину мушких испитаника и две жене) навело је да им је економска ситуација остала непромењена, што указује да су накнада и наставак коришћења земљишта помогли у очувању финансијске стабилности. Ниједан испитаник није пријавио побољшање економске ситуације, док је 34,48% (углавном жене) навело умерено погоршање, а 13,79% (углавном мушкарци и једна жена) значајно погоршање финансијског стања. Ове ставове треба тумачити опрезно, јер су многи РАР-ови наставили да користе своје земљиште и након накнаде, што је могло ублажити негативне ефекте.

Резултати додатног анкетања углавном потврђују овај тренд. Од 46 испитаника, 31 (67,39%) је навело да им је економска ситуација остала иста, 3 испитаника (6,52%) (2 мушкарца и 1 жена) су изјавила да им се ситуација значајно погоршала, а 8 испитаника (17,39%) (5 мушкараца и 3 жене) је навело да им се ситуација нешто побољшала након накнаде. Један мушки испитаник је описао привремено побољшање, јер је у почетку имао користи од издавања земљишта у закуп, али је касније доживео негативне ефекте, укључујући губитак права на пољопривредне субвенције. Три испитаника (6,52%) нису дала одговор.

Узевши у обзир оба анкетања, резултати показују да већина РАР-ова није доживела промену економског статуса након накнаде, иако је значајна мањина пријавила и позитивне и негативне промене. Побољшања су ограничена и углавном се односе на краткорочну финансијску ликвидност, док су погоршања повезана са смањеном доступношћу земљишта или губитком субвенција. Наставак коришћења земљишта након накнаде, у многим случајевима, вероватно је имао стабилизујућу улогу у економским условима домаћинства.

Коришћење средстава од накнаде: Начин на који су РАР-ови користили средства од накнаде одражава различите приоритете у потрошњи, обликоване непосредним потребама домаћинства и егзистенцијалним изазовима након експропријације.

У почетном анкетању, око половине испитаника (51,72%, укључујући већину жена) навело је да је накнаду трошило постепено на свакодневне трошкове, што указује на ослањање на овај приход ради одржавања животног стандарда. Још 20,69% (укључујући једну жену) уложило је у пољопривреду,

користећи средства за подршку текућим егзистенцијалним активностима. 13,79% је ставило накнаду на штедњу, 6,69% (сви мушкарци) је искористило средства за куповину новог земљишта, док је 3,45% (једна жена) уложило у побољшање стамбених услова, а 3,45% (један мушкарац) за отплату дугова. Ови резултати указују да је накнада углавном помогла домаћинствима да покрију краткорочне потребе, а не да послужи као извор дугорочних инвестиција.

Додатно анкетање показује нешто шири спектар употребе. Од 46 испитаника, 4 (8,7%) (3 мушкарца, 1 жена) су средства трошили на свакодневне трошкове, 8 (17,4%) (4 мушкарца, 4 жене) уложило је у пољопривреду, а 7 (15,2%) (4 мушкарца, 3 жене) је новац искористило за реновирање или изградњу стамбених објеката. Три испитаника (6,5%) (2 мушкарца, 1 жена) су ставила средства на штедњу, два мушкарца (4,3%) су купила ново земљиште, а још двоје (4,3%) је новац искористило за куповину возила, односно за образовање. Међутим, 16 испитаника (34,8%) је навело да накнаду још увек није примило, а три (6,5%) нису дале информацију.

Узевши у обзир оба анкетања, већина испитаника је средства од накнаде користила или планира да их користи преваходно за основну потрошњу, побољшање стамбених услова и улагања у пољопривреду, док је релативно мали број њих одабрало да поново инвестира у земљиште или другу продуктивну имовину. Овај образац указује на трајни фокус на краткорочну стабилност домаћинства уместо на дугорочну обнову егзистенције.

Додатна помоћ од „Србијавода“: Ни у почетном ни у додатном анкетању РАР-ови нису пријавили формалне захтеве за додатну помоћ, нити је неко навео да је добио додатну подршку од „Србијавода“. Ипак, забележено је да је „Србијаводе“ изразило спремност да откупи преостале „изолиране“ парцеле у случајевима када се процени да нису економски одрживе, што је дозвољено чланом 10. Закона о експропријацији.

У почетном анкетању, 86,21% испитаника (укључујући 86,36% мушкараца и 85,71% жена) сматрало је да би њихова локална заједница имала користи од подршке у приступу могућностима запослења. Ово истиче уочену потребу за јачим мерама за подршку егзистенцији и стварање радних места у овом подручју. Додатно, 79,31% испитаника је видело потенцијал за локално запошљавање, нарочито у физичким или мануелним пословима повезаним са изградњом Пројекта (90,91% мушкараца и 42,85% жена), што показује општу спремност за учешће у активностима везаним за Пројекат.

Резултати додатног анкетања додатно потврђују ову перцепцију. 21 испитаник (45,65%) (15 мушкараца и 6 жена) сматра да би њихова заједница имала користи од могућности запослења, углавном кроз мануелне радове (као што су грађевински и помоћни послови), стручни рад или административне улоге. Пет мушкараца (10,87%) је изразило лично интересовање за учешће у запослењу повезаном са Пројектом.

Током додатног анкетања, на питање о укупном утицају Пројекта, 29 испитаника (63,04%; 20 мушкараца и 9 жена) је свој став описало као неутралан, 7 (15,22%; 5 мушкараца и 2 жене) је имало позитиван став, 6 (13,04%; 5 мушкараца и 1 жена) негативан, а 4 (8,70%; 3 мушкарца и 1 жена) веома негативан.

Када је реч о потребама за подршком у запошљавању, 32 испитаника (69,57%) је нагласило потребу за више локалних радних места, док су 2 испитаника (4,35%) тражила и стручну обуку и подршку малим предузећима, а 12 (26,09%) није било сигурно.

Оба анкетања показују доследан образац: иако директна додатна помоћ није пружена, заједнице изражавају очекивања у погледу стварања радних места и локалних могућности за запослење као начина за јачање економске отпорности и остваривање конкретних користи од Пројекта.

3.2.5 Информисаност о пројекту и комуникација

Обавештавање о експропријацији: У почетном анкетању, више од половине анкетираних РАР-ова (55,17%) навело је да су први пут сазнали за почетак поступка експропријације од својих комшија, који су већ добили званично обавештење од општине (63,64% мушкараца и 28,57% жена).

Око 37,93% испитаника је навело да су били информисани путем званичног позива који је издала општина (31,82% мушкараца и 57,14% жена), што указује да је процес обавештавања спровођен постепено, како је напредовала верификација власништва. Поред тога, 3,45% је сазнало за експропријацију након сусрета са званичним геометрима на својим њивама (4,54% мушкараца), док је још 3,45% навело да их нико није обавестио (14,29% жена).

Преовлађујућа неформална размена информација путем комшија указује на потребу за структуранијим и транспарентнијим каналима комуникације. Према важећем законодавству, не постоји обавеза јавног обелодањивања или јавних расправа пре експропријације, што представља процедурални јаз у односу на захтеве EBRD-а за ангажовање заинтересованих страна и обелодањивање информација.

У додатном анкетирању, налази указују на побољшање формалне комуникације. Велика већина, 43 испитаника (93,48%) (31 мушкарац и 12 жена), потврдила је да су били формално обавештени путем званичних писама општине. Само два испитаника (4,35%) (један мушкарац и једна жена) сазнала су за експропријацију од комшија, а један мушки испитаник (2,17%) је навео да је за то сазнао током састанка са „Србијаводама“.

У целини, ови резултати указују да је рана комуникација била углавном неформална и вођена унутар заједнице, док је накнадно информисање постало доследније и директније, пре свега путем званичних писаних обавештења које издају општине.

Учешће у јавним консултацијама: У почетном анкетирању, само 2 од 29 анкетираних РАР-ова (6,90%) (9,09% мушких испитаника) навела су да су учествовала у консултацијама које је организовало ЈВП “Србијаводе”, што указује на ограничено директно укључивање погођених домаћинстава. Укупно 31,03% испитаника је било упознато са консултацијама, али је одлучило да не учествује (36,36% мушкараца и 14,29% жена), док је 41,38% навело да није знало да су консултације уопште одржане (31,82% мушкараца и 71,42% жена). Још 20,69% је изразило незаинтересованост за учешће у јавним консултацијама (22,73% мушкараца и 14,29% жена), што указује или на одвојеност од процеса или на ниску перцепцију релевантности ових догађаја.

Међу онима који су били упознати, али нису учествовали, главни разлози су били: непогодан термин (37,93%), удаљеност места одржавања (10,34%), недостатак интересовања (20,69%) и лична ограничења као што су старост, здравствени проблеми или недовољно информација (17,24%). Мања група (6,90%) није желела да наведе разлоге за неучествовање. Ови налази указују на структурне и информативне баријере које су ограничиле учешће и истичу потребу за боље планираним активностима информисања.

У додатном анкетирању, само 4 испитаника (8,70%) (сви мушкарци) потврдила су да су учествовала у јавној консултацији. Осам испитаника (17,39%) (6 мушкараца и 2 жене) је било упознато са консултацијама, али није присуствовало, док је 30 испитаника (65,22%) (19 мушкараца и 11 жена) навело да није знало да су консултације уопште одржане, а 4 мушка испитаника (8,70%) нису дала одговор.

Међу онима који су били упознати, али нису присуствовали, главни разлози су били: недостатак интересовања (2 мушкарца), удаљеност места (2 испитаника – један мушкарац и једна жена), непогодан термин (1 мушкарац), и поново недостатак интересовања (2 испитаника – један мушкарац и једна жена), док један испитаник није желео да образложи. На питање да ли су консултације одржане у погодном термину и месту за жене, старије и запослене, само два испитаника су одговорила потврдно, док су још двоје навели да су биле делимично погодне, без додатних појашњења.

Узевши у обзир оба анкетирања, резултати показују да је учешће у консултацијама и даље веома ограничено и углавном доминирају мушкарци. Налази указују на значајне комуникационе празнине, ограничену приступачност и потребу за инклузивнијим и циљаним стратегијама ангажовања како би информације стигле до свих погођених група и како би могућности за учешће у консултацијама биле стварно доступне.

Процена информисаности о поступку експропријације: У почетном анкетирању, већина испитаника је пријавила ограничен ниво информисаности или разумевања поступка експропријације. Укупно 58,62% РАР (59,09% мушкараца и 57,14% жена) навело је да су потпуно неинформисани о поступку, 37,93% (40,01% мушкараца и 28,57% жена) се осећало лоше информисаним, док је само 3,45% (14,29% женских испитаница) изразило несигурност у погледу тога колико су добро информисани. Ови налази указују на значајан јаз у пружању информација на нивоу домаћинства.

Према информацијама добијеним од општина, званична обавештења о експропријацији садржала су позиве на индивидуалне консултације, на којима су РАР-овима представљени детаљи пројекта, карте захваћеног земљишта, релевантне правне одредбе, као и смернице о наредним процесним корацима и расположивим правним средствима. Ипак, чини се да је много РАР-ова добило писмена обавештења без довољно личне комуникације са надлежним органима, што може објаснити трајан осећај забуне и незадовољства. Ово подвлачи потребу за приступачнијим, директним каналима комуникације лицем у лице, који би омогућили РАР-овима да разјасне информације и поставе питања непосредно.

У додатном анкетирању, перцепција доступности информација остала је слична. Од 46 испитаника, 12 (26,09%) (7 мушкараца и 5 жена) је навело да су потпуно неинформисани, 13 (28,26%) (8 мушкараца и 5 жена) су се осећали лоше информисаним, 17 (36,96%) (14 мушкараца и 3 жене) су се оценили као делимично информисани, 2 (4,35%) (оба мушкарци) су навела да су добро информисани, а још 2 (4,35%) су била несигурна. Ови резултати потврђују да, упркос формалним процедурама обавештавања, многи РАР-ови и даље немају јасно разумевање поступка експропријације, што сугерише да су потребна побољшања и у садржају и у начину пружања информација.

Пожељни начини информисања: У почетном анкетирању, 58,62% испитаника (59,09% мушкараца и 57,14% жена) навело је да немају изражене преференције у погледу учесталости или формата пројектних информација, док је 17,24% било неодлучно. Око 24,14% је изразило жељу за редовним ажурирањима (месечним или кварталним), а један испитаник је навео потребу за сталним, лако доступним извором информација, као што је веб-сајт или контакт особа у заједници. Испитаници који су преферирали периодична ажурирања предложили су огласне табле, локалне састанке или представнике заједнице као ефективне канале.

Налази из додатног анкетирања су били доследни. Тридесет шест испитаника (78,26%) (25 мушкараца и 11 жена) није имало специфичну преференцију за начин примања пројектних новости, док је 5 (10,87%) (4 мушкарца и 1 жена) преферирало кратко резиме писмо достављено поштом, а 2 (4,35%) (оба мушкарци) су преферирала комуникацију преко локалне контакт особе. Појединачни одговори укључили су једног мушког испитаника који преферира ажурирања преко адвоката, једну жену која преферира комуникацију уживо, и једну особу без одговора.

На питање о пожељној учесталости информисања, 16 испитаника (34,78%) (12 мушкараца и 4 жене) није имало преференцију, 18 (39,13%) (13 мушкараца и 5 жена) је било неодлучно, 2 (4,35%) (1 мушкарац и 1 жена) су преферисала месечна ажурирања, док је 10 (21,74%) (7 мушкараца и 3 жене) навело да не жели да прима информације.

Оба анкетирања показују да, иако формална обавештења стижу до већине РАР-ова, смислено разумевање и ангажовање остају ограничени. Будући напори у комуникацији треба да се фокусирају на персонализоване, јасније и проактивно дељење информација — комбинујући званична писмена обавештења са комуникацијом лицем у лице и методама дистрибуције на нивоу заједнице.

3.2.6 Забринутости у вези са Пројектом и жалбе

У почетном анкетирању, само 3,45% испитаника (жена) је навело да је имало забринутости у вези са Пројектом и покушало да их реши званичним путем. Још 10,34% (9,09% мушкараца и 14,29% жена) је изјавило да је имало забринутости, али се никоме није обратило ради решавања. Већина, 86,21% (86,36% мушкараца и 85,71% жена), навела је да нема забринутости у вези са Пројектом.

На питање да ли знају где могу да поднесу жалбу, само 6,90% испитаника (један мушкарац и једна жена) је рекло да зна како да уложи жалбу или затражи заштиту — наводећи локалну самоуправу или суд као одговарајуће канале. Преосталих 93,10% је изјавило да не зна коме да се обрати. Ови налази

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

указују да, иако су у писаним обавештењима можда постојале формалне референце на правна средства, те информације вероватно нису схваћене као јасан и доступан механизам за жалбе.

У додатном анкетирању, информисаност и активност у вези са жалбама делимично су били већи, али и даље ограничени. На питање да ли знају коме могу да поднесу жалбу, 19 испитаника (41,30%) (сви мушкарци) је одговорило потврдно, 17 (36,96%) (9 мушкараца и 8 жена) је одговорило негативно, а 10 (21,74%) (5 мушкараца и 5 жена) је било несигурно.

Када је реч о појави забринутости, 12 испитаника (26,09%) (10 мушкараца и 2 жене) је навело да је имало проблеме и да се некеме обратило, док су 2 мушка испитаника (4,35%) навела да су консултовала адвоката. Преосталих 32 испитаника (69,56%) (21 мушкарац и 11 жена) је навело да није имало забринутости.

Међу онима који су имали забринутости, 4 испитаника су навела да су имали забринутости али се никоме нису обратила, 4 су покушала да их реше, а 4 нису желела да одговоре. Главни разлог за непокретање поступка била је недостатак ресурса.

На питање да ли су надлежни органи одговорили на њихове жалбе, испитаници су углавном навели да су добили обавештење да ће одговор уследити, али су у тренутку анкетирања још увек чекали.

Узевши у обзир оба анкетирања, резултати показују ограничену информисаност и коришћење механизма за жалбе међу РАР-овима. Док се мали број испитаника обратио званичним каналима, већина и даље није упозната са доступним могућностима или је оклева да их користи, често због ограниченог разумевања, перцепције сложености или недостатка поверења у институције. Ово наглашава потребу за јачањем комуникације о процедурама за жалбе (кроз јасна, практична објашњења опција за жалбе и уверења о заштити од одмазде) како би се обезбедило да се сва лица под утицајем пројекта осећају сигурно и способно да изнесу своје забринутости.

3.3 Додатна запажања током анкетирања

Теренска анкетирања и интервјуи са домаћинствима спроведени у септембру 2025. године у општинама Уб и Ваљево идентификовали су низ забринутости које су изнела погођена домаћинства. Ова питања одражавају и директне утицаје прибављања земљишта и шире перцепције о спровођењу Пројекта.

Разлике у накнадама и правни спорови: Доминантна тема била је недоследност у износима накнаде. Испитаници су навели да су цене по ару значајно порасле од 2020. до 2025. године, а да су чак и суседне парцеле процењене у истом периоду понекад добијале различите износе. Ова перцепција неједнакости изазвала је незадовољство и неповерење. Неки од РАР-ова су ангажовали адвокате или ушли у преговоре због осећаја да је њихова имовина потцењена.

Проблеми са катастром и компликације у власништву: И РАР-ови и представници општина истакли су проблеме са нетачним или застарелим катастарским подацима. У неким случајевима, парцеле су регистроване на бивша друштвена предузећа или на нерелевантне приватне власнике, док у другим случајевима постоје преклапања или недостају подаци о власништву.

Овакве неусклађености су одлагале исплату накнада, спречавале стварне власнике да формализују своја права, а у неким случајевима захтевале и судске поступке ради исправке.

Рањивост у приступу води: У неколико погођених села, нарочито у Радуши и Памбуковици, домаћинства се ослањају на приватне или заједничке бунаре због одсуства јавног водовода.

Четири бунара у оквиру пројектне зоне у Радуши (два јавна, два приватна) служе за око 18–20 породица. Становници страхују од могућег оштећења или губитка ових бунара током изградње, што би их оставило без одговарајуће алтернативе.

Забринутост у вези са приступним путевима: Домаћинства у Голој Глави изразила су забринутост да би радови на пројекту могли блокирати или ограничити приступ њиховим кућама. Најмање четири домаћинства могу бити погођена, а иако је општина упозната са проблемом, у време анкетирања нису

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

биле комунициране мере ублажавања. Одржавање безбедног и континуираног приступа стамбеним и пољопривредним површинама остаје кључно очекивање међу РАР-овима.

Информационе празнине и ограничена транспарентност: Многи испитаници су пријавили недовољно и недоследно информисање о Пројекту и поступку експропријације. Већина је навела да су о Пројекту сазнали преко комшија или неформалних извора, а не директном комуникацијом са општином. Власници земљишта који не живе у месту, посебно они који живе у иностранству, пријавили су да су њихови упити општинским службама често добијали нејасне или одложене одговоре, што доприноси перцепцији да је процес мање транспарентан.

4. Политички, правни и регулаторни оквир

4.1 Национални оквир

Овај одељак даје преглед основних националних прописа релевантних за прибављање земљишта и експропријацију у Србији, који се примењују на Пројекат. Испод је наведена листа кључних правних аката који уређују поступке, одговорности и права у вези са прибављањем земљишта и накнадом. Додатна табела сумира сваки правни документ и даје кратак опис његовог значаја за Пројекат.

- Закон о експропријацији („Службени гласник РС“, бр. 53/95, 16/2001, 20/2009, 55/2013, 106/2016)
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/2016, 95/2018)
- Закон о облигационим односима („Службени гласник РС“, бр. 29/78, 38/85, 45/89, 57/89, 31/93, 1/2003, 18/2020)
- Закон о основама својинскоправних односа („Службени лист СФРЈ“, бр. 6/80, 36/90, СРЈ бр. 29/96 и РС бр. 115/05)
- Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“, бр. 62/2006, 65/2008, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018)
- Закон о шумама („Службени гласник Републике Србије“, бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 – други закон)
- Закон о водама („Службени гласник Републике Србије“, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 – други закон)
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2010)
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)
- Закон о просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, бр. 88/10)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019)
- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05)
- Уредба о капиталним пројектима („Службени гласник РС“, бр. 79/2023)

Документ	Опис
Закон о експропријацији („Службени гласник Републике Србије“, бр. 53/95, „Службени гласник Савезне Републике Југославије“, бр. 16/2001 – одлука Врховног суда Србије и Црне Горе, и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 20/2009, 55/2013 – одлука Уставног суда и 106/2016 – аутентично тумачење)	Овај централни закон представља главни оквир за експропријацију у Србији. Непокретности се могу експроприсати или се права својине над њима могу ограничити само у јавном интересу утврђеном законом, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне вредности. Јавни интерес за експропријацију непокретности утврђује се законом или одлуком Владе у складу са овим законом. За потребе овог закона, непокретностима се сматрају земљиште, зграде и други грађевински објекти.
Закон о општем управном поступку („Службени гласник Републике Србије“, бр. 18/2016, 95/2018 – аутентично тумачење, и 2/2023 – одлука Уставног суда)	Управни поступак представља скуп правила која државни органи и организације, органи и организације покрајинске аутономије, органи и организације јединица локалне самоуправе, институције, јавна предузећа, специјална тела преко којих се врши регулаторна функција, као и правна и физичка лица којима су поверена јавна овлашћења (органи), примењују приликом решавања управних ствари.
Закон о облигационим односима (уговори и облигације) („Службени лист СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука Уставног суда и 57/89, „Службени лист СРЈ“, бр. 31/93, „Службени лист СРЈ“, бр. 1/2003 – Уставна повеља и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 18/2020)	Овај закон уређује обавезне правне односе који настају из уговора, штете, неоснованог обогаћења, неовлашћеног управљања, једностранних изјава воље и других чињеница предвиђених законом.
Закон о основама својинскоправних односа („Службени лист СФРЈ“, бр. 6/80 и 36/90, „Службени лист СРЈ“, бр. 29/96 и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 115/2005 – пречишћен текст)	Овај основни закон утврђује централне принципе својине у Србији. Служи као основа за све процесе стицања земљишта, обезбеђујући поштовање законских права својине и пружајући оквир за утврђивање правичне накнаде.
Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник Републике Србије“, бр. 62/2006, 65/2008 – други закон, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018 – други закон)	Овај закон уређује планирање, заштиту, унапређење и коришћење пољопривредног земљишта, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за заштиту, унапређење и коришћење пољопривредног земљишта као добра од јавног интереса. Пољопривредно земљиште је добро од јавног интереса за Републику Србију, које се користи за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом.
Закон о водама (“Official Gazette of the Republic of Serbia”, no. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018, and 95/2018 – other law)	Овај закон уређује правни статус вода, интегрисано управљање водама, управљање водним телима и водним земљиштем, изворе и начине финансирања водопривредних активности, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за управљање водама.
Закон о шумама („Службени гласник Републике Србије“, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 – други закон)	Овај закон уређује очување, заштиту, планирање, гајење и коришћење шума, као и располагање шумама и шумским земљиштем, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за шуме и шумско земљиште.
Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, бр. 135/2004 и 88/2010)	Овај закон уређује услове, начин и поступак процене утицаја одређених планова и програма на животну средину (стратешка процена), са циљем заштите животне средине и промоције одрживог развоја кроз интеграцију основних

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

Документ	Опис
	принципа заштите животне средине у процес припреме и усвајања планова и програма.
Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, бр. 135/2004 и 36/2009)	Овај закон уређује услове, начин и поступак процене утицаја одређених планова, програма и пројеката на животну средину. Такође, уређује обим и садржај просторне, урбанистичке и техничке документације.
Закон о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/2009, 81/2009 – испр., 64/2010 – одлука Уставног суда, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – одлука Уставног суда, 50/2013 – одлука Уставног суда, 98/2013 – одлука Уставног суда, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – други закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)	<p>Овај закон уређује услове и начин просторног планирања, уређења и коришћења грађевинског земљишта и објеката, надзор над спровођењем одредаба овог закона и инспекцијски надзор, као и друга важна питања у вези са просторним планирањем, уређењем и коришћењем грађевинског земљишта и објеката.</p> <p>Такође, треба напоменути да је, према члану 134а овог закона, инвеститор који улаже у изградњу линеарних инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију у обавези да власнику стамбеног објекта изграђеног пре доношења планског акта којим је земљиште одређено за јавне намене, обезбеди други одговарајући стамбени објекат или стан, без обзира на то да ли је за тај објекат покренут поступак озакоњења, или да му исплати новчану накнаду у износу потребном за обезбеђивање другог одговарајућег стамбеног објекта или стана.</p>
Закон о грађевинском земљишту („Службени гласник Социјалистичке Републике Србије“, бр. 20/79, 16/83, 38/84, 14/86, 27/86 – пречишћен текст, 45/89, 2/90 – исправка, 23/90 – пречишћен текст и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 3/90 – исправка, 53/93, 67/93 и 48/94)	Овај закон уређује основе правног оквира за грађевинско земљиште, права својине и друга стварна права у вези са земљиштем у изграђеним подручјима где постоји право својине, као и принципе развоја и коришћења грађевинског земљишта.
Закон о јавној својини („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – други закон, 108/2016, 113/2017, 95/2018 и 153/2020)	<p>Овај закон уређује право јавне својине и одређена друга имовинска права Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе. Јавна својина обухвата право својине Републике Србије (државна својина), право својине аутономне покрајине (покрајинска својина) и право својине јединице локалне самоуправе (општинска или градска својина).</p> <p>Јавна својина обухвата природна богатства, добра од јавног интереса и добра у општој употреби за која је законом одређено да буду у јавној својини, ствари којима се служе органи и организације Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, јавне установе, јавна предузећа и друге организације основане од стране Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, као и друге ствари које су, у складу са законом, у јавној својини.</p>
Закон о државном премеру и катастру („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 – одлука Уставног суда, 96/2015, 47/2017 – аутентично тумачење, 113/2017 – други закон, 27/2018 – други закон,	Овај закон уређује стручне послове и задатке државне управе у вези са државним премером, катастром непокретности, катастром инфраструктуре и подземних објеката, основним геодетским радовима, регистром адреса, топографско-картографском делатношћу, проценом вредности непокретности, геодетско-катастарским

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Документ	Опис
41/2018 – други закон, 9/2020 – други закон и 92/2023)	информационим системом и Националном инфраструктуром за геопросторне податке, као и геодетским радовима у инжењерским и техничким делатностима.
Закон о поступку уписа у катастар непокретности и катастар инфраструктуре („Службени гласник Републике Србије“, бр. 41/2018, 95/2018, 31/2019, 15/2020 и 92/2023)	Овај закон уређује правила поступка уписа у катастар непокретности и катастар инфраструктуре и подземних објеката, њихово одржавање, предмет и врсте уписа у том поступку, правила издавања извода из наведених регистара, као и друга питања од значаја за одржавање катастра непокретности и катастра инфраструктуре. Одредбе овог закона које уређују предмет и врсте уписа примењују се и на поступак обнове катастра, осим ако законом није другачије одређено.
Закон о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, бр. 129/2007, 83/2014 – други закон, 101/2016 – други закон, 47/2018 и 111/2021 – други закон)	Овај закон уређује јединице локалне самоуправе, критеријуме за њихово оснивање, надлежности, органе, надзор над њиховим актима и радом, заштиту локалне самоуправе и друга питања од значаја за остваривање права и дужности јединица локалне самоуправе.
Закон о комуналним делатностима („Службени гласник Републике Србије“, бр. 88/2011, 104/2016 и 95/2018)	<p>Овај закон дефинише комуналне делатности и уређује опште услове и начин њиховог пружања. Према овом закону, комуналне делатности су активности којима се обезбеђују услуге неопходне за задовољавање животних потреба физичких и правних лица. Јединице локалне самоуправе су у обавези да створе услове за обезбеђивање одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета ових услуга, као и да надзиру њихово пружање.</p> <p>Комуналне делатности се сматрају делатностима од општег интереса, а обухватају, али нису ограничене на: снабдевање пијаћом водом, пречишћавање и одвођење кишне и отпадне воде, производњу, дистрибуцију и снабдевање топлотном енергијом, управљање комуналним отпадом, градски и приградски превоз путника, управљање гробљима и сахрањивање, управљање јавним паркиралиштима, обезбеђивање јавног осветљења, управљање градским пијацама, одржавање улица и путева, одржавање чистоће на јавним површинама, димничарске услуге, одржавање јавних зелених површина и активности сузбијања штеточина.</p>

4.2 Захтеви EBRD

Захтеви EBRD у области заштите животне средине и друштва (E&S) који су релевантни за прибављање земљишта, физичко и економско расељавање обухватају:

PR1 – Процена и управљање утицајима и питањима у области животне средине и друштва,

PR5 – Прибављање земљишта, невољно расељавање и економско расељавање,

PR10 – Обелодањивање информација и ангажовање заинтересованих страна.

Захтеви EBRD који се односе на прибављање земљишта и расељавање, а који су релевантни за овај Пројекат, могу се сажети на следећи начин:

- Избегавање или минимизирање расељавања
 - Избегавати или, када је неизбежно, минимизирати невољно расељавање разматрањем алтернативних пројектних решења; мере за ублажавање негативних утицаја на расељена лица и заједнице домаћина треба пажљиво планирати и спроводити.
- Консултације
 - Укључити погођене мушкарце и жене, као и заједнице домаћина, од најранијих фаза и током свих активности расељавања.
 - Пружити погођеним лицима могућност учешћа у дефинисању критеријума подобности, преговарању о пакетима накнаде, подршци при расељавању, процени погодности предложених локација за расељавање и временском оквиру; консултације се настављају током имплементације, мониторинга и евалуације исплате накнаде и расељавања.
 - Предузети неопходне мере како би се осигурало да рањиве групе не буду у неповољном положају у процесу расељавања, да су у потпуности информисане о својим правима и да могу равноправно да користе могућности и бенефите расељавања.
- Друштвено-економска процена и попис
 - Спровести друштвено-економску полазну процену погођених лица, укључујући утицаје повезане са прибављањем земљишта и ограничењима у коришћењу земљишта. Процена треба да идентификује утицаје у друштвеном контексту пројекта, потребе и права погођених лица и да развије одговарајуће мере за минимизирање и ублажавање утицаја расељавања.
 - Спровести детаљан попис ради: (i) идентификације лица која ће бити расељена пројектом; (ii) утврђивања ко има право на накнаду и подршку; и (iii) евидентирања захваћеног земљишта и имовине. Попис треба да узме у обзир и потребе сезонских корисника ресурса који можда нису присутни у тренутку пописа.
- Накнаде за расељена лица
 - Ублажити негативне друштвене и економске утицаје прибављања земљишта или ограничења у коришћењу и приступу земљишту погођених лица путем: (i) обезбеђивања накнаде за губитак имовине по трошковима замене, пре преузимања имовине; и (ii) осигурања да се активности расељавања спроводе уз одговарајуће обелодањивање информација, консултације и информисано учешће погођених лица.
 - Поново успоставити или, где је могуће, побољшати изворе прихода и животни стандард расељених лица, укључујући и оне који немају правно призната права или захтеве на земљиште (присутне у зони утицаја пројекта на дан пресека), на ниво пре пројекта и подржати их током транзиционог периода.
 - Обезбедити посебне мере подршке за угрожене или рањиве појединце или групе (присутне у зони утицаја пројекта на дан пресека) које могу бити више погођене расељавањем од других и које могу имати ограничену способност да остваре или искористе подршку за обнову извора прихода и повезане развојне бенефите.

- Механизам за жалбе
 - Успоставити механизам за жалбе који ће благовремено примати и решавати конкретне притужбе у вези са накнадом и расељавањем које изнесу расељена лица, укључујући механизам за решавање спорова на непристрасан начин.
- Оквир за расељавање и/или обнову извора прихода
 - Развити оквир за расељавање и/или обнову извора прихода који ће дефинисати опште принципе, процедуре и матрицу права.
- Мониторинг
 - Спровести мониторинг процеса расељавања и обнове извора прихода уз учешће кључних заинтересованих страна, као што су погођене заједнице.
 - Извештај о завршетку треба сачинити након што су све активности у процесу, укључујући и развојне иницијативе, завршене. Извештај може идентификовати додатне мере које је потребно спровести ради затварања обавеза у вези са расељавањем, накнадом, обновом извора прихода и развојним бенефитима.

4.3 Резиме главних разлика између националног законодавства и захтева EBRD

Иако је национално законодавство у великој мери усклађено са захтевима EBRD у погледу прибављања земљишта, постоје одређене разлике. Да би се оне истакле, представљена је анализа разлика у табеларном формату, у складу са структуром Услови за реализацију EBRD (PR).

Напомиње се да су неки критеријуми, као што су механизми за жалбе и ангажовање заједнице, применљиви и на PR10 и на PR5, али су укључени заједно у табели испод.

Тема	Услови за реализацију EBRD-а	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани јазови	Корективне мере за превазилажење јазова
Ангажовање заинтересованих страна	<p>PR 5 и PR10 захтевају активну комуникацију и консултације са свим заинтересованим странама, посебно укључујући консултације са локалном заједницом, маргинализованим групама, социјално или економски угроженим групама и аутохтоним народима (ако се налазе у зони утицаја пројекта), током целог циклуса планирања и спровођења пројекта.</p> <p>Ово подразумева адекватно објављивање информација о потенцијалним утицајима, прикупљање повратних информација и разматрање примљених жалби током доношења одлука и развоја пројекта.</p>	<p>Закон о процени утицаја на животну средину и Закон о планирању и изградњи захтевају да се јавне расправе и консултације одржавају у свакој фази припреме документације, што обично укључује и информације о експропријацији земљишта.</p> <p>Правни оквир за ове консултације је прецизно дефинисан у погледу времена одржавања, трајања јавног увида и општег садржаја.</p> <p>Власници парцела које улазе у поступак експропријације контактирају се директно након проглашења јавног интереса, односно приликом подношења предлога за експропријацију. Поступак експропријације се одвија у две фазе: (1) утврђивање статуса по формалном предлогу за експропријацију и (2) утврђивање накнаде за експроприсану имовину. Обе фазе се спроводе кроз индивидуалне консултације са власницима и званичну преписку.</p>	<p>У важећем правном оквиру за експропријацију у Србији недостају кључне одредбе за рано ангажовање заинтересованих страна и њихово суштинско учешће у процесу доношења одлука. Лица погођена потенцијалном експропријацијом имају прилику да о томе сазнају путем јавних објава, али се често дешава да буду информисана тек када добију писмени предлог за експропријацију, чиме остају без гласа у кључним раним фазама развоја пројекта.</p>	<p>За Пројекат је развијен План ангажовања заинтересованих страна који укључује механизам за жалбе и дефинише додатне мере консултација са циљем да се погођеним заједницама обезбеде неопходне информације.</p> <p>До сада су све жалбе и питања у вези са поступком експропријације спроведене у складу са формалном процедуром дефинисаном Законом о експропријацији.</p>
Механизам за жалбе Доступност и ефикасност	<p>PR 5 и PR10 захтевају транспарентан, доступан и културолошки прилагођен механизам за жалбе, како би погођене заједнице могле ефикасно да решавају проблеме са којима се суочавају. Ово подразумева јасне процедуре, благовремене одговоре на</p>	<p>Закон о експропријацији и Закон о процени утицаја на животну средину, као и неколико других закона, регулишу сличне механизме за жалбе у различитим областима.</p> <p>Објављивање и решавање жалби је обавезно у процесу усвајања планске документације, студија утицаја и у процесу пројектовања. Ово је формалан процес са</p>	<p>Иако Република Србија има успостављене механизме за жалбе у складу са различитим законима, њихова ефикасност може бити ограничена.</p> <p>Поступци могу бити сложени, комуникациони канали нејасни, а капацитети релевантних институција за</p>	<p>За овај Пројекат није успостављен посебан механизам за решавање жалби. Све жалбе у вези са експропријацијом решавају се у оквиру формалног поступка експропријације. Механизам за решавање жалби је предложен у оквиру SEP-а (и укључен у овај План) ради</p>

Тема	Услови за реализацију EBRD-а	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани јазови	Корективне мере за превазилажење јазова
	поднете жалбе и њихово правично решавање.	дефинисаним процедурама и ограниченим роковима за пријем жалби. Слично, током поступка експропријације, постоји формална процедура која омогућава да се коментари и жалбе подносе у свакој фази поступка експропријације, са дефинисаним роковима за њихово подношење. Правна средства су доступна у свакој фази поступка.	благовремено и правично решавање могу недостајати. У поступку експропријације, национално законодавство препознаје право на жалбу у различитим фазама поступка, али не прописује успостављање посебног, ван-институционалног механизма за решавање жалби.	решавања свих жалби у вези са Пројектом.
Мониторинг и евалуација	PR1 и PR5 захтевају свеобухватан програм мониторинга и евалуације који обухвата све еколошке и друштвене аспекте пројекта, укључујући и потенцијалне утицаје идентификоване током експропријације земљишта.	У Закону о експропријацији не постоји захтев за мониторинг процеса или верификацију ефикасности усвојених мера.	Иако правни оквир не предвиђа захтеве за мониторинг и евалуацију, ове мере су већ уведене кроз процес финансирања пројекта.	Завршни аудит (Completion Audit) за експропријацију земљишта очекује се након завршетка поступка експропријације.
Избегавање или минимизација расељавања	PR5 налаже да се током планирања и пројектовања морају уложити напори да се избегне или минимизује откуп земљишта и имовине, посебно приватне својине, и да се посебно избегне физичко расељавање. Ово укључује разматрање алтернативних локација за пројекат и модификовање пројектних решења.	У Закону о експропријацији не постоји изричит захтев за избегавање или минимизацију расељавања. Други закони захтевају да планска документација (просторни планови, регулациони планови) и пројекти (студије изводљивости) морају узети у обзир друштвене утицаје, укључујући физичко расељавање. Расељавање се често избегава у пракси ради смањења трошкова експропријације и изградње.	У вези са овим Пројектом, нису уочени посебни јазови у захтевима. Физичко расељавање је у великој мери избегнуто избором земљишта без стамбених објеката за локацију пројекта. Ризик од економског расељавања је релативно висок, али очекиван с обзиром на рурални,	Додатне мере нису потребне.

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

План поновног успостављања извора прихода

Тема	Услови за реализацију EBRD-а	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани јазови	Корективне мере за превазилажење јазова
			пољопривредни карактер подручја Пројекта.	
Накнаде и бенефиције за расељена лица	PR5 захтева да се накнада за земљиште, имовину и губитке у вези са обновом извора прихода одређује према вредности замене. Посебан акценат је на потреби да се домаћинствима и заједницама обнове извори прихода на ниво пре расељавања.	Закон о експропријацији дефинише фер тржишну вредност на основу података о скоријим регистрованим продајама, према информацијама из пореске управе и проценама вештака. Национално законодавство, осим фер тржишне вредности, не дефинише накнаду за трошкове пресељења, прелазну подршку или накнаду за губитак прихода услед расељавања (формалног и неформалног).	Због одређених разлика у методологији дефинисања накнаде између националног законодавства и стандарда EBRD-а, неопходно је развити јасну методологију која ће се примењивати на Пројекат, како би се избегло занемаривање појединих фактора и омогућио исти принцип за све власнике.	Предложене мере су представљене у овом Плану.
Планирање процеса расељавања и обнове извора прихода	PR5 захтева израду Акционог плана расељавања (RAP) за све случајеве физичког и економског расељавања, без обзира на број погођених лица.	Законодавство Србије не прописује обавезну израду RAP-а, без обзира на обим поступка експропријације. Једини изузетак су посебне категорије лица дефинисане Законом о становању. У случају пресељења ових лица, наведени закон прописује обавезно доношење Одлуке о неопходности пресељења са планом пресељења.	Овај јаз је већ идентификован. Процес прибављања земљишта је у поодмаклој фази и спроводи се у складу са националним законодавством. HLA CAP и План су развијени ради ублажавања јазова.	Додатне мере нису потребне.
Физичко расељавање	PR5 захтева накнаду по пуној вредности замене за изгубљено земљиште и другу имовину, укључујући и нематеријалне губитке.	Експропријација се спроводи на универзалан начин дефинисан законом. Узима се у обзир тржишна вредност стамбене имовине, али не и подршка за поновно обезбеђивање стамбеног простора (не постоји брза административна процедура за дозволе, прикључке или комуналне услуге). Не постоји накнада за трошкове пресељења, материјалне и нематеријалне губитке изазване	Постоје мање разлике у процесу дефинисања накнаде, нарочито у контексту обезбеђивања додатне помоћи домаћинствима током процеса расељавања. Према прелиминарној анализи, само један стамбени објект је потенцијално погођен пројектом, али није у	Матрица права на накнаду у наставку дефинише накнаду и друге мере додатне помоћи за домаћинство чија би стамбена имовина потенцијално могла бити погођена, укључујући временске оквире у процесу физичког пресељења и консултације са власницима у свим фазама поступка (уколико

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

План поновног успостављања извора прихода

Тема	Услови за реализацију EBRD-а	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани јазови	Корективне мере за превазилажење јазова
		<p>пресељењем, нити прелазна подршка, што може довести до неправедне накнаде или угрожавања егзистенције.</p> <p>Члан 51. Закона о експропријацији предвиђа могућност исплате накнаде која је већа од тржишне вредности, узимајући у обзир материјалне и друге личне и породичне околности претходног власника, ако су те околности од значаја за његову егзистенцију (број чланова домаћинства, број радно способних или запослених чланова, здравствено стање чланова, месечни приход домаћинства итд.). Овај члан омогућава дефинисање додатне помоћи социјално угроженим породицама које су власници стамбених објеката, али не и неформалним власницима/корисницима објеката.</p> <p>Скоро усвојене измене Закона о планирању и изградњи предвиђају право на накнаду за неформалне стамбене објекте. Уколико је објекат постојао у тренутку усвајања планског документа, власник има право на тржишну вредност објекта. Други облици помоћи или накнаде (трошкови пресељења, прелазна подршка, додатна помоћ због социјалног статуса итд.) нису предвиђени законом.</p> <p>Накнада за неформалне пословне просторе, осим накнаде по грађевинској вредности прописаној законом о посебним</p>	<p>питању примарно место становања власника, тако да се не очекује физичко расељавање за овај пројекат. Слично, не очекује се ни економско расељавање осим утицаја на изворе прихода засноване на земљишту (пољопривредна производња).</p>	<p>се донесе одлука о прибављању објеката).</p>

Тема	Услови за реализацију EBRD-а	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани јазови	Корективне мере за превазилажење јазова
		поступцима (у одређеним условима), није дефинисана.		
Губитак извора прихода	<p>PR5 захтева препознавање и решавање свих облика економског расељавања, директно или индиректно изазваних спровођењем Пројекта. Ово подразумева трајни или привремени губитак приступа земљишту или другим ресурсима или средствима од којих зависи приход.</p> <p>Поред накнаде за губитак земљишта или објеката који су примарни извор прихода, PR5 дефинише и прелазну новчану подршку ради покривања периода потребног за поновно успостављање изгубљеног извора прихода.</p>	<p>Закон о експропријацији предвиђа накнаду за губитак прихода, по поднетом захтеву, у случају губитка пољопривредног земљишта чија је обрада претходном власнику била примарни извор прихода. Накнада се реализује у виду обезбеђивања заменске својине исте врсте и класе или одговарајуће вредности на истом месту или у ближој околини (члан 15). Према истом члану, претходни власник чија је имовина коришћена за сточарство или за складиштење/прераду пољопривредних производа, а чији је приход од тих делатности био примарни извор прихода, има право на накнаду за други објекат где може наставити са обављањем делатности.</p> <p>Корисник експропријације ангажује Министарство пољопривреде ради идентификације одговарајућег јавног земљишта које ће бити понуђено претходном власнику као накнада.</p> <p>Према члану 16. Закона о експропријацији, корисник експропријације је дужан, на захтев, да претходном власнику пословног простора обезбеди својину или сувласништво на другом пословном простору на истој локацији или у близини, који по структури и површини одговара условима за обављање делатности које је</p>	<p>У националном правном оквиру често недостаје јасна дефиниција економског расељавања, па можда нису у потпуности препознати сви облици, нарочито они који нису директно повезани са физичким одузимањем земљишта.</p> <p>Иако закон препознаје да треба обезбедити алтернативно земљиште власнику чији је примарни извор прихода била пољопривредна производња на експроприсаном земљишту, у пракси Министарство пољопривреде ретко нуди одговарајуће земљиште у близини. Додатно, члан 15. је намењен већим пољопривредним произвођачима са регистрованом производњом, а не препознаје произвођаче који производе само за сопствене потребе.</p> <p>Национално законодавство не препознаје прелазну новчану</p>	<p>Матрица права на накнаду и одељак о мерама обнове извора прихода у наставку нуде неке мере за обнову извора прихода, кроз подршку у унапређеној пољопривредној производњи на другом већ постојећем земљишту (подршка за инвестиције и обуке) или преквалификацију погођених РАР-ова (укључујући ангажовање на Пројекту током фазе изградње).</p>

Тема	Услови за реализацију EBRD-а	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани јазови	Корективне мере за превазилажење јазова
		претходни власник имао пре експропријације.	подршку за губитак извора прихода.	
Поседовање прибављеног земљишта и пратеће имовине	PR5 наводи да ће носиоци пројекта преузети посед над прибављеним земљиштем и пратећом имовином тек након што накнада буде стављена на располагање, а где је применљиво, обезбеђена локација за пресељење и новчана подршка за пресељење расељеним лицима, поред саме накнаде.	<p>Закон о експропријацији дефинише поступак експропријације земљишта неопходног за изградњу објеката од јавног интереса. Према Закону, експропријација мора бити завршена и свим лицима погођеним пројектом исплаћена накнада у виду упоредивог земљишта или новчано, пре издавања грађевинске дозволе (или дозволе за изградњу) извођачу радова за мобилизацију и почетак грађевинских радова.</p> <p>У случају да се лице погођено пројектом не слаже са понуђеном накнадом у било ком облику, може покренути судски поступак, који може дуго трајати (због ограничених капацитета судова). Да би се обезбедило да овај процес не одлаже реализацију пројекта, Закон садржи одредбе које омогућавају кориснику експропријације да добије дозволу за приступ спорним парцелама. Ово је описано у члану 35. Закона о експропријацији, који прописује да корисник експропријације може, изузетно, затражити од Министарства финансија дозволу за преузимање поседа над земљиштем без исплаћене накнаде.</p> <p>Не постоји прецизно дефинисан временски оквир од тренутка када је понуђена накнада РАР-у до издавања решења Министарства финансија по члану 35, али</p>	У националном законодавству постоје одредбе које омогућавају држави да преузме посед над земљиштем чак и ако РАР-ови нису примили накнаду. Међутим, одредбе из члана 35. представљају механизам који се користи изузетно, а корисник експропријације мора да оправда покретање овог механизма.	<p>С обзиром на природу пројекта, мало је вероватно да ће бити потребан приступ локацији пре исплате накнаде.</p> <p>Приступ локацији ће најпре бити потребан за парцеле неопходне за изградњу бране. Тренутно је у току 5 судских поступака, сви у вези са спорењем око понуђене накнаде. Очекује се да ће ови поступци бити решени до краја године, односно пре почетка било каквих грађевинских радова на локацији.</p> <p>Остали судски поступци и парцеле које су још увек у процесу експропријације односе се на акумулацију и неће бити предмет утицаја све до завршетка радова на брани, што оставља довољно времена да се поступак експропријације заврши и окончају сви судски поступци.</p>

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

План поновног успостављања извора прихода

Тема	Услови за реализацију EBRD-а	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани јазови	Корективне мере за превазилажење јазова
		<p>се у пракси ова мера користи као последње средство за јавне инвеститоре.</p> <p>И тада, члан 16. Закона о експропријацији прописује да се претходном власнику мора обезбедити привремени алтернативни смештај, све док се не договори трајно решење и не исплати накнада.</p> <p>Присилна исељења нису дозвољена по националном законодавству, без суштинског претходног образложења и процеса консултација. Присилна исељења социјално или економски угрожених лица дозвољена су само ако је обезбеђен алтернативни социјални смештај.</p>		

5. Права и накнаде

5.1 Лица под утицајем пројекта (РАР)

Следеће групе РАР имају право на накнаду и могу добити компензацију у оквиру овог Плана:

- Сваки РАР који губи земљиште, било да је покривено правним титулом, легализујуће или без регистрованог власничког статуса;
- Закупци, регистровани или нерегистровани;
- Власници објеката, усева, биљака или других предмета који су везани за земљиште;
- РАР који губе посао, приход или плате.

У случајевима када су погођени нерегистровани корисници земљишта, укључујући оне са истеклим уговорима о закупу који настављају да користе земљиште, “Србијаводе” ће помоћи погођеним корисницима да региструју или ажурирају своја права на земљиште како би омогућили накнаду у складу са законодавством Републике Србије. Овај процес се примењује и у случајевима када власништво није решено због оставинских поступака или заједничког породичног власништва, како би се осигурало да легитимни корисници не буду искључени из накнаде.

Сва имовина и објекти који се налазе на захваћеним парцелама, без обзира да ли их поседују регистровани или нерегистровани корисници, биће процењени и надокнађени по истим критеријумима вредновања. Поред тога, погођеним лицима биће омогућено да преузму материјале са својих имања, укључујући употребљив грађевински материјал, дрвеће и другу вегетацију, како би се минимизовали губици и подржала самостална обнова.

5.2 Права на накнаду и помоћ

Накнаде и права треба да обезбеде да лица погођена пројектом (РАР) могу да одрже или побољшају своју егзистенцију и животни стандард након имплементације Пројекта. За потребе утврђивања подобности, датум пресека за Пројекат је утврђен као 18. август 2022. године, што одговара датуму завршетка друштвено-економског истраживања. Лица која заузму или изврше побољшања на погођеним површинама након овог датума неће имати право на накнаду. Табела 16 у наставку приказује права за различите категорије лица погођених пројектом и одговарајуће утицаје повезане са Пројектом.

Права представљена у наставку примењују се на све утицаје на земљиште и имовину који су потребни за Пројекат, укључујући и тренутно идентификоване области и свако додатно земљиште које може бити потребно касније (као што су проширење путева, замке за седимент и њихови приступни путеви, сеоски приступни путеви или радови на приобаљу), чиме се обезбеђује да су сви такви утицаји обухваћени овом матрицом.

Врста губитка	Лице са правом	Право на накнаду	Одговорност	Временски оквир
А. ТРАЈНИ УТИЦАЈИ				
А1. ОБЈЕКТИ				
Губитак стамбеног објекта	Власник са формалним правом (укључујући и оне који имају захтев на земљу који је признат или препознатљив по националним законима)	Консултације о техничким/дизајнерским опцијама за изузимање из експропријације. Представљање ризика повезаних са останком имовине.	“Србијаводе”	Q3 2025
		Накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену имовине И покривање свих трошкова у вези са пресељењем (као што су трошкови селидбе и прелазна подршка, ако је применљиво, у случају физичког расељавања), као и регистрација, административне и друге додатне мере које ће бити договорене са РАР-овима, по потреби.	“Србијаводе” као корисник експропријације, уз подршку општине као административног органа	Исплата накнаде најмање три месеца пре мобилизације на локацији, уз минимум 60 дана за пресељење.
		Наставак коришћења и животних активности на имовини може се наставити након исплате накнаде (или по завршетку преноса власништва), све док земљиште и објекти не морају бити напуштени ради реализације пројекта.	ЕРС извођач радова	РАР мора бити обавештен о року за напуштање куће најмање 60 дана унапред.
Губитак нестамбених објеката (системи за наводњавање, оградe, бунари, шупе за стоку, штале и сл.)	Власници објеката који се користе за држање стоке (није од значаја да ли је власник објекта уједно и власник земљишта, купац или неформални власник/корисник земљишта, под условом да је сносио трошкове изградње/унапређења или	Накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену имовине И покривање свих трошкова у вези са пресељењем (као што је подршка за селидбу, ако је применљиво), као и регистрација, административне и друге додатне мере које ће бити договорене са РАР-овима, по потреби. Наставак коришћења и животних активности на имовини може се наставити након исплате накнаде (или по	“Србијаводе”	Накнада се исплаћује пре него што приступ земљишту буде потребан. Благовремено обавештавање о потреби напуштања објеката. РАР мора бити обавештен о року за

Врста губитка	Лице са правом	Право на накнаду	Одговорност	Временски оквир
	стекао власништво на други, препознатљив начин)	завршетку преноса власништва), све док земљиште и објекти не морају бити напуштени ради реализације пројекта.	ЕРС извођач радова	напуштање куће најмање 60 дана унапред.
Нестамбене структуре (као што су бунари)	Власници/корисници погођених бунара	Изградња заменских бунара најмање истог квалитета и капацитета.	“Србијаводе”	Заменски бунар треба обезбедити пре уклањања постојећег.
С - ДРУГЕ СИТУАЦИЈЕ РАСЕЉАВАЊА				
А2. ЗЕМЉИШТЕ				
Пољопривредно земљиште, без обзира на обим губитка (делимичан или потпун губитак имовине)	Власник са формалним правом (укључујући и оне који имају захтев на земљу који је признат или препознатљив по националним законима)	<p>Заменско земљиште (уколико је доступно) једнаке или веће вредности и сличне продуктивности у непосредној близини или у оквиру ширег подручја, уз покривање свих релевантних трошкова у вези са расељавањем, административних и регистрационих мера, по потреби.</p> <p>ИЛИ</p> <p>Накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену имовине (ако одговарајуће заменско земљиште није доступно, или ако је то преференца власника)</p> <p>И</p> <p>покривање свих трошкова у вези са расељавањем (као што је подршка за селидбу, ако је применљиво, као и регистрација, административне и друге додатне мере које ће бити договорене са РАР-овима, како би се омогућило подобним РАР-овима да купе заменске парцеле, чиме се испуњавају EBRD захтеви за вредност замене).</p>	“Србијаводе”	<p>По поднетом захтеву од стране РАР-а</p> <p>Накнада се исплаћује пре него што приступ земљишту буде потребан. Тржишна накнада се већ исплаћује РАР-овима. Мере ће бити развијене као део ПЛАН-а, а договорена подршка ће бити обезбеђена на захтев подобних РАР-ова.</p>

Врста губитка	Лице са правом	Право на накнаду	Одговорност	Временски оквир
	Закупци	Заменско земљиште сличне продуктивности. Ако земљиште није доступно, размотрити накнаду или додатне мере у складу са условима закупа и степеном утицаја. Накнада се заснива на потврђеним условима закупа, укључујући преостали период закупа, вредност изгубљеног коришћења или продуктивности, као и све документоване трошкове или губитке који произилазе из утицаја.	“Србијаводе” као корисник експропријације, уз подршку општине као административног органа	По поднетом захтеву од стране РАР-а Накнада се исплаћује пре него што приступ земљишту буде потребан.
	Неформални корисници земље (ако их има)	Парцела у закупу на државном земљишту	“Србијаводе” као корисник експропријације, уз подршку општине као административног органа	По поднетом захтеву од стране РАР-а Накнада се исплаћује пре него што приступ земљишту буде потребан.
Неекономично земљиште (у случају да преостала површина земљишта није економски одржива, може бити експроприсана на захтев РАР-а)	Власник са формалним правом (укључујући и оне који имају захтев на земљу који је признат или препознатљив по националним законима)	Накнада слична оној која је предвиђена за пољопривредно земљиште, као што је наведено у табели изнад	“Србијаводе”	По поднетом захтеву од стране РАР-а, све до две године након почетка фазе рада/издавања употребне дозволе (у складу са чланом 10. Закона о експропријацији). Накнада се исплаћује пре него што приступ земљишту буде потребан.
А3. УСЕВИ И ВИШЕГОДИШЊЕ БИЉКЕ НА ЗЕМЉИШТУ				

Врста губитка	Лице са правом	Право на накнаду	Одговорност	Временски оквир
Губитак једногодишњих усева који нису могли бити пожњевени пре преузимања земљишта	Власници усева (није од значаја да ли је власник усева уједно и власник земљишта, закупац или неформални власник/корисник земљишта, под условом да је сносио трошкове сетве или стекао власништво на други, препознатљив начин)	Омогућити жетву, где год је то изводљиво. Ако жетва није изводљива, накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену експроприсаних усева, уз корекцију за део који је већ пожњевен.	ЕРС Извођач радова “Србијаводе”	Пре него што приступ земљишту буде потребан. Обезбедити писмено обавештење најмање једну пољопривредну сезону пре него што приступ земљишту буде потребан. Накнада пре приступа земљишту.
Губитак вишегодишњих биљака и дрвећа (воћке, виногради и друге плодоносеће биљке)	Власници биљака (није од значаја да ли је власник биљака уједно и власник земљишта, закупац или неформални власник/корисник земљишта, под условом да је сносио трошкове садње или стекао власништво на други, препознатљив начин)	Омогућити жетву, где год је то изводљиво. И Накнада по пуној вредности замене, која се заснива на старосној категорији и рачуна као бруто тржишна вредност једногодишњег прихода помножена бројем година потребних да вишегодишња биљка достигне сличну продуктивност/старост, плус цена садница и почетних материјала.	ЕРС Извођач радова “Србијаводе”	Пре него што приступ земљишту буде потребан. Обавештење. Накнада пре приступа земљишту.
Губитак вишегодишњих биљака и дрвећа (неплодоносеће / дрвна маса)		Накнада по пуној вредности замене, на основу тржишне цене запремине сувог дрвета, плус цена садница и почетних материјала	“Србијаводе”	Накнада пре приступа земљишту.
A4. ДРУГЕ СИТУАЦИЈЕ РАСЕЉАВАЊА				

Врста губитка	Лице са правом	Право на накнаду	Одговорност	Временски оквир
Губитак приступа уобичајеним ресурсима, погодностима, заједничким ресурсима и објектима	Заједнице или домаћинства	Правовремено информисање о пореметању, обезбеђивање краткорочних алтернатива за све критичне услуге док се приступ не обнови. Обнова јавног власништва или услуга (путеви, објекти од јавног интереса или слично). Обнављање приступа погодностима или услугама на претходни ниво.	“Србијаводе” и ЕРС Извођач радова	Током целе фазе изградње.
Успостављање трајних службености (може бити потребно за измештање инсталација, обезбеђивање приступа и сл.)	Власници парцела	Накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену имовине и релевантне додатне мере. Ако наметнута службеност онемогући економско коришћење земљишта, парцела мора бити у потпуности откупљена.	“Србијаводе” и ЕРС Извођач радова	Током целе фазе изградње.
Неодређени утицај (укључујући екосистемске услуге)	Свако лице погођено утицајем	Сваки неодређени утицај биће ублажен у складу са принципима и циљевима овог документа	N/A	N/A
Подршка рањивим групама становништва	Категорије осетљивих група, укључујући: домаћинства са приходима испод линије сиромаштва, домаћинства којима управљају жене, старије особе без породичне подршке, домаћинства са више малолетне деце, домаћинства са чланом са инвалидитетом.	Упис у државне програме социјалне помоћи, ако већ нису укључени Приоритет у локалном запошљавању за радно способне чланове рањивих домаћINSTAVA	“Србијаводе” као корисник експропријације, уз подршку општине као административног органа и ЕРС Извођача радова	Накнада пре него што приступ земљишту буде потребан. Током целе фазе изградње.
A.5 МЕРЕ ЗА ОБНОВУ ИЗВОРА ПРИХОДА				
Трајни губитак могућности за наставак пољопривредне производње	Претходни власници земљишта (носиоци права својине и чланови њихових домаћINSTAVA) који немају	Наставак коришћења експроприсане имовине све док имовина не буде потребна за реализацију Пројекта, без обзира на статус накнаде и власништва	ЕРС Извођач радова	За напуштање земљишта – најмање једна пољопривредна

Врста губитка	Лице са правом	Право на накнаду	Одговорност	Временски оквир
	могућност или жељу да наставе са пољопривредном производњом након експропријације (због старости, здравственог стања, ограничене могућности за куповину заменског земљишта)	Приступ информацијама о стратегији запошљавања коју је развио извођач радова. Приступ смисленим консултацијама о програмима обуке и помоћи у запошљавању (Национална служба за запошљавање, Фондација Дивац и други). Приступ програмима обуке за унапређење вештина (стручно оспособљавање, курсеви енглеског и рада на рачунару, обуке у области услуга и администрације...).	“Србијаводе” и ЕРС Извођач радова	сезона након исплате накнаде.. По поднетом захтеву од стране РАР-а, након проактивног ангажовања и потврде њиховог интересовања Током фазе изградње и у почетној фази рада (прва година рада)
В. ПРИВРЕМЕНИ УТИЦАЈИ				
Утицаји изазвани привременим заузећем земљишта и свака штета на имовини настала током привременог заузећа	Власник имовине (укључујући и оне који имају захтев на земљу који је признат или препознатљив по националним законима)	Тржишна цена закупа за време трајања заузећа + вредност замене у складу са овом матрицом за погођене усеве, воћњаке, расаднике итд. + накнада за сваку штету на имовини процењену по вредности замене И; Земљиште мора бити враћено у првобитно стање. Унапређени квалитет земљишта услед радова на површинском слоју не сме бити уклоњен, осим ако није другачије договорено са власником.	“Србијаводе” и ЕРС Извођач радова	Током целе фазе изградње. Накнада пре него што приступ земљишту буде потребан.
Мере за обнову извора прихода – Привремени губитак могућности за наставак пољопривредне производње	Претходни власници земљишта који намеравају да наставе са пољопривредном производњом на заменском	Наставак коришћења експроприсане имовине све док имовина не буде потребна за реализацију Пројекта, без обзира на статус накнаде и власништва	ЕРС Извођач радова	За напуштање земљишта – најмање једна пољопривредна сезона након исплате накнаде.

Врста губитка	Лице са правом	Право на накнаду	Одговорност	Временски оквир
	земљишту купљеном од добијене накнаде	Унапређење квалитета другог пољопривредног земљишта у власништву РАР-а, кроз нивелисање и расподелу површинског слоја земљишта прикупљеног са ширег експроприсаног подручја	“Србијаводе” и ЕРС Извођач радова	По поднетом захтеву од стране РАР-а
		Пристап ресурсима, укључујући консултације о програмима грантова и другим облицима финансијске или стручне подршке за пољопривреду (нпр. IPARD)	“Србијаводе” и ЕРС Извођач радова	Током фазе изградње и у почетној фази рада (прва година рада)

6. Мере за поновно успостављање извора прихода

У складу са Условом за реализацију EBRD PR5 који се односи на прибављање земљишта, невољно расељавање и економско расељавање, сва лица чији су извори прихода погођени Пројектом имају право на мере за поновно успостављање извора прихода, усмерене на побољшање или, најмање, обнову њиховог животног стандарда и извора прихода на ниво пре Пројекта. Поновно успостављање извора прихода сматра се привременим и транзиционим процесом, намењеним да премости јаз између губитка приступа продуктивним ресурсима и тренутка када погођена лица могу поново да успоставе или побољшају своје изворе прихода.

Помоћ у обнови извора прихода може укључити приступ кредитним линијама, техничку обуку или могућности запослења повезане са Пројектом, осмишљене да ојачају капацитет за генерисање прихода, обнове ниво производње и побољшају укупан животни стандард.

Овај одељак представља предложене почетне мере за поновно успостављање извора прихода, развијене ради ублажавања економског расељавања, поремећаја у егзистенцији и преосталих празнина идентификованих кроз процес експропријације и анкетирања. Мере имају за циљ да обнове или побољшају животни стандард и капацитет за генерисање прихода погођених домаћинстава, у складу са PR5 EBRD и добром међународном праксом.

Предложене мере комбинују накнаду, обнову приступа, изградњу капацитета и институционалну подршку, прилагођене потребама различитих лица погођених пројектом (РАР), укључујући власнике земљишта, закупце, неформалне кориснике и осетљиве групе. Табела у наставку приказује оквир за имплементацију и биће редовно прегледана и ажурирана ради континуираног унапређења и одражавања повратних информација заинтересованих страна, реалности имплементације на терену и научених лекција.

#	Мера	Образложење / детаљи (шта и зашто)	Циљна група РАР-ова	Одговорни	Временски оквир
А. Приступ земљишту, експропријација и мере у вези са имовином					
1.	План ублажавања прекида приступа заједници (CSMP)	Мапирање свих локација где би приступ заједнице/домаћинства могао бити прекинут; договор о мерама ублажавања са РАР-овима (привремене и трајне руте, сигнализација/осветљење); вођење записника; дефинисање одговорности; успостављање редовне комуникације са општинама и катастарским представницима; праћење задовољства РАР-ова након имплементације; достављање плана на одобрење финансијерима.	Домаћинства / заједнице које се суочавају са привременим или трајним прекидом приступа	ЈВП „Србијаводе“ / Јединица за имплементацију пројекта (PIU) (води); Извођач радова (имплементација); Општине и катастарски представници (координација)	План се развија пре прве исплате и најкасније до почетка радова; мере се спроводе пре радова на свакој погођеној локацији; провера задовољства након имплементације.
2.	Погођени бунари / Замена или измена постојећег система за наводњавање	Идентификација бунара погођених пуњењем акумулације (посебно села која зависе искључиво од бунара) и парцела са прекинутим наводњавањем; мерење почетног квалитета и капацитета воде; пројектовање мера ублажавања ради обезбеђивања адекватног снабдевања (нови бушени бунар, прикључак или заједничка тачка истог или бољег квалитета воде и истог или већег капацитета/приноса); одржавање састанака и вођење записника; имплементација решења; добијање потврде домаћинства о адекватности пре затварања постојећих бунара. Укључити тестирање квалитета воде и објављивање резултата за погођене заједнице. „Србијаводе“ ће поделити резултате тестирања са јасном поруком о квалитету воде (укључујући информацију да ли је вода прихватљива за употребу у сврху пијења). Нови бунари улазе у програм мониторинга нивоа подземних вода.	Домаћинства којима ће једини извор воде бити уклоњен/потопљен	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води и прати); Извођач радова (мапирање, пројектовање решења, имплементација на терену)	Мапирање до краја пројектовања. Пројектно решење пре почетка радова у зони бунара. Спровести пре било које активности на пројекту која би утицала на постојећи извор воде; потврда домаћинства пре деактивације постојећег извора воде. Редовно праћење. <i>Опите решење за наводњавање – будућа прилика за пројекат (фаза 2)</i>

#	Мера	Образложење / детаљи (шта и зашто)	Циљна група РАР-ова	Одговорни	Временски оквир
3.	Подршка у посредовању и трансакцијама са земљиштем	Помоћ РАР-овима заинтересованим за куповину заменског земљишта у идентификацији, куповини и регистрацији заменског земљишта ради смањења административних баријера.	Домаћинства која купују заменско земљиште	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води); ЈВП и правне службе општина	Током спровођења експропријације и до две године након што је земљиште преузето за изградњу, како би се домаћинствима омогућило довољно времена да одлуче да ли им је потребна ова подршка након што више немају приступ свом земљишту.
4.	Поступак за усејане усева и вишегодишње биљке (жетва / накнада)	Омогућити жетву ако је изводљиво; Ако није, накнада по распореду усева и старосној/сортној класи; Јасна обавештења о жетви и документација.	Пољопривредници/воћари са усејаним усевима/вишегодишњим биљкама у тренутку преузимања	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води и координира); Извођач радова (термини приступа)	Пре уступања земљишта извођачу; спроводити по парцелама према распореду.
5.	Пут за закупце и (ако их има) сквотере <i>(до сада нису идентификовани сквотери током интервјуа)</i>	Олакшати нове уговоре о закупу на расположивом општинском/државном земљишту; Понудити натуралну подршку / поновно успостављање на новом земљишту где је потребно; Обезбедити прилагођене информације о испуњености услова. За неформалне кориснике (ако буду идентификовани), прилагођена помоћ ће обухватити јасно објашњење подобности, потребне документације и упућивање на релевантне општинске програме за обнову егзистенције.	Регистровани закупци; (ако их има) неформални корисници	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води); Општине (подршка)	Почетак од објављивања; континуирано до прве пуне сезоне након радова.
6.	Прозор за откуп неекономичног остатка (комуникација и подршка)	Омогућава РАР-овима да у дефинисаном периоду затраже потпуни откуп неекономичног остатка („изоловано земљиште“) Обезбедити јасан поступак и документацију	РАР-ови са неекономичним остатком (према тесту одрживости)	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води); Општине (подршка)	Отворено током изградње и до 2 године након почетка рада/употребне дозволе.

#	Мера	Образложење / детаљи (шта и зашто)	Циљна група РАР-ова	Одговорни	Временски оквир
7.	Протокол за службености (накнада и ескалација)	Поступак за трајне службености (сервитуте), укључујући накнаду и ескалацију до потпуног откупа ако коришћење земљишта постане неизводљиво (ово је могуће за успостављање приступних путева и сл.).	РАР-ови погођени трајним службеностима/сервиту тима	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води)	Пре и током изградње (како се службености успостављају).
8.	Прозор за наставак коришћења (након накнаде)	Омогућава наставак коришћења земљишта/објеката (где је безбедно, нпр. не превише близу грађевинских радова) у дефинисаном периоду након накнаде, све док област заиста не буде потребна; смањује поремећаје и губитке прихода.	Сви РАР чије земљиште/објекти нису одмах потребни за радове	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (вођење и координација); Извођач (имплементација); Општине (подршка и обавештења уз ЈИП)	Ступа на снагу одмах; једна пољопривредна сезона пре преузимања.
9.	Обнова јавних погодности/ресурса	Обновити јавне путеве, стазе, објекте или заједничке ресурсе погођене пројектом на стање пре пројекта или боље.	Заједнице где су јавна добра погођена	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води); Извођач (радови); Општине (подршка)	Основно истраживање и мапирање. Спровести током радова. Проверити пре завршетка.
10.	Терасирање / дренажа и микро-радови за приступ парцелама	Мали грађевински радови (степенице, канали, рампе) на падинама/влажним местима; обнова употребљивости и безбедности.	Падинске/влажне или реконфигурисане парцеле, старији РАР	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води); Извођач (имплементација радова)	Пре кишног периода; око 3 месеца.
В. Земљиште, пољопривредни улази и физичка обнова					

#	Мера	Образложење / детаљи (шта и зашто)	Циљна група РАР-ова	Одговорни	Временски оквир
11.	Заштита и побољшање земљишта/површинског слоја	Сакупљање/поновно распоређивање површинског слоја; додаци за земљиште; покривени усев — одржавање плодности и структуре у близини радова. <i>(вишак површинског слоја који није потребан за пројектно уређење)</i>	Поља у близини радова (приоритет земљиште које је и даље у власништву РАР)	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (вођење); Извођач (помоћ)	Током радова: прва сезона.
12.	Пакет пољопривредних улаза	Семе, ђубриво, основни алати; избегавање пропуштене сезоне и брза обнова сетве. <i>(у случају оштећења усева или немогућности да се усеви сакупе)</i>	Домаћинства која поново успостављају усеве	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води); Стручна саветодавна подршка преко консултанта за подршку PIU	Прва сезона садње; 1–2 круга.
13.	Комплет за поновно успостављање воћњака/винограда	Саднице, колци, хранљиве материје; обнова трајних извора прихода. <i>(у случају оштећења усева или немогућности да се усеви сакупе)</i>	Домаћинства са трајним губицима	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води); Стручна саветодавна подршка преко консултанта за подршку PIU	Следећа сезона за садњу.
С. Обнова егзистенције – Подршка пољопривреди и наводњавању					

#	Мера	Образложење / детаљи (шта и зашто)	Циљна група РАР-ова	Одговорни	Временски оквир
14.	Дани пољопривредне продуктивности и О&М наводњавања	Брига о земљишту/површинском слоју, распоред наводњавања, опстанак воћњака; максимизира ефекат улагања и мера наводњавања. Презентациона обука / радионица / демонстрација. Приоритет у приступу наводњавању за лица погођена Пројектом. Сесије ће бити заказане и реализоване на начин који омогућава учешће жена и осетљивих лица погођених пројектом (РАР).	Домаћинства која поново успостављају производњу усева; корисници наводњавања/улагања	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води); пољопривредна саветодавна служба; локалне расаднике (подршка, по потреби)	Прозори за садњу; поновити наредне сезоне. Рано идентификовање лица заинтересованих за прикључење на будући систем за наводњавање, ако буде доступан (будућа прилика за пројекат).
15.	Обука за рад на механизацији и основно одржавање	Безбедан рад, рутинско одржавање, ефикасност потрошње горива; штити нова улагања домаћинства у механизацију.	РАР-ови са пољопривредном/комуналном механизацијом	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води и координира); извођач радова (обезбеђује одржавање)	Квартални циклуси.
D. Обнова егзистенције – Запошљавање, вештине, пољопривреда и подршка пословању					
16.	Стручна обука и унапређење безбедности на градилишту (кратки модули) <i>(мера о помоћи при запошљавању и повезивању укључена је у CAP у оквиру HLA CAP)</i>	Модули у трајању од 2–3 дана, повезани са захтевима ЕРС/пројекта (безбедност на градилишту, сигнализација/План управљања саобраћајем, мала механизација/лична заштитна опрема).	Одрасли радно способни и млади (старији од 18 година) који нису у образовању, запослењу или обуци (NEET) (почетни ниво). Проактивни позиви биће упућени женама и другим осетљивим групама ради подршке инклузивном учешћу.	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (вођење) Извођач (курикулум обуке) NES ⁵ (упућивања); потенцијално погодне НВО	Од почетка ангажовања ЕРС Извођача; групе сваких 2–3 месеца. ЕРС извођач да обезбеди списак обучених локалних лица за друге потенцијалне фазе пројекта.

⁵ Национална служба за запошљавање (NES), потенцијални партнери за програме везане за запошљавање, стручну обуку и активности подршке егзистенцији.

#	Мера	Образложење / детаљи (шта и зашто)	Циљна група РАР-ова	Одговорни	Временски оквир
17.	Радионице за припрему за запошљавање и посредовање <i>(мера о помоћи при запошљавању и повезивању укључена је у CAP у оквиру HLA CAP)</i>	Клинике за CV/интервјуе, дани послодаваца; регистрација код НСЗ; повезивање са ЕРС/општинским улогама.	Незапослена/недовољн о запослена лица погођена пројектом (РАР); млади; жене.	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (вођење) NES Извођач и општински НР/Правни сектор (координација)	Месечни циклуси усклађени са периодима запошљавања.
18.	Обука за микро-бизнис и финансијску писменост	Леап план, новчани ток, књиговодство, приступ тржишту; у пару са почетним пакетима за пољопривредне делатности. Почетни алати + обука; диверзификација тамо где пољопривреда више није одржива или пожељна. <i>(Потенцијално за лица која изгубе сву пољопривредну земљу.)</i>	РАР-ови који прелазе на непољопривредне делатности; рањива домаћинства	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (вођење) Општина и Министарство (координација) НВО	2–3 групе у периоду од 12–18 месеци.
19.	IPARD и клиника за навигацију пољопривредним грантовима <i>(мера о помоћи при запошљавању и повезивању укључена је у CAP у оквиру HLA CAP)</i>	Саветодавна и практична подршка за идентификацију одговарајућих међународних (нпр. IPARD) / националних пољопривредних грантова, смернице за припрему и подношење апликација (бизнис план, буџети, дозволе); максимизира коришћење инвестиција у воћњаке/сточарство/наводњавање.	Пољопривредна домаћинства која реинвестирају или модернизују; РАР-ови са воћњацима/сточарство м	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (вођење) Општина и Министарство (координација) НВО	Клинике сваких 6 месеци током првих 24 месеца.

#	Мера	Образложење / детаљи (шта и зашто)	Циљна група РАР-ова	Одговорни	Временски оквир
20.	Пакет подршке за сточарство за домаћинства потенцијално погођена губитком пашњака	<p>а) Обезбеђивање сена из зона одржавања.</p> <p>Пружа привремену замену за изгубљене неформалне траке за испашу и обезбеђује довољну храну за животиње.</p> <p>б) Обука из ветеринарства и здравља животиња.</p> <p>Побољшава здравље стоке, смањује ризик од болести и подржава отпорније управљање малим сточарским системима.</p> <p>с) Мања побољшања штала и ограда.</p> <p>Побољшава склониште, безбедност и продуктивност стоке кроз мање структурне интервенције.</p>	Домаћинства која држе стоку, са приоритетом за осетљиве РАР.	<p>ЈВП „Србијаводе“ / PIU (вођење)</p> <p>Извођач/општина (мањи радови где је применљиво, сакупљање сена)</p> <p>НВО, локалне ветеринарске службе (спровођење обуке)</p>	<p>а) Рано у имплементацији Плана, након потврде утицаја повезаних са испашом</p> <p>б), с) Током имплементације Плана, након идентификације подобних РАР</p>
Е. Документација, правна подршка и транспарентност накнада					
21.	Олакшавање катастра и документације	<p>Обезбедити административну и правну подршку у случајевима застарелих власничких записа, у току оставинских поступака или недостајуће документације.</p> <p>Олакшати координацију између катастарских служби, општина и министарстава ради остваривања права.</p>	Домаћинства са проблемима власништва/наслеђа	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води и координира); Катастар / Општина / Релевантно министарство (учешће у решавању)	Почети одмах и до завршетка поступка експропријације.

#	Мера	Образложење / детаљи (шта и зашто)	Циљна група РАР-ова	Одговорни	Временски оквир
22.	Правна клиника (процена вредности/документација) и пакет транспарентности накнаде	а) Тријажа и паракравна подршка за спорне случајеве процене вредности/документације; посредовање пре суда. б) Једноставно објашњење критеријума/рокова за процену вредности; често постављана питања; калкулатор цене/ха; клиника у заједници. Организовати информативне сесије у локалним заједницама ради информисања о доступној подршци.	Случајеви спорне процене вредности/документације	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (води и координира); НВО са правним искуством; Заштитник грађана (Омбудсман)	Почети одмах и до завршетка поступка експропријације.
F. Подршка за рањивост					
23.	Пакет подршке за осетљиве групе лица погођених пројектом (РАР) који испуњавају услове према Матрици права <i>(укључујући упис у програме социјалне помоћи)</i>	Помоћ при упису у програме социјалне помоћи (ако већ нису уписани); приоритет за локална запошљавања/обуке.	Осетљива домаћинства (домаћинства којима управљају жене, старији који живе сами, ниски приходи, самохрани родитељи итд.)	ЈВП „Србијаводе“ / PIU (вођење и координација) Општинске социјалне службе (подршка и посредовање) НВО (сарадња, ако је могуће и погодне идентификоване)	Почетак током процеса експропријације и све до његовог завршетка. Периодичне провере ће се спроводити ради потврде да је помоћ адекватна и прилагођавања подршке где је потребно.

7. Консултације и обелодањивање информација

7.1 Консултације

Пројекат подстиче и наставиће да подстиче активно учешће јавности и заинтересованих страна које обухвата размену информација и учешће у доношењу одлука током израде и спровођења Плана поновног успостављања извора прихода. Циљеви консултација су: (a) идентификовати и помоћи у решавању забринутости РАР у вези са припремом и спровођењем Плана; (b) утврдити преференције РАР у погледу врсте и начина пружања мера подршке за егзистенцију; (c) умањити забринутости РАР и обезбедити транспарентност активности накнаде и обнове извора прихода; и (d) избећи непотребна и скупа кашњења у спровођењу пројекта.

Према политикама EBRD, РАР морају бити консултовани и добити прилику да учествују у планирању и спровођењу процеса прибављања земљишта и расељавања. Такође, морају бити благовремено и на одговарајући начин информисани о својим правима и правима на накнаду, резултатима процеса планирања, као и о распоредима и процедурама за спровођење Плана. Током додатног анкетирања, РАР су охрабрени да присуствују предстојећим јавним консултацијама, изнесу своје мишљење и поставе питања.

Састанци јавног објављивања и консултација за Студију и пратећа документа за пројекат бране Памбуковица одржани су између 13. и 15. октобра 2025. године, које је организовало ЈВП „Србијаводе“ у сарадњи са Агир и општинама Уб и Ваљево, уз учешће EBRD-а (кратак преглед састанака јавног објављивања дат је у Прилогу Ц). Састанци су одржани у Београду, Убу, Памбуковици и Голој Глави и обухватили су 22 лица погођена пројектом (РАР), као и представнике ЈВП „Србијаводе“, локалних општина, EBRD-а и консултанта за Студију. Консултације су имале за циљ да представе Студију, пруже информације о експропријацији и накнадама и прикупе повратне информације заинтересованих страна о Пројекту и очекиваним утицајима.

Током дискусија, учесници су више пута истицали поједине теме и питања. Најчешћа забринутост односила се на приступ земљишту и сеоским путевима. Многи РАР су изразили бојазан да би формирање акумулације и пратећи грађевински радови могли ограничити или онемогућити приступ преосталим пољопривредним парцелама. Затражено је јасно мапирање захваћених рута и уверења да ће алтернативни приступни путеви бити обезбеђени пре затварања постојећих. Становници су такође указали на лоше стање локалних путева и затражили њихову санацију по завршетку радова. У Голој Глави, поједини РАР тражили су појашњење који ће тачно путеви бити плаћени и како ће се обезбедити приступ домаћинствима и газдинствима.

Више учесника затражило је додатне информације о поступцима експропријације и накнаде, укључујући методологију вредновања, разлике у ценама земљишта и расположива правна средства. Неки су питали да ли Пројекат може откупити економски неисплативе остатке парцела, док су други поменули текуће судске поступке. “Србијаводе” и општински представници су појаснили да се процене заснивају на проценама Пореске управе и да су правни лекови доступни. Такође је потврђено да ће се куповина економски неисплативих остатака разматрати у складу са чланом 10. Закона о експропријацији.

Изражене су и забринутости у вези са могућим утицајима на ниво подземних вода и бунаре, нарочито за домаћинства која се ослањају на приватне изворе воде. Учесници су питали о заменским бунарима, легализацији постојећих извора и потенцијалним користима од система за наводњавање. У одговору је “Србијаводе” појаснило да ће, где је потребно, бити обезбеђени заменски бунари, дизајнирани ради континуитета водоснабдевања, и да ће акумулација подржати развој наводњавања на приближно 2.200 хектара у каснијој фази. Компанија је позвала општине да помогну у идентификацији приоритетних зона покрића наводњавањем.

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

Помињане су и еколошке и социјалне теме, укључујући прашину и буку током градње, могућу штету на усевима и страх да би се акумулација могла устајати или замочварити. Једно домаћинство уз државни пут затражило је мере заштите од потенцијалног плављења и конструктивних утицаја. Пројектни тим је појаснио да ће редован мониторинг квалитета воде и управљање вегетацијом спречити стагнацију, док ће извођач бити у обавези да контролише запрашеност, обнови путеве и примени адекватне мере ублажавања појединачно, где је потребно.

Неколико РАР-ова је навело да нису у потпуности упознати са процедурама за жалбе и затражили су јасније канале комуникације. Учесници су предложили систематичнију поделу информација преко општинских канцеларија, огласних табли и редовних састанака. Поједини су поменули нерешена питања у локалним пореским или земљишним евиденцијама и затражили бољу координацију институција. „Србијаводе“ је евидентирало појединачне случајеве за даље поступање и потврдило да су механизми за жалбе и обелодањивање део Студије и да ће бити додатно ојачани током имплементације.

Уопштено, учесници су исказали подршку циљевима Пројекта, препознајући дугорочне користи у погледу заштите од поплава и наводњавања, уз истовремено истицање потребе за већом транспарентношћу, благовременим информацијама и правичном накнадом. Консултације су потврдиле да је ангажовање заједнице кључно за очување поверења и сарадње у наредним фазама пројектовања и изградње. Стога ће се са погођеним домаћинствима и локалним властима наставити са накнадним састанцима како би се решавала локацијски специфична питања и обезбедила континуирана комуникација.

7.2 Објављивање Плана

Јавна информативна брошура која резимира кључне приступе прибављању земљишта и расељавању припремљена је на енглеском језику, преведена на српски и дистрибуирана учесницима током јавних консултација. Брошура садржи основне детаље о Пројекту и информације о приступима прибављању земљишта и расељавању, детаље о правима и накнадама, као и механизам за решавање жалби.

Ова брошура је укључена као Прилог D уз План поновног успостављања извора прихода. Ова коначна нацрт верзија Плана, на енглеском и српском језику, биће доступна у области Пројекта. Она представља интегрални део већ објављеног нацрта пакета Студије. Штампане копије биће достављене општинским канцеларијама и подељене лицима погођеним пројектом (РАР) на захтев. Поред тога, нацрт Плана (на српском и енглеском) биће објављен на званичним веб-сајтовима ЈВП „Србијаводе“ и ЕБРД-а ради обезбеђивања јавне доступности. Цео пакет Студије биће финализован након што се заврши минимални период објављивања од 120 дана, узимајући у обзир повратне информације добијене од заинтересованих страна у оквиру пројекта.

8. Механизам за жалбе

8.1 Поступак за решавање жалби

Поступци разматрања жалби у оквиру Пројекта имају за циљ да обезбеде ефикасан и систематичан механизам за одговор на упите, повратне информације и жалбе РАР-ова, других кључних заинтересованих страна и шире јавности. У наставку је детаљно описан процес поступања по жалбама у вези са прибављањем земљишта и расељавањем.

Пројекат укључује Механизам за решавање жалби (GRM) осмишљен да обезбеди правично и ефикасно решавање забринутости и жалби које се односе на еколошке и друштвене утицаје Пројекта. Појединци или организације могу поднети коментаре и/или жалбе лично, телефоном, поштом или путем е-поште, користећи контакт податке наведене у наставку:

Организација: ЈВП “Србијаводе”
Име: Тамара Вучковић
Лена Мариновић
Адреса: Булевар уметности 2А, Београд 11070
Телефон : +381 11 3119 400; +381 11 3119 402
Мејл : office@srbijavode.rs
URL : https://www.srbijavode.rs

Иако појединци могу навести своје име и контакт податке у обрасцу за жалбе, то није обавезно, а жалбе се могу поднети анонимно. Међутим, заинтересоване стране треба да буду свесне да неће моћи да добију одговор на анонимне жалбе и да је Пројекат посвећен поверљивом третману притужби и нетолерисању било какве дискриминације или одмазде према било коме ко поднесе жалбу. Жалбе у вези са пројектом биће прикупљане током фаза пре изградње, изградње и оперативне фазе.

Да би се ојачао механизам за решавање жалби (GRM), ЈВП „Србијаводе“ и PIU ће одржавати више доступних канала, укључујући анонимне опције, уз јасне гаранције да неће бити одмазде. Редовна ажурирања биће објављивана на информативном киоску у заједници или путем једностранних обавештења, а биће успостављени посебни дани када лица погођена пројектом (РАР) и друге заинтересоване стране могу да се састану са представником „Србијавода“ у својој заједници ради постављања питања и изношења забринутости.

Током оперативне фазе исти механизам за жалбе остаје на снази, иако одговорно лице може бити различито од оног у фазама пре изградње и изградње.

Све жалбе ће бити категорисане и евидентиране у Регистру жалби (GLR). GLR ће садржати све неопходне елементе за раздвајање жалби по полу лица које је поднело жалбу, као и по типу жалбе. Свака жалба ће бити евидентирана у регистру са следећим информацијама:

- опис жалбе,
- датум пријема / потврда пријема достављена подносиоцу,
- опис предузетих радњи (истрага, корективне мере), и
- датум решавања и затварања / достављање повратне информације подносиоцу.

Пријем жалбе треба формално потврдити путем личног састанка, телефонског позива, е-поште или писма, у року од 3 радна дана од подношења. Ако жалба није јасно разумљива или су потребне

Студија процене утицаја на животну средину и
друштвене аспекте, процена климатских промена
и техничка процена за брану Памбуковица у
Србији

додатне информације, у том периоду ће се тражити појашњење од подносиоца. Лице/организација која је поднела жалбу треба да добије контакт податке особе одговорне за решавање жалбе и процену времена потребног за завршетак поступка. Ако се жалба не може решити или ако није потребно предузети мере, подносиоцу ће бити достављено детаљно објашњење/образложење зашто проблем није решен. Одговор ће такође садржати упутство како лице/организација може наставити поступак уколико исход није задовољавајући.

За сложене жалбе може се формирати комисија за решавање спорова (која укључује топ менаџмент, друге секторе, спољне консултанте). На све жалбе треба одговорити у року од 14 радних дана од подношења. У случају кашњења, подносиоци ће бити обавештени о разлозима и очекиваном року решавања. Предложено решење треба потврдити са подносиоцем пре имплементације како би се избегле непотребне или нежељене радње. Ако се сагласи са приступом, предузимају се потребне мере за решавање проблема. Завршетак радњи се евидентира у GLR. Одговор потврђује надлежни менаџер, што укључује потписивање GLR-а или потврду у званичној преписци (која се затим архивира уз жалбу и реферише у регистру).

Након спроведених мера, треба потврдити са подносиоцем да је задовољан исходом. Свака додатна реакција подносиоца треба да се процени како би се утврдило да ли је жалба затворена или су потребне даље радње. Ако подносилац није задовољан предложеним мерама или исходом, жалба се поново разматра. Процес решавања жалби приказан је на Слици 9 испод.

Слика 9 Поступак за решавање жалби

Подносиоци жалби такође у сваком тренутку могу да траже правна средства у складу са правним системом Републике Србије.

8.2 GRM: Правни систем

Након интервенције и пружене помоћи кроз механизам за решавање жалби у оквиру Пројекта, како на регионалном тако и на централном нивоу, ако се не постигне обострано прихватљиво решење и механизам за жалбе не задовољи страну која је поднела жалбу, случај ће бити упућен надлежном суду ради решавања у складу са законодавством Републике Србије. Треба напоменути да GRM ни на који начин не ограничава право странке која подноси жалбу да свој случај у било којој фази поступка решавања жалби непосредно изнесе пред суд.

8.3 Независни механизам одговорности за пројекте EBRD-а

Сви пројекти финансирани од стране EBRD-а морају бити структурисани тако да испуне захтеве EBRD-ове Политике заштите животне средине и друштва (ESP, 2019), која укључује 10 Захтева за животну средину и друштво (ESR) за кључне области одрживости животне средине и друштва које пројекти морају испунити, укључујући ESR10 о ангажовању заинтересованих страна.

Поред тога, Независни механизам одговорности за пројекте EBRD-а (IPAM), као независан процес, има за циљ да олакша решавање питања социјалног, еколошког и јавног објављивања која покрећу лица погођена пројектом и организације цивилног друштва (CSO) у вези са пројектима финансираним од стране EBRD-а међу заинтересованим странама пројекта или да утврди да ли је Банка поступала у складу са својом ESP политиком и специфичним одредбама Политике приступа информацијама; и, где је применљиво, да реши свако постојеће непоштовање ових политика, уз спречавање будућих непоштовања од стране Банке.

9. Имплементациони аранжмани

Припрема, имплементација, мониторинг и евалуација Плана поновног успостављања извора прихода (ПЛАН) захтевају адекватну организациону и институционалну подршку. Ово поглавље описује задатке различитих јединица у активностима експропријације земљишта и обнове извора прихода.

9.1 ЈВП „Србијаводе“

Имплементацију Плана поновног успостављања извора прихода за пројекат бране Памбуковица координираће ЈВП „Србијаводе“, као Агенција за имплементацију пројекта, под надзором Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (MAFWM). План ће се спроводити у блиској сарадњи са општинама Уб и Ваљево, као и са извођачем радова (EPC Contractor), супервизором и другим релевантним заинтересованим странама.

ЈВП „Србијаводе“ ће имати укупну одговорност за имплементацију Плана поновног успостављања извора прихода, обезбеђујући да мере обнове егзистенције и накнаде буду усклађене са националним законодавством и EBRD-овим Условом за реализацију 5 (PR5). Имплементацију ће подржавати Јединица за имплементацију пројекта (PIU). У оквиру тима консултаната PIU-а биће именовани Социјални менаџер и Менаџер за ангажовање заинтересованих страна и управљање жалбама, који ће надгледати и координирати активности Плана, укључујући ангажовање заинтересованих страна, праћење и управљање жалбама.

ЈВП „Србијаводе“ ће бити одговорно за спровођење мониторинга и извештавања о имплементацији активности Плана. Ово укључује спровођење интерног мониторинга и обезбеђивање свих неопходних података и документације Монитору/Саветнику зајмодавца, који ће бити ангажован ради спровођења независног екстерног мониторинга. Монитор/Саветник зајмодавца ће припремати и достављати периодичне извештаје о усаглашености и Завршни извештај о реализацији, документујући имплементацију Плана и све повезане корективне акционе планове.

ЈВП „Србијаводе“ је такође одговорно за обезбеђивање међусекторске координације и одржавање сарадње са свим релевантним националним и локалним органима укљученим у спровођење активности експропријације земљишта и обнове извора прихода. Ово укључује доношење одлука на високом нивоу, учешће у решавању жалби и координацију са општинским комисијама за решавање жалби, где је то применљиво.

Да би се ојачала одговорност, улоге и одговорности ЈВП „Србијаводе“, општина, ЕРС извођача и консултанта за надзор у имплементацији Плана биће формализоване кроз уговорне и процедуралне аранжмане који омогућавају праћење усаглашености, укључујући управљање жалбама и подршку обнове прихода.

9.2 Општине Уб и Ваљево

Општине Уб и Ваљево су кључни субјекти у процесу преговарања и накнаде. Оне такође олакшавају координацију са РАР-овима, пружају логистичку подршку за обуке и јавне састанке, и организују локалне информативне центре где ће План и пратећа документација бити доступни. Општине ће такође помагати у идентификацији рањивих домаћинстава, пружати подршку у дистрибуцији информација и пратити локалне изазове у вези са коришћењем земљишта, изворима прихода и утицајем на инфраструктуру.

Општине ће сарађивати са ЈВП „Србијаводе“ и PIU-ом на основу јасно дефинисаних одговорности, укључујући извештавање о локалним питањима и подршку у решавању жалби на нивоу заједнице.

9.3 ЕРС извођач радова

ЕРС извођач радова ће учествовати у спровођењу релевантних компоненти Плана, посебно оних које се односе на локално запошљавање, обуке и програме заједнице повезане са изградњом. Извођач ће

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

именовати Лице за сарадњу са заједницом (CLO) и Социјалног стручњака ради обезбеђивања усклађености са захтевима социјалних перформанси током фазе изградње, укључујући одржавање комуникације са РАР-овима и подршку у решавању жалби.

Усклађеност са овим одговорностима пратиће ЈВП „Србијаводе“ и PIU кроз редовно извештавање и координационе састанке на терену.

9.4 Надзорни консултант

Надзорни консултант ће бити одговоран за независан надзор над спровођењем Плана. Консултант ће верификовати усклађеност са преузетим обавезама, потврђивати пријављене податке и припремати полугодишње извештаје о мониторингу који обухватају и квалитативне и квантитативне индикаторе.

Редовни координациони састанци ће се одржавати између свих страна укључених у имплементацију, укључујући ЈВП „Србијаводе“, ЕРС извођача радова и представнике општина, ради разматрања напретка, решавања текућих изазова и договора о корективним мерама.

Детаљан оквир за мониторинг и извештавање пратиће фазу имплементације, обезбеђујући да се напредак у обнови извора прихода систематски прати и да се по потреби уводе адаптивне мере.

Налази консултанта за надзор ће информисати ЈВП „Србијаводе“ у вези са надзором усаглашености извођача и општина и помоћи у идентификовању свих корективних мера потребних да би имплементација остала усклађена са Планом.

9.5 EBRD

EBRD ће прегледати пакет Студије документације, укључујући План и пратећа документа припремљена за Пројекат, ради обезбеђивања усклађености са захтевима своје политике.

9.6 Остали субјекти

Невладине организације (НВО) и организације засноване на заједници могу бити ангазоване од стране „Србијавода“ ради подршке у спровођењу активности развоја заједнице и подршке обнови извора прихода, укључујући програме изградње капацитета, рад са рањивим домаћинствима и иницијативе за диверзификацију прихода.

9.7 Изградња капацитета и обука у имплементацији ПЛАН-а

С обзиром на ограничено искуство ЈВП „Србијаводе“ и општина Уб и Ваљево у спровођењу активности стицања земљишта и обнове егзистенције у складу са EBRD-овим Условом за реализацију 5 (PR5), препоручује се да њихови именовани представници, заједно са ЕРС извођачем, учествују у циљаној оријентационој и обуци. Обуку ће спровести консултант PIU-а / међународни експерти и она ће бити усмерена на принципе и практичну примену PR5, специфичне процедуре усвојене за овај Пројекат и најбоље праксе у обнови егзистенције и ангажовању заинтересованих страна, како би се обезбедила доследна и усклађена имплементација.

Додатне сесије за изградњу капацитета могу такође бити обезбеђене за општине, извођаче и друге заинтересоване стране како би имале довољно ресурса и разумевања својих одговорности током имплементације Плана.

10. Мониторинг и извештавање

Мониторинг и извештавање су кључне компоненте Плана, како би се обезбедило да активности експропријације земљишта и обнове извора прихода буду спроведене у складу са циљевима Пројекта, националним законодавством и EBRD PR5. Мониторинг ће бити и интерни и екстерни, чиме се обезбеђује транспарентан систем за праћење напретка, идентификацију изазова и благовремено предузимање корективних мера.

ЈВП „Србијаводе“ имаће укупну одговорност за организацију и координацију мониторинга Плана. Оквир мониторинга има за циљ да:

- прати спровођење мера накнаде и обнове извора прихода;
- процени ефикасност програма ублажавања и помоћи;
- евалуира да ли су РАР-ови обновили или побољшали своје изворе прихода у односу на стање пре пројекта;
- идентификује и реши све новонастале изазове, посебно оне који се односе на рањива домаћинства.

10.1 Интерни мониторинг

Интерни мониторинг ће спроводити ЈВП „Србијаводе“, уз подршку именованог социјалног стручњака и ЕРС извођача радова (за утицаје на изворе прихода током изградње). Интерни мониторинг ће бити фокусиран на процесне и излазне индикаторе, укључујући:

- број РАР-ова којима је исплаћена накнада (раздвојено по полу и рањивости);
- реализацију договорених мера обнове и подршке изворима прихода;
- функционалност механизма за решавање жалби (број, врста и исход жалби);
- ефикасност активности објављивања информација и консултација;
- напредак програма обнове прихода и прелазне подршке.

Редовни интерни извештаји о мониторингу припремаће се квартално током активне имплементације, а затим полугодишње све док се не испуне све обавезе. Ови извештаји ће се достављати EBRD-у и релевантним заинтересованим странама, а сажети извештаји ће бити доступни РАР-овима преко општина Уб и Ваљево.

Мониторинг и евалуација Плана ће обухватити успостављање почетне основе (baseline) приликом уписа за сва домаћинства која учествују, након чега следе провере сваких 12 месеци ради праћења напретка и верификације да ли мере за обнову егзистенције имају жељени ефекат. Налази из ових прегледа биће коришћени за прилагођавање и унапређење мера подршке по потреби, како би се обезбедило да програм остане одговарајући и заснован на доказима током целе имплементације.

10.2 Екстерни мониторинг

Саветник зајмодавца биће ангажован ради спровођења независне евалуације имплементације Плана. Саветник зајмодавца ће:

- Верификовати тачност и потпуност података из интерног мониторинга;
- Проценити да ли се циљеви Плана остварују;

- Оценити ефикасност мера обнове извора прихода у враћању нивоа прихода на стање пре пројекта;
- Идентификовати научене лекције и дати препоруке за унапређење.

Саветник зајмодавца ће припремати независне полугодишње извештаје и Завршни извештај о имплементацији Плана, којим ће потврдити да ли је План у потпуности спроведен и да ли су циљеви обнове извора прихода постигнути. Завршни извештај ће такође садржати преглед евентуалних преосталих корективних мера и потврду усклађености са EBRD PR5.

10.3 Извештавање и објављивање

ЈВП „Србијаводе“ ће консолидовати све резултате мониторинга у извештаје о напретку који ће се достављати EBRD-у и релевантним националним институцијама. Ови извештаји ће садржати и квантитативне и квалитативне налазе, уз податке раздвојене по полу и осетљивости на рањивост.

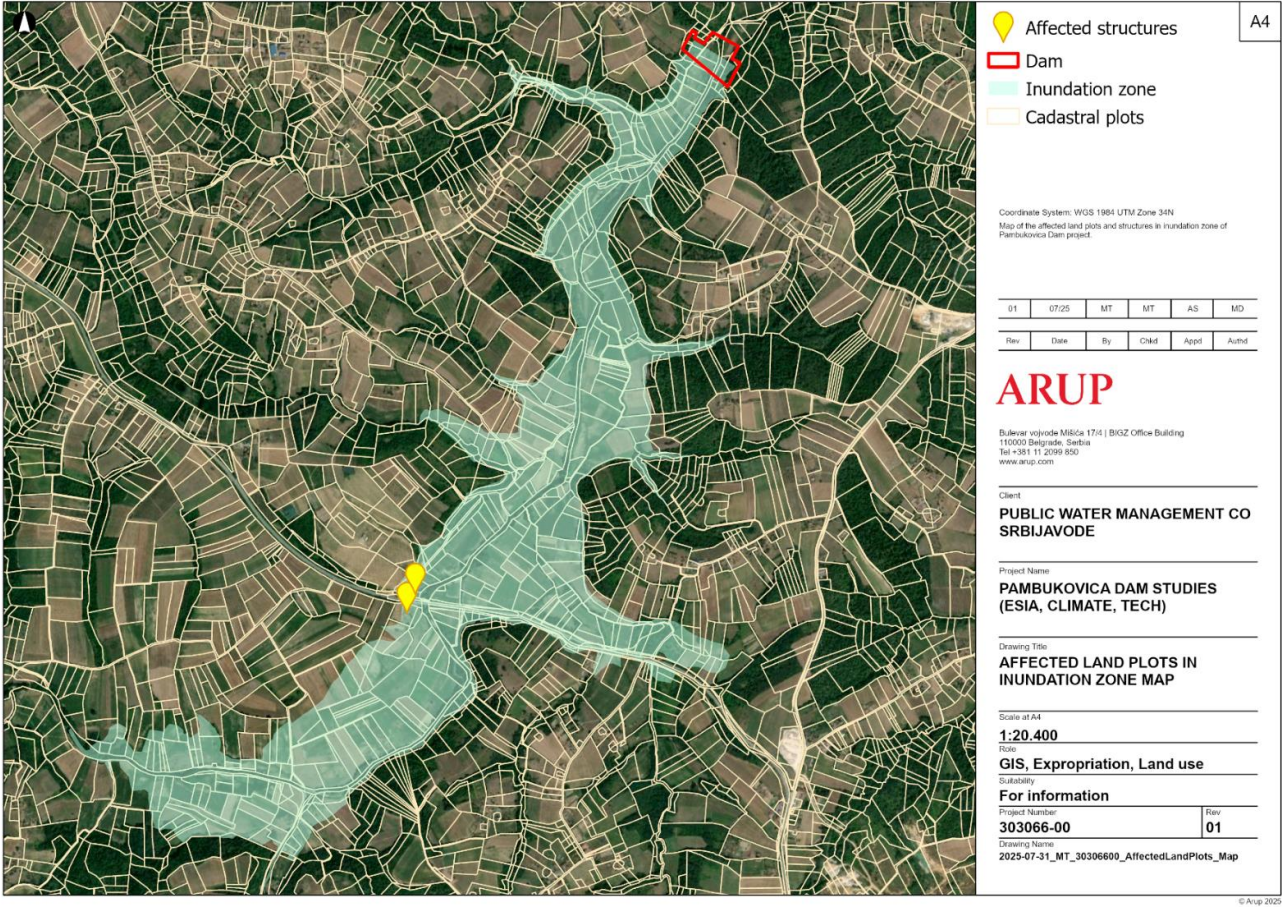
Сажетак резултата мониторинга и кључних налаза биће објављен на локалном нивоу путем:

- општинских информативних центара у Убу и Ваљеву;
- веб-сајта ЈВП „Србијаводе“;
- текућих јавних састанака и консултација са погођеним домаћинствима и представницима заједнице.

Мониторинг и извештавање ће се наставити све док сва погођена лица не добију пуну накнаду, прелазну помоћ и подршку за обнову извора прихода, и док се не верификује да су њихови животни стандарди обновљени или побољшани у односу на стање пре пројекта.

Прилог А

Катастарска карта са парцелама преклопљеним на сателитски снимак, укључујући зону потапања акумулације.

Прилог В

Упитник за анкету

Brana „Pambukovica“: društveno-ekonomsko istraživanje / Questionnaire for Pambukovica Socio-Economic Survey

Vlada Republike Srbije, preko JVP „Srbijavode“ i uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), priprema projekat izgradnje brane sa akumulacijom „Pambukovica“.

U okviru ovog procesa, kompanija ARUP sprovodi istraživanje društveno-ekonomskih uticaja projekta na osobe i domaćinstva koja su obuhvaćena eksproprijacijom zemljišta potrebnog za realizaciju Projekta. Cilj istraživanja je bolje razumevanje društveno-ekonomskog statusa domaćinstava u obuhvatu Projekta, kao i razumevanje stavova i eventualnih nedoumica stanovništva u vezi sa planiranim Projektom.

Vaši odgovori i komentari biće korišćeni isključivo u svrhu navedenog istraživanja. Sve informacije koje nam pružite biće tretirane kao poverljive i korišće se samo za izradu opštih zaključaka; lični podaci neće biti objavljeni.

Hello!

The Government of Serbia, through Srbijavode, is preparing the Pambukovica Dam Project with support from European Bank for Reconstruction and Development. As part of this process, we are conducting a socio-economic survey with people affected by the land expropriation required for the Project.

The main goal of these interviews is to better understand the situation of households in the Project area, as well as the perceptions and concerns of the population regarding the planned Project.

Your answers and comments will be used only for social assessment purposes. Any information you provide will be treated confidentially and used only to make general conclusions; individual data will not be disclosed.

* Indicates required question

SECTION 1. Identifikacioni broj / PAP IDENTIFICATION

1. **1. Jedinstveni identifikacioni broj ispitanika (Inicijali ispitivača i redni broj ispitanika) / Interviewer's initials and number of PAP in combined excel list:** *

2. **2. Puno ime ispitanika (prezime + ime) / Respondent's full name (surname + first name)** *

3. **3. Da li ispitanik želi da učestvuje u istraživanju? / Does the respondent wish to participate in the survey? ***

Mark only one oval.

☐ Da / Yes

☐ Ne / No

☐ Ispitanik nije u mogućnosti da učestvuje zbog zdravstvenog stanja / The respondent is unable to participate due to health reasons

4. **4. Odnos prema vlasniku nepokretnosti / Relationship to property owner ***

SECTION 2. Osnovni socio-demografski podaci ispitanika / BASIC SOCIO-DEMOGRAPHIC DATA OF THE RESPONDENT

5. **5. Starost ispitanika / Respondent's age: ***

Mark only one oval.

☐ 18–25

☐ 26–35

☐ 36–45

☐ 46–55

☐ 56–65

☐ 66–75

☐ Preko / Over 75

☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

6. **6. Pol ispitanika / Respondent's gender: ***

Mark only one oval.

☐ Muški / Male

☐ Ženski / Female

☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

7. **7. Adresa trenutnog prebivališta (ulica) / Current residence address (street): ***

8. **8. Katastarska Opština u kojoj ispitanik živi / Respondent's household cadastral municipality: ***

Mark only one oval.

- ☐ KO Gola Glava
- ☐ KO Raduša
- ☐ KO Pambukovica
- ☐ KO Slatina
- ☐ Other: _____

9. **9. Kontakt ispitanika (telefon ili mejl) / Respondent's contact (phone or email) for further communication: ***

10. **10. Koji je stepen obrazovanja ispitanika? / Respondent's level of education: ***

Mark only one oval.

- ☐ Bez formalnog obrazovanja / No formal education
- ☐ Nepotpuna osnovna škola / Incomplete primary school (elementary education)
- ☐ Završena osnovna škola / Completed primary school (elementary education)
- ☐ Završena srednja stručna škola (tri razreda) / Completed vocational secondary school (three years)
- ☐ Završena srednja škola (četiri godine) / Completed secondary school (four years)
- ☐ Završene strukovne akademske studije (Viša škola, tri godine) / Completed professional academic studies (Higher school, three years)
- ☐ Završene osnovne akademske studije / Completed undergraduate academic studies
- ☐ Završene master studije / Completed master's studies
- ☐ Završene doktorske studije / Completed doctoral studies
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

11. **11. Koji je status zaposlenja ispitanika / Respondent's employment status: ***

Mark only one oval.

- ☐ Stalno zaposlen (ugovor na neodređeno vreme) / Permanently employed (open-ended contract)
- ☐ Privremeno zaposlen (ugovor na određeno vreme) / Temporarily employed (fixed-term contract)
- ☐ Samozaposleni poljoprivrednik (mali zemljoposjednik) / Self-employed farmer (small agricultural landowner)
- ☐ Samozaposlen u privatnom sektoru (nepoljoprivrednom) / Self-employed (non-agricultural)
- ☐ Neformalno zaposlen (bez ugovora / povremeni rad) / Informally employed (without contract / casual labor)
- ☐ Penzioner / Retired *Skip to question 13*
- ☐ Student
- ☐ Nezaposlen (traži posao) / Unemployed (seeking work) *Skip to question 13*
- ☐ Domaćica (nezaposlena van kuće) / Housewife (not employed outside the home) *Skip to question 13*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

12. **12. U kom sektoru radi ispitanik? / If working, in which sector does the respondent work? (skip if not relevant based on 11)**

Mark only one oval.

- ☐ Državni sektor / State sector
- ☐ Privatni sektor-poljoprivreda / Private agriculture and farming
- ☐ Privatni sektor-nepoljoprivredni / Private sector (non-agricultural)
- ☐ Samozaposlen / Self-employed

SECTION 3. Podaci o domaćinstvu / HOUSEHOLD DATA

13. **13. Koliko članova broji domaćinstvo? / Number of Respondent's household members: ***

Mark only one oval.

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ Preko 5 / 5 and more
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

14. **14. Koliko maloletne dece ima u domaćinstvu? / Number of minor children in the Respondent's household:** *

Mark only one oval.

- ☐ 0 (none) *Skip to question 16*
- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ Preko 5 / 5 and more
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

15. **15. Da li u domaćinstvu ima dece sa posebnim obrazovnim potrebama ili hroničnim zdravstvenim stanjima? / Are there children in the household with special education needs or chronic health conditions?**

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (provide details in Other, if needed)
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

16. **16. Da li u vašem domaćinstvu trenutno žive mladi uzrasta 18–30 godina? / Do young adults (18–30) currently live in your household?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

17. **17. Broj stalno zaposlenih lica u domaćinstvu / Number of permanently employed persons in the Respondent's household:** *

Mark only one oval.

- ☐ 0 (none)
- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ Preko 5 / 5 and more
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

18. **18. Ko obično donosi važne odluke u vašem domaćinstvu? / Who usually makes important decisions in your household?** *

Mark only one oval.

- ☐ Muški član na čelu domaćinstva / Male head of household
- ☐ Ženski član na čelu domaćinstva / Female head of household
- ☐ Zajednički / Jointly
- ☐ Other: _____

19. **19. Kako ocenjujete trenutnu ekonomsku situaciju domaćinstva? / How would you rate the current economic situation of the household?** *

Mark only one oval.

- ☐ U mogućnosti da udovoljite svim potrebama bez poteškoća / Able to cover all needs comfortably
- ☐ U mogućnosti da udovoljite većini potreba (prosečna) / Able to cover most needs (average)
- ☐ U mogućnosti da pokrijete samo osnovne potrebe (ispod proseka) / Able to cover only basic needs (below average)
- ☐ Teško pokrivete čak i osnovne potrebe (materijalna deprivacija) / Struggling to cover even basic needs (material deprivation)
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

20. **20. Da li se neko iz vašeg domaćinstva, u prethodne 4 godine, odselio zbog posla ili obrazovanja? / Has anyone from your household migrated in the last 4 years for work or education?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da, na drugo mesto unutar zemlje / Yes, to other location within country
- ☐ Da, u inostranstvo / Yes, abroad
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

21. **21. Da li se vaša ekonomska situacija promenila u prethodne četiri godine? / Has your economic situation changed in the past four years?** *

Mark only one oval.

- ☐ Jeste / Yes
- ☐ Nije (ostala je ista) / No (remained the same) *Skip to question 25*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 25*
- ☐ Other: _____

22. **22. Da li se situacija promenila na bolje ili na gore? / If changed, has the situation changed for the better or worse?**

Mark only one oval.

☐ Na bolje / For the better

☐ Na gore / For the worse *Skip to question 24*

23. **23. Šta je uticalo na poboljšanje ekonomske situacije vašeg domaćinstva? / If changed for the better, what contributed to the improvement of your household's economic situation?**

Check all that apply.

☐ Rast plata / Salary increase

☐ Rast Penzija / Pension increase

☐ Zaposlenje prethodno nezaposlenih članova / Employment of previously unemployed members

☐ Prelazak zaposlenih članova na poslove sa većim platama / Transition of employed members to higher-paying jobs

☐ Unapređenja / Promotions

☐ Rad na Projektu / Work on the Project

☐ Ispomoć od Projekta / Assistance from the Project

☐ Posledice Projekta / Consequences of the Project

☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

☐ Other: _____

Skip to question 25

24. **24. Šta je uticalo na pogoršanje ekonomske situacije vašeg domaćinstva? / If changed for the worse, what contributed to the deterioration of your household's economic situation?**

Check all that apply.

☐ Inflacija / Inflation

☐ Poskupljenje računa i komunalija / Increase in utility bills

☐ Gubitak zaposlenja / Job loss

☐ Poskupljenje kirije i slično / Increase in rent and similar

☐ Neočekivano povećanje troškova u domaćinstvu (poput kupovine lekova usled bolesti i slično) / Unexpected increase in household expenses (such as buying medicine due to illness, etc.)

☐ Posledice Projekta / Consequences of the project

☐ Gubitak poslovanja zbog Projekta / Loss of business due to the Project

☐ Gubitak prihoda zbog Projekta / Loss of income due to the Project

☐ Gubitak zaposlenja zbog Projekta / Job loss due to the Project

☐ Poskupljenje goriva / Increase in fuel prices

☐ Poskupljenje poljoprivrednih sredstava za proizvodnju / Increase in agricultural production costs

☐ Niske otkupne cene poljoprivrednih proizvoda / Low purchase prices of agricultural products

☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

☐ Other: _____

25. **25. Koliki je prosečan mesečni prihod domaćinstva? / What is the average monthly income of the household:**

*

Mark only one oval.

- ☐ Bez Prihoda / No income
- ☐ Ispod / Under 50,000 RSD
- ☐ 50,000 – 100,000 RSD
- ☐ 100,000 – 150,000 RSD
- ☐ 150,000 – 200,000 RSD
- ☐ 200,000 – 250,000 RSD
- ☐ Preko / Over 250,000 RSD
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

26. **26. Glavni izvor prihoda u domaćinstvu / Which of the following sources contribute to your household income?**

*

Check all that apply.

- ☐ Plate / Salary
- ☐ Penzije / Pension
- ☐ Socijalna pomoć / Social assistance
- ☐ Neformalna zarada / Informal earnings (occasional work, small trade, etc.)
- ☐ Dotacije iz inostranstva / Remittances from abroad
- ☐ Poljoprivreda / Agriculture (crop/livestock sales, farm produce)
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

27. **27. Koji izvor prihoda čini najveći deo prihoda vašeg domaćinstva? / Which source of income provides the largest share of your household income?**

*

Mark only one oval.

- ☐ Plate / Salary
- ☐ Penzije / Pension
- ☐ Socijalna pomoć / Social assistance
- ☐ Neformalna zarada / Informal earnings
- ☐ Dotacije iz inostranstva / Remittances from abroad
- ☐ Poljoprivreda / Agriculture (crop/livestock sales, farm produce)
- ☐ Other: _____

28. **28. Koji su najveći rashodi domaćinstva? / What are the largest household expenses? ***

Check all that apply.

- ☐ Računi za komunalne usluge / Utility bills
- ☐ Kirija / Rent
- ☐ Održavanje domaćinstva / Household maintenance
- ☐ Internet i telefoni / Internet and phone
- ☐ Porez na imovinu / Property tax
- ☐ Namirnice (hrana i piće) / Groceries (food and beverages)
- ☐ Lekovi / Medicine
- ☐ Izlasci / Outings
- ☐ Gorivo / Fuel
- ☐ Održavanje i registracija vozila / Vehicle maintenance and registration
- ☐ Lečenje / Medical treatment
- ☐ Kupovina udžbenika i školskog pribora / Purchase of textbooks and school supplies
- ☐ Obrazovanje dece / Children's education
- ☐ Kupovina odeće i obuće / Purchase of clothing and footwear
- ☐ Putovanja i odmor / Travel and vacation
- ☐ Rate za kredite / Loan instalments
- ☐ Ulaganje u poljoprivredu / Investment in agriculture
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

29. **29. Da li domaćinstvo ima obavezu otplate kredita? / Is the household burdened with a loan repayment obligation? ***

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 34*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 34*

30. **30. Koliko iznosi jedna rata kredita? / What is the amount of one loan instalment?**

Mark only one oval.

- ☐ 0–5,000 RSD
- ☐ 5,000–10,000 RSD
- ☐ 10,000–15,000 RSD
- ☐ 15,000–20,000 RSD
- ☐ 20,000–25,000 RSD
- ☐ Preko / Over 25,000 RSD
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

31. **31. Još koliko meseci domaćinstvo ima obavezu da otplaćuje kredit?/ What is the remaining duration of the loan repayment obligation?**

Mark only one oval.

- ☐ Manje od šest meseci / Less than six months
- ☐ Šest meseci do godinu dana / Six months to one year
- ☐ Godinu dana do dve godine / One to two years
- ☐ Dve do pet godina /Two to five years
- ☐ Preko pet godina / More than five years
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

32. **32. Da li je domaćinstvo moralo da podigne kredit zbog posledica Projekta? / Did the household have to take out a loan due to the consequences of the Project?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 34*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 34*

33. **33. Koje su to posledice? / What are those consequences? (skip if not relevant based on 32)**

34. **34. Koristi li domaćinstvo dozvoljeni minus? / Does the household use an overdraft? ***

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 38*
- ☐ Nemaju pravo na dozvoljeni minus / Not eligible for overdraft *Skip to question 38*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 38*

35. **35. Ako koriste dozvoljeni minus, koliko su trenutno u minusu? / If using an overdraft, how much is the current overdraft?**

Mark only one oval.

- ☐ -10,000
- ☐ -20,000
- ☐ -30,000
- ☐ -40,000
- ☐ -50,000
- ☐ -60,000
- ☐ -70,000
- ☐ -80,000
- ☐ -90,000
- ☐ -100,000
- ☐ Preko / Over -100,000
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

36. **36. Da li je taj minus nastao zbog nekih posledica Projekta? / Was the overdraft taken due to any consequences of the Project? (skip if not relevant based on 35)**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 38*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 38*

37. **37. Koje su to posledice? / What are those consequences?**

38. **38. Da li domaćinstvo poseduje neko vozilo koje koristi svakodnevno za prevoz? / Does the household own a vehicle that is being used for daily transportation? ***

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 40*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 40*

Untitled Section

39. **39. Koliko je to vozilo staro? / How old is the vehicle?**

Mark only one oval.

- ☐ 1–5 godina / years
- ☐ 5–10 godina / years
- ☐ 10–15 godina / years
- ☐ 15–20 godina / years
- ☐ Preko 20 godina / Over 20 years

40. **40. Da li vaše domaćinstvo poseduje poljoprivredne mašine ili opremu? / Does your household own any agricultural vehicles or equipment?**

*

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 44*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 44*

41. **41. Koju vrstu poljoprivrednih vozila ili opreme poseduje vaše domaćinstvo?/ What kind of agricultural vehicles or equipment does your household own?**

*

Check all that apply.

- ☐ Traktor / Tractor
- ☐ Traktor s plugom / Tractor with plough
- ☐ Sejalica / Seeder
- ☐ Tanjirača / Disc harrow
- ☐ Balirka / Baler
- ☐ Prskalica za navodnjavanje / Sprinkler for irrigation
- ☐ Podrivač / Tiller
- ☐ Kosačica / Mower or brush cutter
- ☐ Kombajn
- ☐ Other: _____

42. **42. Koliko godina ima vaš glavni traktor (ako je primenljivo)? / How old is your main tractor (if applicable)?**

Mark only one oval.

- ☐ Manje od 5 godina / Less than 5 years
- ☐ 5–10 godina / years
- ☐ 10–20 godina / years
- ☐ Preko 20 godina / Over 20 years
- ☐ Ne zna / Don't know
- ☐ Nije primenljivo / Not applicable

43. **43. Kako biste opisali stanje poljoprivrednih mašina i opreme u vašem domaćinstvu? / How would you describe the condition of your household's agricultural machinery and equipment?**

Mark only one oval.

- ☐ Dobro (potpuno funkcionalno, pouzdano) / Good (fully functional, reliable)
- ☐ Zadovoljavajuće (upotrebljivo, ali često zahteva popravke) / Fair (usable but requires frequent repairs)
- ☐ Loše (često se kvari, ograničava produktivnost poljoprivrede) / Poor (often breaks down, limits farming productivity)
- ☐ Veoma loše (skoro neupotrebljivo, gotovo nefunkcionalno) / Very poor (barely usable, almost non-functional)
- ☐ Ne zna / Don't know

44. **44. Da li je nekome u domaćinstvu potrebna posebna zdravstvena nega? / Does anyone in the household require special medical care?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 47*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 47*

45. **45. Zbog čega je ta zdravstvena nega potrebna? / Why is special medical care needed?**

Check all that apply.

- ☐ Starost / Old age
- ☐ Bolest / Illness
- ☐ Invaliditet / Disability
- ☐ Other: _____

46. **46. Ako je odgovor na pitanje o posebnoj medicinskoj nezi „DA“, da li vaše domaćinstvo ima poteškoća u pristupu toj nezi? / If yes to special medical care, does your household face any difficulties in accessing this care?**

Mark only one oval.

- ☐ Ne - nema poteškoća / No difficulties
- ☐ Da – udaljenost / Yes – distance
- ☐ Da – troškovi / Yes – cost
- ☐ •Da – dostupnost usluga / Yes – availability of services
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

47. **47. Da li se domaćinstvo stara o licima koja žive van njega? / Do any of the household members care for individuals living outside the household?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

48. **48. Da li smatrate da pripadate nekoj nacionalnoj manjini? / Do you consider yourself as belonging to a national minority group?** *

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (Please provide details in Other)
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

49. **49. Da li je domaćinstvo na neki način ranjivo, i ako jeste, na koji način? / Is the household in any way vulnerable, and if so, how?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da – materijalno ranjivo (ispod granice siromaštva) / Yes – materially vulnerable (below poverty line)
- ☐ Da – pripadnik nacionalne manjine / Yes – national minority
- ☐ Da – stariji bez porodične podrške / Yes – elderly without family support
- ☐ Da – domaćinstvo uključuje osobu sa invaliditetom / Yes – HH includes disabled member
- ☐ Da – domaćinstvo uključuje 3 ili više maloletnika / Yes – HH includes 3 and more minors
- ☐ Da – domaćinstvo na čijem je čelu žena / Yes – female-headed HH
- ☐ Da – domaćinstvo samohranog roditelja / Yes – single parent HH
- ☐ Nije ranjivo / Not vulnerable
- ☐ Other: _____

50. **50. Da li domaćinstvo ima poteškoća u pristupu osnovnim uslugama (npr. zdravstvena zaštita, škole, socijalne usluge, tržišta)? / Does the household face difficulties in accessing basic services (e.g., health care, schools, social services, markets)?** *

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
- ☐ Ne / No
- ☐ Ponekad / Sometimes (Provide details in Other, if needed)
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

51. **51. Da li je vaše domaćinstvo primilo socijalnu pomoć ili podršku (finansijsku ili u naturi) u poslednjih 12 meseci? / Has your household received social assistance or support (financial or in-kind) in the last 12 months?** *

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
☐ Ne / No
☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
☐ Other: _____

SECTION 4. Podaci o eksproprisanoj imovini / DATA ON EXPROPRIATED PROPERTY

52. **52. Koliko parcela je eksporprisano Vašem domaćinstvu? / How many plots were expropriated from the household members in total?** *

Mark only one oval.

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ Više od 5 / More than 5
☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

53. **53. Koliko dugo je domaćinstvo posedovalo eksproprisane imovinu? / How long did the household own the expropriated property?** *

Mark only one oval.

- ☐ Manje od godinu dana / Less than 1 year
☐ Godinu dana do pet godina / 1 to 5 years
☐ Pet do deset godina / 5 to 10 years
☐ Deset do dvadeset godina / 10 to 20 years
☐ Dvadeset do pedeset godina / 20 to 50 years
☐ Preko pedeset godina / More than 50 years
☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

54. **54. Ko je zakonski vlasnik pogođene imovine? / Who is the legal owner of the affected property?** *

Mark only one oval.

- ☐ Muški član na čelu domaćinstva / Male head of household
☐ Ženski član na čelu domaćinstva / Female head of household
☐ Zajedničko vlasništvo / Joint ownership
☐ Other: _____

55. **55. Katastarska Opština u kojoj se ekspropnisana imovina nalazi: / Cadastral Municipality of the expropriated property:** *

Mark only one oval.

- ☐ KO Gola Glava
- ☐ KO Raduša
- ☐ KO Pambukovica
- ☐ KO Slatina
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

56. **56. Ukupna površina parcele ispitanika koja je potpuno ili delimično ekspropnisana: (1 ha = 100 a) / Total area of the Respondent's plot that was fully or partially expropriated: (1ha = 100a):** *

Mark only one oval.

- ☐ Manje od 10 a / Less than 10 a
- ☐ 10–30 a
- ☐ 30–50 a
- ☐ 50–100 a
- ☐ 100–500 a
- ☐ 500–1000 a
- ☐ 1000–5000 a
- ☐ Više od 5000a / More than 5000 a
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

57. **57. Ukupna površina parcele ispitanika koja je potpuno ili delimično ekspropnisana: (1 ha = 100 a) / Affected (expropriated area) of the Respondent's plot: (1ha = 100a):** *

Mark only one oval.

- ☐ Manje od 10 a / Less than 10 a
- ☐ 10–30 a
- ☐ 30–50 a
- ☐ 50–100 a
- ☐ 500–1000 a
- ☐ 1000–5000 a
- ☐ Više od 5000a / More than 5000 a
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

58. **58. Da li vam je, nakon eksproprijacije, preostao deo parcele? / Do you have remaining land from the expropriated plots?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 67*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 67*

59. **59. Da li je preostalo zemljište ekonomski isplativo? / Is the remaining land economically viable?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

60. **59.1 Koja je površina preostale parcele? (u a) / What is the area of the remaining plot (in a)?**

61. **59.2 Gde se nalazi preostala / alternativna parcela? / Where is the remaining/alternative land located?**

Mark only one oval.

- ☐ Kod domaćinstva / At household
- ☐ Pored eksproprijisane parcele / Adjacent to expropriated plot
- ☐ Na drugom mestu / Elsewhere (explain in other)
- ☐ Other: _____

62. **59.3 Približno rastojanje od domaćinstva do ove parcele? (u km) / Approximate distance from household to this land? (in km)**

63. **59.4 Kako je pristupačno? / How is it accessible?**

Check all that apply.

- ☐ Pešice / On foot
- ☐ Automobilom / By car
- ☐ Traktorom / By tractor
- ☐ Pristup tokom cele godine / All season access
- ☐ Samo u sušnoj sezoni / Only in dry season
- ☐ Other: _____

64. 59.5 Ako smatrate da vaša preostala parcela nije ekonomski održiva, šta bi bilo potrebno da postane ekonomski održiva? / If you think your remaining land is not economically viable, what would be needed to make it economically viable?

Check all that apply.

- ☐ Voda / navodnjavanje / Water/irrigation
☐ Plodni sloj zemljišta / poboljšanje zemljišta / đubrenje / Topsoil / soil improvement / fertilization
☐ Terasiranje / ravnanje / Terracing / grading
☐ Drenaža / Drainage
☐ Ograđivanje / Fencing
☐ Izgradnja / poboljšanje pristupnog puta / Access road establishment / improvement
☐ Other: _____

65. 59.6 Da li trenutno koristite ovu parcelu i, ako da, za koju svrhu? / Are you currently using this land, and if yes, for what purpose?

Check all that apply.

- ☐ Ratarska proizvodnja / Crop production
☐ Voćnjak/vinograd / Orchard/vineyard
☐ Pašnjak/ispaša / Pasture/grazing
☐ Ne koristim parcelu / I do not use the land (see 59.7)
☐ Other: _____

66. 59.7 Ako ga trenutno ne koristite (ili ga koristite samo delimično), zašto ne? / If you are not currently using it (or only partly using), why not?

Check all that apply.

- ☐ Nema vode / No water
☐ Loš kvalitet zemljišta / Poor soil
☐ Predaleko se nalazi / Located too far
☐ Usitnjeno/malo / Fragmented/small
☐ Nerešena dokumentacija / Pending documentation
☐ Other: _____

67. **60. Da li ste prestali (ili ćete prestati) da se bavite poljoprivredom zbog eksproprijacije zemljišta za Projekat? / Have you stopped (will you stop) engaging in agriculture due to the Project land expropriation?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
☐ Ne / No
☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
☐ Other: _____

68. **61. Da li ste podneli zahtev za otkup preostalog dela parcele? / Have you submitted a request to purchase the remaining part of the plot?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne, ali planiram / No, but I plan to *Skip to question 72*
- ☐ Ne, i ne planiram / No and I do not plan to *Skip to question 72*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 72*

69. **62. Ako ste podneli zahtev, da li je zahtev uvažen? / If you submitted a request, was it accepted?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 72*
- ☐ Još uvek čekam na odgovor / Still waiting for a response

70. **63. Koliko dugo čekate na odgovor? / How long have you been waiting for a response?**

Mark only one oval.

- ☐ Manje od tri meseca / Less than three months
- ☐ Tri do šest meseci / Three to six months
- ☐ Šest meseci do godinu dana / Six months to one year
- ☐ Godinu do dve godine / One to two years
- ☐ Preko dve godine / More than two years
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

71. **64. Da li vam je poznato koji je zakonom propisan rok za podnošenje zahteva za otkup preostalog dela parcele? / Are you aware of the legal deadline for submitting the request?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Other: _____

72. **65. Koja je bila namena eksproprisanog zemljišta? / What was the purpose of use of the expropriated land? ***

Mark only one oval.

- ☐ Poljoprivredno obrađivano zemljište / Cultivated agricultural land
- ☐ Neobrađivano poljoprivredno zemljište / Uncultivated agricultural land
- ☐ Šuma / Forest
- ☐ Građevinsko zemljište / Construction land
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

73. **66. Da li je na eksproprisanom zemljištu bilo jednogodišnjih useva i/ili višegodišnjih biljaka/voćnjaka? / Were there any annual crops and/or perennial plants/trees on the expropriated land? ***

Mark only one oval.

- ☐ Da – jednogodišnji usevi / Yes – annual crops
- ☐ Da – višegodišnji usevi / voćke / Yes – perennial crops / trees
- ☐ Ne / No *Skip to question 79*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 79*
- ☐ Other: _____

74. **67. Tip useva i površina (u arima, 1ha = 100 a) pod usevom na eksproprisanom zemljištu: / Type of crops and area (in ars) covered by crop on the expropriated land: ***

75. **68. Koliko je stabala eksproprisano? / How many perennial plants / trees were expropriated?**

Mark only one oval.

- ☐ Do 10 / Up to 10
- ☐ 10–20
- ☐ 20–30
- ☐ 30–40
- ☐ 40–50
- ☐ Preko 50 / More than 50
- ☐ Ne znam / I don't know
- ☐ Nije primenjivo / Not applicable

76. **69. Koliko je trsova (čokota) vinove loze ekspropisano? / How many grapevines (roots) were expropriated?**

Mark only one oval.

- ☐ Do 10 / Up to 10
- ☐ 10–20
- ☐ 20–30
- ☐ 30–50
- ☐ 50–100
- ☐ Preko 50 / More than 50
- ☐ Ne znam / I don't know
- ☐ Nije primenjivo / Not applicable

77. **70. Da li ste dobili nadoknadu za ekspropisane useve? / Did you receive compensation for the expropriated crops/plants?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

78. **71. Da li se sa ulaskom u parcelu sačekalo dok se ne završi žetva? / Was the entry into the plot delayed until you completed the harvest?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Bili smo obavešteni na vreme, pa nismo ništa sejali/sadili. / We were informed in time, so we did not sow/plant anything
- ☐ Other: _____

79. **72. Da li Vam je nuđeno zamensko zemljište? / Were you offered replacement land? ***

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

80. **73. Da li ste tražili zamensko zemljište? / Did you request replacement land? ***

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

81. **74. Da li ste dobili zamensko zemljište? / Did you receive replacement land? (skip if not relevant based on 72 and/or 73)**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Other: _____

82. **75. Ako niste tražili zamensko zemljište, zašto niste? / If you did not request replacement land, why? (skip if not relevant based on 73)**

Mark only one oval.

- ☐ Nije bilo zamenskog zemljišta u okolini / No nearby replacement land available
- ☐ Nije bilo zamenskog zemljišta sličnog kvaliteta / No replacement land of similar quality
- ☐ Ne bavimo se više poljoprivredom / We no longer engage in agriculture
- ☐ Nismo znali da imamo pravo na zamensko zemljište / We did not know we had the right to replacement land
- ☐ Other: _____

83. **76. Da li se ispitanik ili članovi domaćinstva radi zarade radi bavio nekom od sledećih aktivnosti na eksproprisanoj imovini? / Did the Respondent/HH members engage in any of the following income-generating activities on the expropriated property?**

*

Mark only one oval.

- ☐ Lov / Hunting
- ☐ Ribolov / Fishing
- ☐ Pčelarstvo / Beekeeping
- ☐ Ubiranje lekovitog bilja / Collecting medicinal herbs
- ☐ Ubiranje gljiva / Collecting mushrooms
- ☐ Nisu se bavili ovim aktivnostima / Did not engage in these activities
- ☐ Other: _____

84. **77. Ako ste se bavili nekom od navedenih aktivnosti da li je projekat prouzrokovao da prestanete da se bavite njima? / If you engaged in any of the listed activities, did the Project cause you to stop?**

*

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

85. **78. Da li je na ekspropisanom zemljištu bilo nekih pomoćnih objekata? / Were there any registered/formal auxiliary structures on the expropriated land?** *

Mark only one oval.

- ☐ Bunar / Well
- ☐ Ograda / Fence
- ☐ Sistem za navodnjavanje / Irrigation system
- ☐ Šupa za alat ili skladištenje / Tool or storage shed
- ☐ Nadstrešnica / Canopy
- ☐ Nije bilo pomoćnih objekata / There were no auxiliary structures
- ☐ Other: _____

86. **79. Da li je na pogođenoj parceli bilo neformalnih ili neregistrovanih pomoćnih objekata? / Were there any informal or unregistered auxiliary structures on the affected land plot?** *

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

87. **80. Da li ste za ekspropisani pomoćni objekat dobili naknadu? / Did you receive compensation for the expropriated auxiliary structure?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Nije bilo objekata / There were no structures

SECTION 5. Eksproprijacija stambenih objekata / EXPROPRIATION OF RESIDENTIAL BUILDINGS

88. **81. Da li je bilo stambenih objekata na ekspropisanom zemljištu? / Were there any residential buildings on the expropriated land?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 99*

89. **82. Da li je na pogođenoj parceli bilo neformalnih ili neregistrovanih stambenih objekata? / Were there any informal or unregistered residential structures on the affected land plot?**

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
☐ Ne / No
☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
☐ Other: _____

90. **83. Koliko je stambenih objekata ekspropnisano Vašem domaćinstvu? / How many residential buildings were expropriated?**

Mark only one oval.

- ☐ 1
☐ 2
☐ Više od 2 / More than 2
☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
☐ Other: _____

91. **84. Koja je površina ekspropnisanih objekata? / What was the area of the expropriated buildings?**

Mark only one oval.

- ☐ Manje od 40m² / Less than 40m²
☐ 40–60m²
☐ 60–80m²
☐ 80–100m²
☐ Preko 100 m² / More than 100m²
☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
☐ Other: _____

92. **85. Kada je sagrađen ili poslednji put renoviran ekspropriisani objekat? / When was the expropriated building constructed or last renovated?**

Mark only one oval.

- ☐ Pre manje od 5 godina / Less than 5 years ago
- ☐ Između 5 i 10 godina / Between 5 and 10 years ago
- ☐ Između 10 i 20 godina / Between 10 and 20 years ago
- ☐ Između 20 i 30 godina / Between 20 and 30 years ago
- ☐ Između 30 i 40 godina / Between 30 and 40 years ago
- ☐ Između 40 i 50 godina / Between 40 and 50 years ago
- ☐ Preko više od 50 godina / More than 50 years ago
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

93. **86. Kakav je građevinski materijal korišćen u izgradnji objekta? / What construction material was used for the building?**

Check all that apply.

- ☐ Čvrst / Solid construction materials (if needed, add details in Other)
- ☐ Drugi građevinski materijali / Other construction materials (if needed, add details in Other)
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

94. **87. Objekat je bio opremljen: / The building was equipped with:**

Check all that apply.

- ☐ Kuhinjom / Kitchen
- ☐ Kupatilom / Bathroom
- ☐ Priklučkom na komunalno grejanje / Connection to district heating
- ☐ Priklučkom na kanalizaciju / Connection to sewage
- ☐ Septičkom jamom / Septic tank
- ☐ Priklučkom na komunalni vodovod / Connection to municipal water supply
- ☐ Hidroforom / Hydrophore
- ☐ Priklučkom na struju / Electricity connection
- ☐ Other: _____

95. **88. Kako ste rešili svoju stambenu situaciju nakon eksproprijacije? / How did you resolve your housing situation after expropriation?**

Mark only one oval.

- ☐ Kupili novi stambeni objekat / Purchased a new residential building
- ☐ Izgradili novi stambeni objekat / Built a new residential building
- ☐ Preselili se u stambeni objekat koji je prethodno bio u vlasništvu domaćinstva, uz rekonstrukciju. / Moved into a previously owned household building with reconstruction
- ☐ Preselili se u stambeni objekat koji je prethodno bio u vlasništvu domaćinstva, bez rekonstrukcije. / Moved into a previously owned household building without reconstruction
- ☐ Nikada nismo živeli tamo, pa nije ni došlo do raseljavanja. / We never lived there, so no relocation occurred
- ☐ Other: _____

96. **89. Da li ste dobili naknadu pre ili nakon raseljavanja? Required to answer. Single choice / Did you receive compensation before or after relocation?**

Mark only one oval.

- ☐ Pre raseljavanja / Before relocation
- ☐ Nakon raseljavanja / After relocation
- ☐ Nije bilo raseljavanja / There was no relocation

97. **90. Da li ste se suočili sa poteškoćama prilikom raseljavanja? / Did you face difficulties during relocation?**

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (provide details in Other, if needed)
- ☐ Ne/ No
- ☐ Other: _____

98. **91. Da li ste, koristeći ponuđenu naknadu, uspeali da nađete smeštaj istog ili boljeg kvaliteta u odnosu na vaš prethodni? / Were you able to find accommodation of the same or better quality compared to your previous one with the offered compensation?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Nije primenjivo / Not applicable

SECTION 6. Eksproprijacija poslovnih objekata / EXPROPRIATION OF BUSINESS PREMISES

99. **92. Da li vam je u sklopu eksproprijacije eksproprian poslovni objekat? / Was a business building expropriated as part of the expropriation?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
☐ Ne / No *Skip to question 113*

100. **93. Koje je površine bio poslovni objekat? / What was the area of the business building?**

Mark only one oval.

- ☐ Manji od 20m² / Less than 20m²
☐ 40–60m²
☐ 60–80m²
☐ 80–100m²
☐ Preko 100m² / More than 100m²
☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
☐ Other: _____

101. **94. Od kakvog materijala je poslovni objekat građen? / What material was the business building constructed from?**

Check all that apply.

- ☐ Čvrstog / Solid construction materials (if needed, add details in Other)
☐ Drugi građevinski material / Other construction material (if needed, add details in Other)
☐ Other: _____

102. **95. Za koju se vrstu delatnosti koristio objekat? / What type of activity was the building used for?**

Check all that apply.

- ☐ Trgovina / Trade
☐ Proizvodnja / Production
☐ Zanatska radnja / Craft workshop
☐ Skladištenje / Storage
☐ Ugostiteljski objekat / Hospitality facility
☐ Ne želi da se izjasni / Prefer not to answer
☐ Other: _____

103. **96. Koliko je zaposlenih, ne računajući članove domaćinstva, radilo u objektu? / How many employees, excluding household members, worked in the building?**

Mark only one oval.

- ☐ Manje od 5 / Less than 5
- ☐ 5–10
- ☐ 10–20
- ☐ 20–30
- ☐ 30–40
- ☐ 40–50
- ☐ Preko 50 / More than 50
- ☐ Other: _____

104. **97. Koliki je bio neto mesečni prihod? / What was the net monthly income?**

105. **98. Koliki je bio ukupan mesečni promet? / What was the total monthly turnover?**

106. **99. Da li ste morali da izmestite svoje poslovanje zbog eksproprijacije? / Did you have to relocate your business due to expropriation?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Other: _____

107. **100. Da li ste imali poteškoća prilikom preseljenja svog poslovanja? / Did you face difficulties relocating your business?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Other: _____

108. **101. Da li ste uspeli da nađete poslovni objekat istih ili boljih uslova u odnosu na prethodni? / Were you able to find a business facility with the same or better conditions compared to the previous one?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Nije primenjivo / Not applicable
- ☐ Other: _____

109. **102. Sa kojim ste se poteškoćama suočili? / What difficulties did you face?**

110. **103. Da li ste se suočili sa gubitkom poslovanja zbog eksproprijacije? / Did you experience business loss due to expropriation?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Other: _____

111. **104. Da li je preduzeće bilo u vlasništvu ili pod upravom žena, mladih ili članova domaćinstva iz manjinskih grupa? / Was the business owned or managed by women, youth, or minority household members?**

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (provide details in Other, if needed)
- ☐ Ne / No
- ☐ Nije primenjivo / Not applicable
- ☐ Other: _____

112. **105. Ako je došlo do gubitka poslovanja, da li je to disproportionalno pogodilo ranjive članove domaćinstva (npr. žene, starije osobe, preduzeća u vlasništvu manjina)? / If business loss occurred, did it disproportionately affect vulnerable household members (e.g., women, elderly, minority)?**

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (provide details in Other, if needed)
- ☐ No
- ☐ Other: _____

SECTION 7. Nadoknada / COMPENSATION

113. **106. Da li ste dobili naknadu za sve što vam je eskproprisano? / Did you receive compensation for everything that was expropriated?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da, dobili smo naknadu za sve što nam je eksproprisano / Yes, we received compensation for everything that was expropriated
- ☐ Ne, nismo dobili naknadu za sve što nam je eksproprisano / No, we did not receive compensation for everything that was expropriated

114. **107. Za šta niste dobili nadoknadu? / What did you not receive compensation for? (skip if not relevant based on 106)**

115. **108. Koliko ste zadovoljni naknadom za sledeće stavke? / How satisfied are you with the compensation for the following items?** *

Mark only one oval.

- ☐ Veoma zadovoljni – naknada je fer i u skladu sa tržišnom vrednošću / Very satisfied – compensation is fair and in line with market value
- ☐ Umereno zadovoljni – naknada je nešto ispod očekivanja, ali prihvatljiva / Moderately satisfied – compensation is somewhat below expectations but acceptable
- ☐ Zabrinuti – naknada deluje ispod tržišne vrednosti i ispod očekivanja / Concerned – compensation appears below market value and below expectations
- ☐ Veoma zabrinuti – naknada je znatno ispod tržišne vrednosti i neprihvatljiva / Very concerned – compensation is far below market value and unacceptable
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

116. **109. Po vašem mišljenju, kakav je odnos ponuđene naknade i stvarne tržišne vrednosti vaše imovine? / In your opinion, how does the offered compensation compare to the actual market value of your property?** *

Mark only one oval.

- ☐ Iznad tržišne vrednosti / Above market value
- ☐ U skladu sa tržišnom vrednošću / Equal to market value
- ☐ Malo ispod tržišne vrednosti / Slightly below market value
- ☐ Znatno ispod tržišne vrednosti / Significantly below market value
- ☐ Ne zna / nije siguran / Don't know / not sure
- ☐ Other: _____

117. **110. Da li ste prihvatili ponuđenu naknadu? / Did you accept the offered compensation? ***

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

118. **111. Da li ste se žalili na ponuđenu naknadu? / Did you file a complaint about the offered compensation? ***

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No *Skip to question 124*

119. **112. Kome ste se žalili? / To whom did you file the complaint?**

Mark only one oval.

- ☐ Advokatu / Lawyer
- ☐ Opštini / Municipality
- ☐ JVP „Srbijavode“ / Srbijavode
- ☐ Nadležnom ministarstvu / Competent ministry
- ☐ Other: _____

120. **113. Da li je pokrenut sudski proces? / Was a court process initiated?**

Mark only one oval.

- ☐ Da (slučaj je završen) / Yes (case is resolved)
- ☐ Da (slučaj u toku) / Yes (case is pending)
- ☐ Ne / No
- ☐ Proces je završen / The process is completed

121. **114. Ako jeste, koji je bio glavni razlog za pokretanje pravnog postupka? Ako jeste, koji je bio glavni razlog za pokretanje pravnog postupka? If yes, what was the main reason for seeking legal action?**

Mark only one oval.

- ☐ Iznos naknade je prenizak / Compensation amount is too low
- ☐ Naknada ne odražava punu vrednost moje imovine (zemljište, usevi, objekti itd.) / Compensation does not reflect the full value of my assets (land, crops, buildings, etc.)
- ☐ Zabrinutost zbog pravičnosti ili transparentnosti procesa / Concerns about fairness or transparency of the process
- ☐ Other: _____

122. **115. Koliko dugo je proces trajao ili koliko dugo traje? / How long did the process last or how long has it been going on so far?**

Mark only one oval.

- ☐ Manje od 6 meseci / Less than 6 months
- ☐ Od 6 meseci do godinu dana / 6 months to 1 year
- ☐ Od godinu do dve godine / 1 to 2 years
- ☐ Preko dve godine / More than 2 years
- ☐ Other: _____

123. **116. Kako je proces završen? / How was the process resolved?**

Mark only one oval.

- ☐ U moju korist / In my favor
- ☐ U korist JVP „Srbijavode“ / In favour of Srbijavode
- ☐ Proces nije završen / The process is not completed
- ☐ Other: _____

124. **117. Kako se promenila ekonomska situacija domaćinstva zbog naknade? / How has the household's economic situation changed due to the compensation?** *

Mark only one oval.

- ☐ Situacija se znatno poboljšala / The situation improved significantly
- ☐ Situacija se donekle poboljšala / The situation improved somewhat
- ☐ Situacija je ostala ista / The situation remained the same
- ☐ Situacija se donekle pogoršala / The situation worsened somewhat
- ☐ Situacija se znatno pogoršala / The situation worsened significantly
- ☐ Other: _____

125. **118. Da li su ranjivi članovi vašeg domaćinstva (stariji, osobe sa invaliditetom, domaćinstva na čijem je čelu žena, pripadnici manjina itd.) imali poteškoća u pristupu ili korišćenju naknade? / Did vulnerable members of your household (elderly, disabled, female-headed, minority, etc.) face challenges in accessing or using the compensation?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes (use Other for details, if needed)
- ☐ Ne, nema izazova / No, they did not face challenges
- ☐ Ne, u mom domaćinstvu nema ranjivih članova / No, there are no vulnerable members in my household
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- ☐ Other: _____

126. **119. Ko je bio registrovani primalac naknade? / Who was the registered recipient of the compensation payment?** *

Mark only one oval.

- ☐ Muški član na čelu domaćinstva / Male head of household
- ☐ Ženski član na čelu domaćinstva / Female head of household
- ☐ Zajednički (obojica) / Jointly (both)
- ☐ Other: _____

127. **120. Kako ste potrošili novac koji ste dobili u sklopu naknade? / How did you spend the money received as compensation?** *

Mark only one oval.

- ☐ Kupovina novog zemljišta / Purchase of new land
- ☐ Ulaganje u poljoprivredu / Investment in agriculture (equipment, inputs, livestock)
- ☐ Pokretanje poslovanja / Starting a business
- ☐ Otplata dugovanja / Debt repayment
- ☐ Sređivanje stambenog objekta / Renovation/construction of residential building
- ☐ Za izgradnju stambenog objekta / Purchase of residential building
- ☐ Kupovina stambenog objekta / Purchase of vehicle
- ☐ Štednja / Savings
- ☐ Obrazovanje dece i unuka / Education of children and grandchildren
- ☐ Za lekove i lečenje / For medicine and treatment
- ☐ Za svakodnevne troškove / For daily expenses
- ☐ Naknada još nije isplaćena / Compensation was not provided yet *Skip to question 130*
- ☐ Other: _____

128. **121. Da li je deo naknade iskorišćen za pokrivanje medicinskih ili obrazovnih troškova ranjivih članova domaćinstva (stariji, žene, mladi, manjine, osobe sa invaliditetom itd.)? / Was part of the compensation used to cover medical or education expenses for vulnerable household members (elderly, disabled, minority, female-headed)?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Other: _____

129. **122. Da li ste deo naknade uložili u dugoročne aktivnosti za životni standard (npr. biznis, poljoprivredu, obrazovanje)? / Did you invest part of the compensation in long-term livelihood activities (e.g., business, agriculture, education)?**

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
☐ Ne / No
☐ Other: _____

130. **123. Po vašem mišljenju, da li je eksproprijacija uticala na vaš životni standard i da li je naknada dovoljna da obnovi prethodni životni standard domaćinstva? / In your opinion did expropriation impacted your standard of living, and is the compensation sufficient to restore your household's previous standard of living?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
☐ Ne / No
☐ Delimično / Partly
☐ Nije siguran / Not sure
☐ Other: _____

131. **124. Da li ste od Srbijavoda dobili bilo kakvu dodatnu pomoć? / Did you receive any additional assistance from Srbijavode?**

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes (provide details in Other, if needed)
☐ Ne / No
☐ Other: _____

SECTION 8. Informisanost i Mehanizam za rešavanje žalbi / AWARENESS AND GRM

132. **125. Kako ste saznali za proces eksproprijacije? / How did you first learn about the start of the expropriation process?** *

Mark only one oval.

- ☐ Preko komšija / Through neighbours
☐ Preko lokalnih novina / Through local newspapers
☐ Putem zvaničnog dopisa opštine / Via official municipal letter
☐ Preko radija / Through radio
☐ Putem televizije / Through television
☐ Prilikom susreta sa ispitivačima / From encountering official surveyors in the fields
☐ Other: _____

133. **126. Da li ste učestvovali na bilo kojoj vrsti javnih konsultacija vezanih za branu? / Have you participated in any type of public consultation related to the dam? ***

Mark only one oval.

- ☐ Da, učestvovao/la sam / Yes, I participated *Skip to question 135*
- ☐ Ne, bio/la sam upoznat/a sa konsultacijama, ali nisam učestvovao/la. / No, I was aware of consultations but did not participate
- ☐ Ne, nisam ni znao/la da su konsultacije održane. / No, didn't even know there were consultations
Skip to question 138
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 138*

134. **127. Ako ste bili upoznati sa konsultacijama, ali niste učestvovali, koji je bio glavni razlog? / If you were aware of consultations but did not participate, what was the main reason?**

Mark only one oval.

- ☐ Konsultacije su se održavale u neodgovarajuće vreme / The consultations were held at inconvenient times
Skip to question 138
- ☐ Konsultacije su bile predaleko / teško dostupne. / The consultations were too far away / difficult to access
Skip to question 138
- ☐ Nedostatak interesa za konsultacije. / Lack of interest in consultations *Skip to question 138*
- ☐ Nisam želeo/la da iznesem svoje mišljenje. / I did not want to share my opinion *Skip to question 138*
- ☐ Starost, zdravlje ili nedostatak informacija otežali su učešće / Age, health, or lack of information made it difficult to participate *Skip to question 138*
- ☐ Other: _____

Skip to question 138

135. **128. Da li su materijali i sastanci konsultacija bili dostupni ranjivim grupama (stariji, osobe sa invaliditetom, manjine, domaćinstva na čijem je čelu žena)? / Were consultation materials and meetings accessible to vulnerable groups (elderly, persons with disabilities, minorities, women-headed households)?**

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No (provide details in Other, if needed)
- ☐ Delimično / Partly (provide details in Other, if needed)
- ☐ Ne zna / Don't know
- ☐ Nije primenljivo (nema ranjivih članova) / Not applicable (not vulnerable)
- ☐ Other: _____

136. **129. Da li su sastanci konsultacija održani u prikladno vreme i mesto za žene, starije i zaposlene osobe? / Were consultation meetings held at a convenient time and place for women, elderly, and working people?**

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No (provide details in Other, if needed)
- ☐ Delimično / Partly (provide details in Other, if needed)
- ☐ Other: _____

137. **130. Da li smatrate da su vaša mišljenja uzeta u obzir tokom konsultacija? / Did you feel that your opinions were considered in the consultation process?**

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes
☐ Net / No (provide details in Other, if needed)
☐ Nisam siguran / Not sure
☐ Other: _____

138. **131. Koliko dobro su Vas nadležni informisali o Vašim pravima tokom procesa eksproprijacije? / How well were you informed by the authorities about your rights during the expropriation process?** *

Mark only one oval.

- ☐ Odlično sam informisan / Well informed
☐ Popriлично sam informisan / Somewhat informed
☐ Slabo sam informisan / Poorly informed
☐ Loše sam informisan / Utterly uninformed
☐ Nisam siguran / Not sure
☐ Other: _____

139. **132. Da li smatrate da su ranjivosti vašeg domaćinstva (stariji, osobe sa invaliditetom, manjine, domaćinstva na čijem je čelu žena) uzete u obzir tokom procesa eksproprijacije? Did you feel that your household's vulnerabilities were considered during the expropriation process?** *

Check all that apply.

- ☐ Da / Yes
☐ Net / No (provide details in Other, if needed)
☐ Delimično / Partly (provide details in Other, if needed)
☐ Nisam siguran / Not sure
☐ Nije primenljivo (nema ranjivih članova) / Not applicable (not vulnerable)
☐ Other: _____

140. **133. Kako biste želeli da u budućnosti primite informacije o Projektu? / How would you like to receive information about the Project in the future?** *

Mark only one oval.

- ☐ Putem oglasne table u zajednici / Through a notice board in the community
☐ Putem osobe dostupne u zajednici (lokalna kontakt tačka) / Through a person available in the community (local contact point)
☐ Tokom sastanaka u lokalnoj zajednici / During meetings in the Local Community
☐ Kratko pismo sažetka dostavljeno poštom / Short summary letter delivered by post
☐ Stalno dostupan izvor (veb-sajt, posvećeni kontakt) / Constantly available source (website, dedicated contact)
☐ Bez preferencije / No preference
☐ Other: _____

141. **134. Koliko često biste želeli da budete informisani o Projektu? / How often would you like to be informed about the Project?** *

Mark only one oval.

- ☐ Mesečno / Monthly
- ☐ Na tri meseca (kvartalno) / Every three months (quarterly)
- ☐ Redovno, ali ne više od dva puta godišnje / Regular intervals, but not more than twice a year
- ☐ Stalno dostupna ažuriranja (veb-sajt / kontakt osoba) / Constantly available updates (website / contact person)
- ☐ Neutralno (bez posebne preferencije) / Indifferent (no strong preference)
- ☐ Nisam siguran / Not sure
- ☐ Ne želim da primam informacije / I do not want to receive information

142. **135. Koje je najpogodnije vreme za vaše domaćinstvo da učestvuje u konsultacijama i diskusijama u fokus grupama? / What is the most convenient time for your household to participate in consultations and focus-group discussions?** *

Mark only one oval.

- ☐ Ujutru / Morning (8–12)
- ☐ Popodne / Afternoon (12–16)
- ☐ Uveče / Evening (16–20)
- ☐ Samo radnim danima / Weekdays only
- ☐ Samo vikendom / Weekends only
- ☐ Onlajn / Online
- ☐ Other: _____

143. **136. Znete li kome možete da se žalite? / If you have any concerns related to the Project, do you know who you can file a complaint to?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Ne / No
- ☐ Nisam siguran / Not sure

144. **137. Da li ste do sada imali bilo kakvih problema povodom Projekta. Ako jeste, kome ste se obratili? / Have you had any problems with the Project so far and if so, did you contact anyone?** *

Mark only one oval.

- ☐ Imao sam problema i obratio sam se nekom (Objasnite) / I had problems and contacted someone (provide details in Other, if needed)
- ☐ Imao sam problema ali se nisam nikome obratio (Objasnite) / I had problems but didn't contact anyone (provide details in Other, if needed)
- ☐ Nisam imao problema / I didn't have any problems *Skip to question 149*
- ☐ Other: _____

145. **138. Ako ste imali problema, da li ste se osećali sigurno da ih prijavite bez straha od odmazde? / If you experienced problems, did you feel safe to raise them without fear of retaliation?**

Mark only one oval.

- ☐ Da, i pokušao/la sam da ih rešim / Yes, and I tried to resolve them *Skip to question 147*
- ☐ Da, ali nisam kontaktirao/la nikoga da ih rešim / Yes, but I did not contact anyone to resolve them
- ☐ Ne, nisam imao/la problema / No, I have not experienced any problem *Skip to question 149*
- ☐ Ne, nisam se osećao bezbedno / No, I did not feel safe *Skip to question 149*
- ☐ Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 149*

146. **139. Ako ste imali problem, ali niste kontaktirali nikoga, koji je bio glavni razlog? / If you had a problem but did not contact anyone, what was the main reason?**

Mark only one oval.

- ☐ Nisam znao/la kome da se obratim / I did not know who to contact *Skip to question 149*
- ☐ Mislio/la sam da to neće imati svrhe / I thought it would not make any difference *Skip to question 149*
- ☐ Nisam želeo/la da stvorim konflikt ili probleme / I did not want to create conflict or trouble *Skip to question 149*
- ☐ Nisam imao/la vremena / resursa / I did not have time / resources *Skip to question 149*
- ☐ Other: _____

147. **140. Kome ste se žalili? / Whom did you file the complaint to?**

Mark only one oval.

- ☐ Lokalnoj samoupravi (opštini, mesnoj zajednici) / Local government (municipality, local community)
- ☐ JVP „Srbijavode“ / Srbijavode
- ☐ Sudu / Court
- ☐ Advokatu / Lawyer
- ☐ Other: _____

148. **141. Da li su nadležni organi odreagovali na vašu žalbu? / Did the competent authorities respond to your complaint?**

Mark only one oval.

- ☐ Jesu, blagovremeno i rešenje je bilo kvalitetno / Yes, promptly and the resolution was satisfactory
- ☐ Jesu, mada sam dugo čekao i moglo se bolje odraditi / Yes, but I waited a long time and it could have been handled better
- ☐ Rekli su da će odreagovati, ali još uvek čekam / They said they would respond, but I'm still waiting
- ☐ Rekli su da neće odreagovati / They said they would not respond
- ☐ Nikada nisam dobio odgovor od odgovornih lica / I never received a response from the responsible parties
- ☐ Other: _____

SECTION 9. Percepcija i podrška projektu / PROJECT PERCEPTION AND SUPPORT

149. **142. Kako ocenjujete ukupan uticaj projekta brane Pambukovica na vaše domaćinstvo i zajednicu (npr. poboljšana zaštita od poplava, navodnjavanje, poslovi)? / How do you feel about the overall impact of the Pambukovica Dam project on your household and community (for example, improved flood protection, irrigation, jobs)?** *

Mark only one oval.

- ☐ Veoma pozitivan / Very positive
☐ Pozitivan / Positive
☐ Neutralan / Neutral
☐ Negativan / Negative
☐ Veoma negativan / Very negative

150. **143. Da li mislite da bi vaša zajednica imala koristi od podrške u pristupu mogućnostima zapošljavanja? Do you believe your community would benefit from support in accessing employment opportunities?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da, definitivno / Yes, definitely
☐ Da, delimično / Yes, somewhat
☐ Ne, nije potrebno / No, not necessary
☐ Ne zna / ne želi da odgovori / Don't know / prefer not to answer

151. **144. Koja vrsta podrške u vezi sa zapošljavanjem bi bila najkorisnija za vas i vašu zajednicu? / What type of employment-related support would be most useful for you and your community? More local job opportunities** *

Check all that apply.

- ☐ Više lokalnih radnih mesta / More local job opportunities
☐ Stručno obrazovanje i razvoj veština. / Vocational training and skills development
☐ Bolji pristup informacijama o dostupnim poslovima / Better access to information about available jobs
☐ Podrška za samozapošljavanje / mala preduzeća / Support for self-employment / small businesses
☐ Other: _____

152. **145. Da li biste bili zainteresovani za rad na aktivnostima vezanim za Projekat ako bi poslovi bili dostupni (npr. manuelni ili fizički rad tokom izgradnje)? / Would you be interested in working on Project-related activities if jobs are available (e.g., manual or physical work during construction)?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da, veoma zainteresovan/a / Yes, very interested
☐ Da, delimično zainteresovan/a / Yes, somewhat interested
☐ Ne, nisam zainteresovan/a / No, not interested
☐ Nije primenljivo / Not applicable

153. **146. Koje vrste poslova vezanih za Projekat bi vas ili članove vašeg domaćinstva najviše zanimalo? / What type of Project-related jobs would you or your household members be most interested in?** *

Check all that apply.

- ☐ Manuelni / fizički rad (npr. izgradnja, podrška na terenu). / Manual / physical work (e.g., construction, site support)
- ☐ Kvalifikovani radnici (npr. rad na mašinama, stolarski, električarski). / Skilled labor (e.g., machinery operation, carpentry, electrical)
- ☐ Pomoćne usluge (npr. catering, čišćenje, transport). / Support services (e.g., catering, cleaning, transport)
- ☐ Administrativne ili tehničke uloge. / Administrative or technical roles
- ☐ Other: _____

154. **147. Koje mere bi učinile Projekat korisnijim za vaše domaćinstvo ili zajednicu? (otvoreno pitanje) / What measures would make the project more beneficial for your household or community?** *

155. **148. Koju dodatnu podršku biste želeli da primite kako biste se nosili sa uticajem Projekta? / What type of additional support would you like to receive to cope with project impacts?** *

Check all that apply.

- ☐ Finansijska pomoć / Financial assistance
- ☐ Podrška za poljoprivredu / Support for agriculture
- ☐ Obuka i razvoj veština / Skills training
- ☐ Mogućnosti zapošljavanja / Job opportunities
- ☐ Poboljšane usluge (zdravstvo, obrazovanje, transport) / Improved services (health, education, transport)
- ☐ Other: _____

156. **149. Da li mislite da ranjive grupe (siromašni, stariji, žene, mladi, manjine, osobe sa invaliditetom itd.) treba da dobiju ciljanu podršku? / Do you think vulnerable groups (poor, elderly, women, youth, minorities, disabled, etc.) should receive targeted support?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da / Yes
- ☐ Net / No
- ☐ Niste sigurni / Not sure

SECTION 10. Prakse navodnjavanja i zainteresovanost za novi sistem / IRRIGATION PRACTICES AND INTEREST IN NEW SYSTEM

157. **150. Odakle najviše stičete znanje o poljoprivrednim praksama? / From where do you mainly acquire knowledge about agricultural practices?** *

Mark only one oval.

- ☐ Od roditelja / porodičnih tradicija / From parents/family traditions
- ☐ Od drugih malih poljoprivrednika / vlasnika zemljišta / From other small farmers / landholders
- ☐ Sa društvenih mreža, digitalnih ili štampanih medija / From social media, digital, or print media
- ☐ Sa svih navedenih izvora / From all of the above sources
- ☐ Ne bavim se poljoprivrednim aktivnostima / Not engaged in agricultural activities
- ☐ Ne želi da odgovori / Prefer not to answer
- ☐ Other: _____

158. **151. Koji je glavni izvor vode za navodnjavanje vašeg domaćinstva? / What is your household's main source of water for irrigation?** *

Mark only one oval.

- ☐ Bunar / podzemna voda / Well/groundwater
- ☐ Lokalna reka, potok ili jezero / Local river, stream, or pond
- ☐ Transportovana voda (cisterna, rezervoar itd.) / Transported water (cistern, tank, etc.)
- ☐ Navodnjavanje nije potrebno / No irrigation needed
- ☐ Other: _____

159. **152. Da li ste bili svesni da Projekat može uključivati sistem za navodnjavanje? / Were you aware that the Project may include an irrigation system?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da, upoznat/a sam i znam detalje / Yes, I am aware and I know details
- ☐ Čuo/la sam nešto, ali nisam siguran/a u detalje / I have heard something but I am not sure about details
- ☐ Ne, nisam bio/la upoznat/a / No, I am not aware
- ☐ Other: _____

160. **153. Da li biste bili zainteresovani da povežete vaše domaćinstvo / zemljište na sistem za navodnjavanje ukoliko bude izgrađen? / Would you be interested in connecting your household/land to the irrigation system if it is built?** *

Mark only one oval.

- ☐ Da, bio/la bih zainteresovan/a / Yes, I would be interested
- ☐ Ne, ne bih bio/la zainteresovan/a / No, I would not be interested
- ☐ Niste sigurni / Not sure

161. 154. Koje brige imate u vezi sa povezivanjem ili korišćenjem sistema za navodnjavanje? / What concerns do you have about connecting to or using the irrigation system? *

Mark only one oval.

- ☐ Visoki troškovi početnog priključka / High cost of initial connection
- ☐ Visoki mesečni troškovi korišćenja / High monthly cost for use
- ☐ Moguće povećanje cena zemljišta / Possible increase in land prices
- ☐ Zdravstvena / bezbednosna kvalitet vode za navodnjavanje / Health/safety quality of irrigation water
- ☐ Nemam brige. / No concerns
- ☐ Nisam zainteresovan/a za povezivanje / I am not interested in connecting
- ☐ Other: _____

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

Прилог С

Кратак резиме састанака о јавном објављивању информација

Име пројекта:	Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
Број посла:	303066-00
Назив састанка:	Брана Памбуковица - Јавне консултације – Резиме
Локација:	Уб, Памбуковица, Гола Глава

1. Општи преглед

- Укупно одржаних састанака: 4
- Локације:
 - Просторије ЈВП „Србијаводе“, Савски насип бб (Београд)
 - Општина Уб (Уб)
 - ОШ „Свети Сава“ Памбуковица (Памбуковица)
 - Гола Глава, зграда општине

Присуство

Време и место састанка	Број присутних РАР-ова
ЈВП “Србијаводе”, 13 Окт 2025	Владине агенције и јавна предузећа – 30 учесника
Општина Уб, 14 Окт 2025	7
Памбуковица, 14 Окт 2025	8
Гола Глава, 15 Окт 2025	7
Укупно	22

Кључна питања која су покренута

А. Приступ парцелама и путевима

- Забринутост због губитка приступа парцелама услед формирања акумулације и радова на изградњи.
- Захтеви за гаранцијом да ће нове приступне руте бити обезбеђене пре него што се изгуби стари приступ.
- Питања о обнови путева након изградње и утицају на локалну инфраструктуру.

В. Експропријација и накнада

- Захтеви за додатну експропријацију и појашњење накнаде за неекономичне парцеле.
- Питања о променама цене откупа земљишта и поступку жалбе.

- Забринутост због нерешених правних спорова и статуса појединих парцела.

С. Водовод и наводњавање

- Утицај бране на резерве подземних вода и бунаре.
- Планови за заменске бунаре и легализацију водних извора за наводњавање.
- Питања о проширењу мреже за наводњавање и локалним користима.

Д. Еколошка и друштвена питања

- Утицај прашине и буке на усеје и домаћинства.
- Заштита домаћинства у близини државног пута IV 21.
- Забринутост да акумулација не постане мочварна и питања одржавања квалитета воде.

Е. Транспарентност пројекта и комуникација

- Захтеви за више информација о експропријацији, механизмима за жалбе и самом пројекту.

Остале значајне напомене

- Састанцима су присуствовали представници ЈВП „Србијаводе“, Arup-a, Fichtner-a, EBRD-a, локалних самоуправа и РАР-ова.
- Пројекат има за циљ да испуни високе техничке и еколошке стандарде, са фокусом на заштиту од поплава и наводњавање.
- Заинтересоване стране су истакле значај планирања за периоде суше, заштите водних ресурса и обезбеђивања локалних користи.
- Накнадне активности су укључиле прикупљање контакт података за нерешена питања и заказивање техничких састанака за специфичне проблеме.

2. Записник са састанка – Састанак заинтересованих страна у просторијама ЈВП „Србијаводе“, Савски насип бб, 13. октобар 2025. (13:00–16:00)

Укупно присутних: 30

Уводна излагања

- **Милош Радовановић** (ЈВП „Србијаводе“, технички директор): Представио је пројекат и нагласио да је Маја Грбић, директорка Управе за воде, подржала иницијативу од самог почетка. Захвалио се EBRD-у на подршци, истичући да је ово прва висока брана у региону финансирана овим каналима. Пројекат се реализује по највишим стандардима и по обиму је упоредив са аутопутем.
- **Милош Деспотовић, Матија Петковић, Ксенија Радовановић** (Arup тим): Одржали су техничке презентације о пројекту.

Коментари заинтересованих страна / локалних власти

- **Ивана Николић** (Општина Уб, заменик председника): Изразила је захвалност на подршци. Истакла је кључне бриге становника: приступ пијаћој води, путна инфраструктура (примарни и секундарни путеви), захтеви за додатну експропријацију и нерешени правни спорови. Поменула је и питања у вези са Пореском управом и могућност проширења мреже за наводњавање.
- **Слађана Теодосић** (Општина Уб, правна служба): Потврдила је да су сва питања у вези са експропријацијом већ комуницирана са пројектним тимом. Навела је да су некатегорисани и

приступни путеви и даље изазов, као и случај породице Негић која се ослања на бунаре за водоснабдевање.

- **Милош Радовановић** (ЈВП „Србијаводе“, технички директор): Потврдио је да локална самоуправа препознаје значај пројекта. Појаснио је да је водоснабдевање у надлежности локалне самоуправе и да постојећи бунари нису део формалног система. Истакао је потребу за заједничким напорима како би се обезбедило техничко водоснабдевање домаћинства, уз уверење да постојећи систем неће бити укинут, већ допуњен.
- **Лазар Гојковић** (градоначелник Ваљева): Говорио је о насељу Гола Глава (79 парцела под експропријацијом) које се углавном ослања на бунаре. Поменуо је постојање јаким програма за изградњу бунара и да је подручје богато водом, али да нема градску водоводну мрежу. Поделио је искуства са експропријацијом и изразио задовољство што је град Ваљево укључен у Пројекат. Нагласио је значај планирања за године суше и бољег коришћења постојећих ресурса.

Технички аспекти и препоруке

- **Милош Радовановић** (ЈВП „Србијаводе“, технички директор): Предложио је разматрање накнаде и покривање подручја око акумулације. Истакао је значај дефинисања зона и представљања Пројекта као интегрисаног система за наводњавање.
- **Борка Ковачевић** (Fichtner): Потврдила је да су препоруке дате током ревизије Пројекта. Питала је да ли је механизам за жалбе објављен – Ивана Николић је потврдила да јесте. Питала је да ли је Arup дао смернице за старије становнике – Милош Деспотовић (Arup) је одговорио да су процедуре за жалбе објашњене током анкета.
- **Милош Деспотовић** (Arup): Потврдио је да су сва релевантна питања јасно комуницирана и да је EBRD информисан о објављивању документације и напретку анкета.
- **Борка Ковачевић** (Fichtner): Као стручњак, нагласила је значај брана за регион и навела пример Северне Македоније, која губи воду и мора да штити своје системе за наводњавање.
- **Завршница**
- **Милош Радовановић** (ЈВП „Србијаводе“) и **Милош Деспотовић** (Arup): Захвалили су се свим учесницима на конструктивним коментарима и подршци.

3. Јавна консултација у Убу, Општина Уб, 14. октобар 2025. (10:00–13:00)

Број РАР-ова: 7

Укупно присутних: 27 (укључујући представнике ЈВП „Србијаводе“, Општине Уб, EBRD и Arup-а)

Уводна излагања

- **Ивана Николић** (Општина Уб, заменик председника): Истакла је да је јавност активно укључена у процес. Два главна циља пројекта су заштита од поплава и развој система за наводњавање — теме које су све релевантније и локално и глобално. Arup је уградио све предлоге са терена, а документација је сада транспарентна и јавно доступна.
- **Милош Радовановић** (ЈВП „Србијаводе“): Објаснио је да је након поплава 2014. године „Србијаводе“ покренуло стратешки план развоја. Брана је намењена и заштити од поплава и наводњавању. Планирани рок завршетка је три године од почетка радова. Пројекат се реализује по најсавременијим стандардима.
- **Милош Деспотовић, Матија Петковић, Ксенија Радовановић** (Arup тим): Представили су техничке аспекте пројекта.

Коментари и питања грађана

Приступ парцелама

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

- **РАР 1:** Изразио забринутост да ће његове парцеле остати без приступа.
- **Милош Радовановић:** Приступ погођеним парцелама ће бити обезбеђен и Пројекат је то планирао.
- **Ивана Николић:** Питала да ли ће људи увек имати приступ својим парцелама.
- **Милош Радовановић:** Потврдио да приступ неће бити прекинут и да ће нови приступ бити обезбеђен пре губитка постојећег.
- **РАР 1:** Предложио да је експропријација преосталог дела парцела такође опција.
- **Милош Радовановић:** Потврдио да постоји могућност откупа неекономичних делова земљишта и позвао РАР да поднесе захтев за додатну експропријацију, уз подршку пројектног тима.
- **Водовод и наводњавање**
- **РАР 2:** Питао о утицају бране на резерве подземних вода и могућности легализације тих извора за наводњавање и водоснабдевање.
- **Милош Радовановић:** Објаснио да је акумулација Памбуковица планирана да подржи наводњавање до 2.225 хектара. Подземни извори ван зоне утицаја не би требало да буду погођени, а за потоњене бунаре планирано је обезбеђивање замена. Потврдио је да постоји општи интерес за наводњавање око акумулације, али да зоне нису дефинисане. Општине Уб и Ваљево су позване да предложе зоне и подручја покривања.

Изградња и приступни путеви

- **РАР 3:** Питао о кретању механизације и избегавању Памбуковице и оближњег манастира.
- **Милош Радовановић:** Потврдио да ће стање локалних путева бити део тендерске документације, као и обавеза да се путеви врате у првобитно стање.
- **Милош Деспотовић:** Навео да ће будући извођач бити у обавези да дефинише транспортне руте и документује почетно стање путева пре почетка радова.

Прашина и бука

- **РАР 4:** Изразио забринутост због прашине и њеног утицаја на усеве у близини својих парцела.

Милош Радовановић: Ако се пут користи за транспорт, извођач ће бити у обавези да прска пут и обезбеди минималан утицај прашине.

Заштита домаћинства

- **РАР 5:** Питао о статусу и заштити куће у близини пута Шабац–Ваљево (државни пут IV 21). Није било информација о статусу.
- **Милош Радовановић:** Објаснио да постоје две опције — заштита домаћинства (дизајнерско решење већ припремљено) или експропријација, и позвао РАР на технички састанак ради детаљног представљања.
- Након кратке дискусије о утицајима и могућим опцијама, договорен је састанак између РАР, ЈВП „Србијаводе“, пројектанта и представника Агир-а, у среду 14. октобра у 14:00, у домаћинству РАР (погођено домаћинство).

Водомерна станица и потпорни зид

- **РАР 6:** Изразио забринутост за своје парцеле, које се налазе ван акумулације, али уз реку Уб. Пријавио је зачепљене дренажне цеви и продирање воде у потпорни зид.

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
План поновног успостављања извора прихода

- **Милош Радовановић:** Информисао РАР да је то питање ван надлежности ЈВП „Србијаводе“.
- **Ивана Николић:** Позвала РАР да остави контакт како би га општина контактирала и пружила информације о надлежној институцији.

Еколошки аспекти

- **РАР 5:** Питао о дубини језера у близини њихове куће и могућности да подручје постане мочварно.

Милош Радовановић: Објаснио да ће бити уклањања вегетације, као и одржавања и мониторинга квалитета воде како би се спречили такви утицаји.

4. Јавна консултација у Памбуковици, ОШ „Свети Сава“ Памбуковица, 14. октобар 2025. (15:00–18:00)

Број РАР-ова: 8

Укупно присутних: 22 (укључујући представнике ЈВП „Србијаводе“, Општине Уб, ЕБРД и Агур)

Уводна излагања

- Милош Радовановић (ЈВП „Србијаводе“): Увод.
- Милош Деспотовић, Матија Петковић, Ксенија Радовановић (Агур тим): Представили техничке аспекте пројекта.

Водовод и бунари

- РАР 1: Изразио забринутост у вези са бунаром који снабдева 11 домаћинстава.
- Милош Радовановић (ЈВП „Србијаводе“): Потврдио да ће нови бунар бити бушен на другој локацији, са обезбеђеном цевоводом. Квалитет воде ће остати исти. Проблем је идентификован и укључен у инвестициони план.

Пристап парцелама

- РАР 2: Питао о путу у Радуши, променама цене откупа земљишта и користима за локалну заједницу.
- Милош Радовановић (ЈВП „Србијаводе“): Објаснио да ће се радити мапирање путева и да ће, где се изгуби пристап, бити обезбеђен заменски/алтернативни пристап.

Флуктуације цена

- РАР 2: Поново питао о путу у Радуши, променама цене откупа земљишта и користима за локалну заједницу.
- Милош Радовановић (ЈВП „Србијаводе“) и Биљана Васић (ЈВП „Србијаводе“, правна служба): Навели да се експропријација спроводи у складу са српским законом. Цене земљишта се одређују на основу процене Пореске управе и тржишних кретања, једном годишње. Такође су објаснили да је могуће уложити жалбу.
- Ксенија Радовановић (Агур): Дала додатно појашњење о Детаљном регулационом плану (ДРП) као основи за експропријацију.
- Након дискусије, РАР је позван да званично постави питање о разликама у ценама ако одговор није задовољавајући, и да ће одговор бити достављен.

Наводњавање и локалне користи

- РАР 2: Питао о обезбеђивању система за наводњавање и користима за локалну заједницу.

- Милош Радовановић (ЈВП „Србијаводе“): Потврдио да постоји план да се мапирају локални интереси и ради на обезбеђивању система за наводњавање у сарадњи са општином.
- Милош Деспотовић (Агур): Информисао да се разматрају консултације о приступу финансирању за пољопривредну производњу као потенцијална мера обнове извора прихода.
- РАР 2: Питао да ли постоје конкретне предности за локалне становнике и навео да РАР-ови у општини Уб тренутно нису приоритет у оквиру актуелних програма министарства/владе.

Додатна питања

- РАР 3 и РАР 4: Питали о статусу својих конкретних парцела.
- Представници ЈВП „Србијаводе“ су прикупили податке о парцелама и контакт информације РАР-ова. Одговор ће бити достављен.

5. Јавна консултација у Голој Глави, 15. октобар 2024. (17:00–20:00)

Број РАР-ова: 7

Укупно присутних: 20

Уводна излагања

- Милош Деспотовић (Агур) и Милош Радовановић (ЈВП „Србијаводе“): Увод и представљање техничких аспеката пројекта.
- Матија Петковић и Ксенија Радовановић (Агур тим): Представили своје техничке доприносе пројекту.

Питања у вези са акумулацијом и приступом парцелама

- РАР 1, РАР 2 и РАР 3: Питали о граници акумулације и да ли ће приступни пут до њихове парцеле бити потопљен. Изразили забринутост да ће изгубити приступ након формирања акумулације.
- РАР-ови су информисани о плану да се обезбеди заменски приступ у случајевима где ће постојећи приступ бити изгубљен. Након кратке дискусије и недостатка детаљних информација о локацији парцела (бројеви парцела), ЈВП „Србијаводе“ је прикупио контакт податке од РАР-ова ради наставка комуникације.
- РАР 4: Дошао након презентације и распитивао се о утицају на локалне путеве и да ли ће приступ његовом домаћинству бити прекинут.
- Агур тим: Одржао посебну презентацију за РАР-а, информисао о плановима за мапирање свих погођених приступних путева и обезбеђивање алтернативног приступа. Дата су контакт информације пројекта и објашњене будуће фазе пројекта, као и начини на које могу добити додатне информације од ЈВП „Србијаводе“ и локалне самоуправе.

Прилог D

Информативна брошура

ИНФОРМАТИВНА БРОШУРА ЗА ЈАВНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ О УТИЦАЈИМА ПРОЈЕКТА НА ЗЕМЉИШТЕ И ОБНОВУ ИЗВОРА ПРИХОДА – ПРОЈЕКАТ БРАНЕ ПАМБУКОВИЦА

Предложени пројекат

Европска банка за обнову и развој (EBRD) разматра могућност одобравања зајма Републици Србији, коју представља Министарство финансија, ради финансирања изградње нове бране и инфраструктуре акумулације у Памбуковици. Пројекат ће спроводити Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ („Србијаводе“), национално тело одговорно за управљање водама, укључујући коришћење вода и заштиту од загађења. Такође је одговорно за управљање ризицима повезаним са водним телима (као што је ризик од поплава). „Србијаводе“ функционише у оквиру Управе за водопривреду, која је административни орган Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Пројекат бране Памбуковица предвиђа изградњу насипне бране висине 27 m на реци Уб (око 21 km узводно од насеља Уб, у општини Уб) и мреже за наводњавање у долини реке Уб. Брана ће бити вишенаменска, са укупним капацитетом акумулације од 8,15 милиона m³. Њене планиране функције укључују заштиту од поплава, наводњавање 2.225 ha, обезбеђивање минималног еколошког протока у акумулацији и низводно у реци, као и задржавање седимената.

Локација бране припада катастарским општинама Памбуковица, Радуша, Слатина и Гола Глава. Локација бране приказана је на слици испод.

Изградња бране Памбуковица је предвиђена у две фазе: Фаза 1 (Пројекат): обухвата изградњу бране, подизање деонице државног пута број 21 у дужини од 900 метара изнад максималног нивоа воде акумулације пре пуњења, као и измештање додатних инсталација које се налазе у зони акумулације. Фаза 1 се завршава пуњењем акумулације и формирањем језера. Фаза 2: подразумева изградњу система за наводњавање на територији општине Уб.

Прибављање имовине неопходно за пројекат

Грађевински радови на пројекту бране Памбуковица захтевају прибављање земљишта и имовине. Уложени су напори да се минимизирају могући негативни утицаји на парцеле и постојеће објекте. За неизбежне утицаје, биће предузете мере како би се обезбедило да се добробит лица погођених пројектом (РАР) не погорша, већ да се, где год је могуће, побољша. Ради остварења ових циљева примењиваће се законски оквири Републике Србије, као и захтеви дефинисани у Политици заштите животне средине и друштвених аспеката EBRD (2019).

Укупна површина обухваћена Пројектом износи 2.674.664 m², и обухвата 578 парцела које су предмет експропријације, од чега је 476 приватних и 102 јавне парцеле. Од 476 приватних парцела, 397 се налази на територији општине Уб (57 у катастарској општини Памбуковица, 261 у Радуши и 79 у Слатини). Преосталих 79 приватних парцела налази се у катастарској општини Гола Глава, која административно припада граду Ваљеву.

Датум пресека

Влада Републике Србије је 12. маја 2021. године донела Одлуку о утврђивању јавног интереса за пројекат бране Памбуковица, на основу оригиналне Студије експропријације. Након ажурирања Студије експропријације, која је укључила и деобу парцела, измењена Одлука о утврђивању јавног интереса донета је 18. августа 2022. године. У складу са српским законодавством, проглашење јавног интереса за Пројекат формално представља датум пресека за експропријацију.

Све промене у власништву након овог датума не узимају се у обзир током поступка експропријације.

Право на накнаду

У Плану за овај пројекат укључене су следеће групе РАР-ова:

- Сви РАР-ови који губе земљиште, било да имају правни основ, закуп или немају формални статус;
- Власници објеката, усева, дрвећа или других ствари које се налазе на земљишту;
- РАР-ови који губе посао, приход или плату, привремено или трајно.

Накнада и помоћ у обнови биће обезбеђени РАР-овима у складу са матрицом права на накнаду приказаном у табели испод.

Врсте губитка	Лице са правом	Право на накнаду	Одговорност	Временски оквир
А. ТРАЈНИ УТИЦАЈИ				
А1. ОБЈЕКТИ				
Губитак стамбеног објекта	Власник са формалним правом (укључујући и оне који имају захтев на земљу који је признат или препознатљив по националним законима)	Консултације о техничким/дизајнерским опцијама за изузимање из експропријације. Представљање ризика повезаних са останком имовине.	“Србијаводе”	Q3 2025
		Накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену имовине И	“Србијаводе” као корисник експропријације, уз подршку	Исплата накнаде најмање три месеца пре мобилизације на

		покривање свих трошкова у вези са пресељењем (као што су трошкови селидбе и прелазна подршка, ако је применљиво, у случају физичког расељавања), као и регистрација, административне и друге додатне мере које ће бити договорене са РАР-овима, по потреби.	општине као административног органа	локацији, уз минимум 60 дана за пресељење.
		Наставак коришћења и животних активности на имовини може се наставити након исплате накнаде (или по завршетку преноса власништва), све док земљиште и објекти не морају бити напуштени ради реализације пројекта.	ЕРС извођач радова	РАР мора бити обавештен о року за напуштање куће најмање 60 дана унапред.
Нестамбени објекти (као што су системи за наводњавање, ограде, бунари, шупе за стоку, штале и сл.)	Власници објеката који се користе за држање стоке (није битно да ли је власник објекта уједно и власник земљишта, купац или неформални корисник земљишта, под условом да је сносио трошкове изградње/унапређења или стекао власништво на други, препознатљив начин)	Накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену имовине И покривање свих трошкова у вези са пресељењем (као што је подршка за селидбу, ако је применљиво), као и регистрација, административне и друге додатне мере које ће бити договорене са РАР-овима, по потреби.	“Србијаводе”	Накнада пре него што приступ земљишту буде потребан. Благовремено обавештавање о потреби напуштања објеката. РАР мора бити обавештен о року за напуштање куће најмање 60 дана унапред.
		Наставак коришћења и животних активности на имовини може се наставити након исплате накнаде (или по завршетку преноса власништва), све док земљиште и објекти не морају бити напуштени ради реализације пројекта.	ЕРС извођач радова	
A2. ЗЕМЉИШТЕ				
Пољопривредно земљиште без обзира на обим губитка (делимичан или потпун губитак имовине)	Власник са формалним правом (укључујући и оне који имају захтев на земљу који је признат или препознатљив по националним законима)	Заменско земљиште једнаке или веће вредности и сличне продуктивности у непосредној близини или у оквиру ширег подручја, уз покривање свих релевантних трошкова у вези са расељавањем, административних и регистрационих мера, по потреби. ИЛИ Накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену имовине И Покривање свих трошкова у вези са расељавањем (као што је	“Србијаводе”	По поднетом захтеву од стране РАР-а Накнада се исплаћује пре него што приступ земљишту буде потребан. Тржишна накнада се већ исплаћује РАР-овима. Мере ће бити развијене као део ПЛАН-а, а договорена подршка ће бити обезбеђена на

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

		подршка за селидбу, ако је применљиво, као и регистрација, административне и друге додатне мере које ће бити договорене са РАР-овима, како би се омогућило подобним РАР-овима да купе заменске парцеле, чиме се испуњавају EBRD захтеви за вредност замене).		захтев подобних РАР-ова.
	Закупци	Заменско земљиште сличне продуктивности. Ако земљиште није доступно, размотрити накнаду или додатне мере у складу са условима закупа и степеном утицаја.	“Србијаводе” као корисник експропријације, уз подршку општине као административног органа	По поднетом захтеву од стране РАР-а Накнада се исплаћује пре него што приступ земљишту буде потребан.
	Сквотери (ако их има)	Парцела у закупу на државном земљишту	“Србијаводе” као корисник експропријације, уз подршку општине као административног органа	По поднетом захтеву од стране РАР-а Обезбеђује се пре него што приступ земљишту буде потребан.
Неекономично земљиште (у случају да преостала површина земљишта није економски одржива, може бити експроприсана на захтев РАР-а)	Власник са формалним правом (укључујући и оне који имају захтев на земљу који је признат или препознатљив по националним законима)	Накнада слична оној која је предвиђена за пољопривредно земљиште, као што је наведено у овој табели	“Србијаводе”	По поднетом захтеву од РАР-а, све до две године након почетка фазе рада / издавања употребне дозволе (у складу са чланом 10. Закона о експропријацији). Накнада се исплаћује пре него што приступ земљишту буде потребан.
Сво додатно земљиште које ће тек бити прибављено за потребе пројекта, а које у овој фази није могло бити идентификовано: <ul style="list-style-type: none">• проширење постојећих путева,• ерозивне бране на притокама реке Уб и приступни путеви до ових	Власник са формалним правом (укључујући и оне који имају захтев на земљу који је признат или препознатљив по националним законима)	Накнада слична оној која је предвиђена за пољопривредно земљиште, као што је наведено у овој табели	“Србијаводе”	Накнада се исплаћује пре него што приступ земљишту буде потребан.

<p>ерозивних брана,</p> <ul style="list-style-type: none"> сеоски путеви ради обезбеђивања приступа приватној својини где је то неопходно, радови на заштити биодиверзитета и контроли седимената у приобалном подручју ван тренутне зоне експропријације 				
---	--	--	--	--

А3. УСЕВИ И ВИШЕГОДИШЊЕ БИЉКЕ НА ЗЕМЉИШТУ

Губитак једногодишњих усева који нису могли бити пожњевени пре преузимања земљишта	Власници усева (није битно да ли је власник усева уједно и власник земљишта, купац или неформални корисник земљишта, под условом да је сносио трошкове сетве или стекао власништво на други, препознатљив начин)	Омогућити жетву, где год је то изводљиво. Ако жетва није изводљива, накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену експроприсаних усева, уз корекцију за део који је већ пожњевен.	ЕРС Извођач радова “Србијаводе”	Пре него што приступ земљишту буде потребан. Обавештење најмање 30 дана унапред. Накнада пре приступа земљишту.
Губитак вишегодишњих биљака и дрвећа (плодоносеће дрвеће, виногради и друге плодоносеће биљке)	Власници биљака (није битно да ли је власник биљака уједно и власник земљишта, купац или неформални корисник земљишта, под условом да је сносио трошкове садње или стекао власништво на други, препознатљив начин)	Омогућити жетву, где год је то изводљиво. И Накнада по пуној вредности замене, која се заснива на старосној категорији и рачуна као бруто тржишна вредност једногодишњег прихода помножена бројем година потребних да вишегодишња биљка достигне сличну продуктивност/старост, плус цена садница и почетних материјала.	ЕРС Извођач радова “Србијаводе”	Пре него што приступ земљишту буде потребан. Обавештење. Накнада пре приступа земљишту.

Губитак вишегодишњих биљака и дрвећа (неплодоносеће / дрвна маса)		Накнада по пуној вредности замене на основу тржишне цене запремине сувог дрвета, плус цена садница и почетних материјала.	“Србијаводе”	Накнада пре приступа земљишту.
---	--	---	--------------	--------------------------------

A4. ДРУГЕ СИТУАЦИЈА РАСЕЉАВАЊА

Губитак приступа уобичајеним ресурсима, погодностима, заједничким ресурсима и објектима	Заједнице или домаћинства	Благовремено информисање о поремећају. Обнова јавног власништва или услуга (путеви, објекти од јавног интереса или слично). Поновно успостављање приступа погодностима или услугама на претходни ниво.	“Србијаводе” и ЕРС извођач радова	Током целе фазе изградње.
Успостављање трајних службености (може бити потребно за измештање инсталација, обезбеђивање приступа и сл.)	Власници парцела	Накнада по пуној вредности замене, која одражава тржишну цену имовине и релевантне додатне мере. Ако наметнута службеност онемогући економско коришћење земљишта, парцела мора бити у потпуности откупљена.	“Србијаводе” и ЕРС извођач радова	Током целе фазе изградње
Неодређени утицај (укључујући екосистемске услуге)	Свако лице погођено утицајем пројекта	Сваки неодређени утицај биће ублажен у складу са принципима и циљевима овог документа	N/A	N/A
Подршка рањивим групама становништва	Категорије рањивих група биће дефинисане (типично укључују домаћинства са приходима испод линије сиромаштва, домаћинства на чијем је челу жена, старија лица без породичне подршке, домаћинства са више малолетне деце, домаћинства са чланом са инвалидитетом и сл.)	Упис у државне програме социјалне помоћи, ако већ нису укључени. Приоритет у локалном запошљавању за радно способне чланове рањивих домаћинстава.	“Србијаводе” као корисник експропријације, уз подршку општине као административног органа и ЕРС извођача радова	Накнада пре него што приступ земљишту буде потребан. Током целе фазе изградње

A5. МЕРЕ ЗА ОБНОВУ ИЗВОРА ПРИХОДА

Трајни губитак могућности за наставак пољопривредне производње	Претходни власници земљишта (носиоци права својине и чланови њихових домаћинстава) који немају могућност или жељу да наставе са пољопривредном производњом након експропријације	Наставак коришћења експроприсане имовине све док имовина не буде потребна за реализацију Пројекта, без обзира на статус накнаде и власништва	ЕРС извођач радова	За напуштање земљишта – најмање једна пољопривредна сезона након исплате накнаде.
		Приступ информацијама о стратегији запошљавања коју је развио извођач радова.	“Србијаводе” и ЕРС извођач радова	По поднетом захтеву од стране РАР-а; током фазе изградње и у

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

	(због старости, здравственог стања, ограничене могућности за куповину заменског земљишта)	<p>Пристап информативним консултацијама о програмима обуке и помоћи у запошљавању (Национална служба за запошљавање, Фондација Дивац и други).</p> <p>Пристап програмима обуке за унапређење вештина (стручно оспособљавање, курсеви енглеског и рада на рачунару, обуке у области услуга и администрације...).</p> <p>Пристап радним местима повезаним са Пројектом.</p>		почетној фази рада (прва година рада).
--	---	---	--	--

В. ПРИВРЕМЕНИ УТИЦАЈИ

Утицаји изазвани привременим заузећем земљишта и свака штета на имовини настала током привременог заузећа	Власник имовине (укључујући и оне који имају захтев на земљу који је признат или препознатљив по националним законима)	<p>Тржишна цена закупа за време трајања заузећа + вредност замене у складу са овом матрицом за погођене усеве, воћњаке, расаднике итд. + накнада за сваку штету на имовини процењену по вредности замене</p> <p>И;</p> <p>Земљиште мора бити враћено у првобитно стање. Унапређени квалитет земљишта услед радова на површинском слоју не сме бити уклоњен, осим ако није другачије договорено са власником.</p>	“Србијаводе” и ЕРС извођач радова	<p>Током целе фазе изградње.</p> <p>Накнада пре него што пристап земљишту буде потребан.</p>
Мере за обнову извора прихода – Привремени губитак могућности за наставак пољопривредне производње	Претходни власници земљишта који намеравају да наставе са пољопривредном производњом на заменском земљишту купљеном од добијене накнаде	Наставак коришћења експроприсане имовине све док имовина не буде потребна за реализацију Пројекта, без обзира на статус накнаде и власништва	ЕРС извођач радова	За напуштање земљишта – најмање једна пољопривредна сезона након исплате накнаде.
		Унапређење квалитета другог пољопривредног земљишта у власништву РАР-а, кроз нивелисање и расподелу површинског слоја земљишта прикупљеног са ширег експроприсаног подручја.	“Србијаводе” и ЕРС извођач радова	По поднетом захтеву од стране РАР-а.
		Пристап ресурсима, укључујући консултације о програмима грантова и другим облицима финансијске или стручне подршке за пољопривреду (нпр. IPARD).	“Србијаводе” и ЕРС извођач радова	Током фазе изградње и у почетној фази рада (прва година рада).

Решавање спорова и поступак за жалбе

Пројекат бране Памбуковица укључује робустан механизам за решавање жалби (GRM) осмишљен да обезбеди да се забринутости и притужбе у вези са еколошким и друштвеним утицајима пројекта разматрају правично и ефикасно. Појединци или организације могу поднети коментаре и/или жалбе лично, телефоном, поштом или електронском поштом, користећи доле наведене контакт податке:

Организација: ЈВП “Србијаводе”

Име: Тамара Вучковић

Лена Мартиновић

Адреса: Булевар уметности 2А, Београд 11070

Телефон : +381 11 3119 400; +381 11 3119 402

Мејл : office@srbijavode.rs

URL : <https://www.srbijavode.rs>